Brokigt

Förord till den elektroniska utgåvan

Detta verk av **Elna Tenow** (1862-1944) har digitaliserats av **Göteborgs Universitetsbibliotek** och anpassats för Projekt Runeberg i september 2016 av Ralph E.

BROKIGT.

NOVELLER OCH SKIZZER

af

ELNA T EJM O W.

(GUIDO.)

Stockholm.

Alhert Bonniers föhlag.Stockholm.

alb. bonniers boktryckeri 1887.FÖRUTSÄTTNINGAR.rlL. lon var född på Sätershög, högt uppe i bergsbygden.

Mellan fjellar och blåa berg, strida forsar och en leende sjö, omkransad af björkar och furor, såsom en liten vildblomma i ett storslaget, vemods-skönt nordiskt fjellandskap hade hon vuxit upp.

Men fadern var häradshöfding och verldsman.

Och modern var husmor, bara husmor.

Linda liknade hvarken far eller mor. Hon var icke deras själs barn, och de kände henne icke. Hon var stilla och skötte sig sjelf, och det var ju bra, ty då störde hon hvarken sin far eller besvärade sin mor. Men »underlig» var hon, det tyckte de, icke söt. och pigg och rolig såsom andra barn.

Mest underliga voro hennes ögon, stora oföränderliga och beslöjade med mattglänsande hvitor och djup iris.

»Du sitter och stirrar — du tappar ögonen,» det hörde hon jemt, så att till sist hörde hon det icke,6

BROKIGT.

Hennes blick var verkligen irriterande. Den var hvarken hvass eller genomborrande, flöt tvärtom ut i det oändliga utan udd, men då den träffade ett föremål, tycktes den'liksom omsvepa det, smyga sig tätt efter hvarje form och sedan fasthålla det länge, tills ögonlocken sakta fäldes.

Månne själen fick del af den sålunda fångade bilden, eller var hon alldeles främmande för denna ögonens irrande lek? Det visste man icke, ty Linda talade aldrig om hvad hon tänkte. Blott någon enda gång kunde hon komma med en anmärkning så långt utom hennes år och hennes sfer, att det blef andras tur att stirra på henne, och då man frågade, »hvar har du fått det ifrån», rodnade hon och svarade förläget: »jag bara tänkte så».

Hon hade haft två bröder — den ene dog, medan hon var barn, och då hon kände sig ensam eller längtade efter ömhet, då begret hon sin döde bror. Icke hade han älskat henne mer än de andra, men det låg en bitter tröst i den föreställningen, och nu trodde hon det. — De hade bara kallat henne »lillstumpan» och skickat honne ärenden, ty de voro många år äldre än hon.

Han, som var död, studerade till läkare. Unda kom alltid ihog ett skelett, som hängde vid hans säng sista

sommaren ban var hemma, och som skramlade så hemskt, då det var korsdrag. En gång hade han visat henne ett hjerta, inlagdt i sprit. Hon såg på hjertat så, som hon såg på allt annat. Så sköt hon bort burken och sade sakta;FORUTSATTNINGAK.

7

»Det darrar ju.»

»Nu var du dum,» sade brodern.

»Jag förstår väl, att det inte darrar riktigt,» sade den lilla och gick ut.

Mon satte sig högt uppe vid vindsgluggen och stirrade ut öfver sjön. Det skar i hennes öron det der »duin», som brodern sagt så högt. Var hon dum, derför att hon hörde det stackars lilla hjertat klappa och såg att det darrade? Ilon tänkte ju bara så.

Den andre brodern studerade naturvetenskaperna. Han plockade örter eller sysslade hela dagen på ett laboratorium, som ban inredt åt sig i en vindsskrubb i en af flyglarne. Det var när han var hemma som student.

Han talade om vätskor och gaser och koagulationer. Och Linda stod andäktig bredvid och hörde på och nickade ibland, som om hon förstod. Hon tänkte för sig sjelf, att hon var bra dum, men hon tröstade sig, så länge ingen annan sade det, och så lärde hon sig de underliga namnen utantill, idislade dem tjugu och tjugu gånger, alldeles som då man öfvar skalor, och när hon kunde dem — utan att förstå deras betydelse — kände hon sig stolt och tillfreds, som om hon vunnit en seger.

Sådant kunde sysselsätta henne många dagar, en vers, som hon icke förstod, ett underligt yttrande, ryckt ur sitt sammanhang, allt som föreföll henne gåtfullt och dunkelt kunde under långa tider upptaga hennes tankar.8

BROKIGT.

Barnböcker brydde hon sig icke synnerligen om, men romaner, i synnerhet långa och för henne obegripliga, kunde hon läsa sida efter sida, utan att hoppa öfver ett ord i de långa detaljskildringarne eller de utdragna resonemangen som förekommo.

Bäckströms, Ingemanns och Topelii historiska romancyklar hade hon på detta sätt genomläst vid tio års ålder samt arbeten af Jules Verne och Walter Schött. .

Men denna förvånande ihärdighet uppenbarade sig icke i någonting annat. Hon behöfde en vecka för att fålla en näsduk, en timme for att räkna ut ett tal eller skrifva en sida skönskrift, och om hon skickades ett. ärende, glömde hon det ofta på vägen.

Linda uppfostrades i hemmet af guvernanter. Den första af dessa var en snäll och hygglig flicka, helt vanlig, som tillika skulle hjelpa till i hushållet.

Hon ansåg timmarne som ett nödvändigt ondt, men gjorde sitt bästa. Linda ansåg dem också för ett nödvändigt ondt, men gjorde icke alltid sitt bästa.

Historia intresserade henne mest, men det visade sig, att det var Bäckström och Topelius, icke Odhner, som väckt detta intresse. Då hon läste upp lexan, hände det ofta, att hon inflätade långa romantiserade skildringar, som hon läst hos den ene eller andre. Då hennes lärarinna gjorde henne uppmärksam på, att »det der inte hördeFÖRUTSÄTTNINGAR.

9

dit», molteg hon och kunde icke förmås att säga ett ord vidare. Och när hon — lärarinnan — till sist förklarade för henne, att det var »bara historier, dikt största delen, som icke var att. sammanblanda med verklig historia,» betraktade flickan henne länge med ett nästan fiendtligt uttryck i sina stora, dunkla ögon. Så började tårarne långsamt rinna, och hon reste sig och gick ut, , Om denna lilla scen hade något inflytande af betydelse på hennes själslif är ej godt att säga. Kanske var det den första stöt, som gafs åt hennes tro på allt det vidunderliga, som

hennes fantasi hittills ostördt fått nedgräfva sig i — om hon verkligen egde någon fantasi, hvilket ingen hade reflekterat öfver.

Hon var dåsig och behöfde ryckas upp, derom var man enig. Och modern höll då och då ett lifligt tal för henne om ambition och om andra barns förträfflighet, fadren gycklade med henne eller tog henne i upptuktelse, och lärarinnan käxade på henne. Men dessa uppryckningsförsök bedref-vos så osystematiskt och visade sig så utan resultat, att allt snart återgick till det gamla.

Så kom hennes andra lärarinna. Hon var religiös till fantasteri. Hon predikade för sin elev den kristendom, som har en himmel med guld, palmer och harpor, ett helvete med eld, gråt och tandagnisslan och en jord för jemmer, lidande och martyrskap.

Oförstådda, misskända, ringaktade skulle vi gå genom verlden för att nå himmelen och undgå10

helvetet, och ju mindre vi voro i menniskors ögon, desto större voro vi i Guds.

Den lilla flickan lyssnade med återhållen andedrägt och med samma eggande rysning inför det gåtfulla och dunkla, som hittills hade fängslat henne vid romanböckerna och allt annat, som hon blott halft förstod.

Hon slöt sig till sin lärarinna med en stilla och litet fordrande hängifvenhet, lydde henne blindt och höll sig envist i hennes närhet. Att i skymningen få sitta vid hennes sida och smeka hennes hand, lyssnande till de underbaraste berättelser om kristendomens martyrer i alla tider, var numera Lindas högsta förtjusning.

Och Karin Möller, den fattiga lärarinnan, som sträfvat igenom en lång ungdom utan glädje och utan kärlek och deraf drifvits att söka tröst i försakelsens och de förbiseddas religion, kände sig värmd af det begåfvade barnets ömhet. Hon tvif-lade icke på Lindas begåfning. Och hon prisade ofta Guds stora nåd — så att flickan hörde det — som gifvit henne den stora missionen att värfva en brud åt Kristus.

»Ja, Kristi brud! Hvad äro all verldens furstar, konungar och kejsare mot Kristus, och hon, lilla Linda, fick bli hans brud. Kunde hon fatta det? ... En krona, dyrbarare och skönare än alla drottningakronor, skulle hon få . .. och himmelen skulle bli hennes rike... i evigheter. — Kunde hon fatta det?»

»Nej. Hon ryste. Hur var det väl möjligt?»FÖRUTSÄTTNINGAR.

»Det är just det vi icke förstå och icke få fråga om. Vi skola endast tro. — Kunde vi förstå det med vårt förmörkade förstånd, så vore det icke så stort... icke värdigt vår store, underlige Gud.»

Linda gjorde emellertid goda framsteg, och snart voro Karins kunskaper icke längre tillräckliga att leda henne.

Då kom hennes tredje lärarinna. Det var en ståtlig och vacker flicka, som varit i förnäma hus och blifvit firad och uppburen för sin skönhet och sitt blixtrande hufvud. Hon hade också vistats utomlands och tillegnat sig moderna, frisinnade åskådningar, utan att eldas af dem.

Sin elev behandlade hon med öfverlägsenhet och gjorde narr af hennes landtliga fasoner och hennes »katolicism.»

Linda hatade derför sin lärarinna, och blott löftet till hennes kära Karin att alltid förblifva ödmjuk och tålig afhöll henne från att öppet visa detta hat.

Hon ådömde sig tvärtom sjelf såsom straff för dessa syndfulla känslor att visa sig mycket lydig, till och med vänlig och förekommande, och ju bättre detta lyckades henne, desto kraftigare växte högmodet i hennes själ, men nedåt, doldt för alla, i ett tyst medlidande förakt för hela sin omgifning, i ett fariseiskt: »jag tackar dig Gud, att jag icke är som desse».

»Men innerst i sitt hjerta, utan att hon tillstod det för sig sjelf, afundades hon dessa andra12

och hade velat vara sora de. Att kunna prata så ogeneradt. om allt och ingenting, att betyga sin vänskap i smekningar och ord, att gå förtroligt arm i arm med andra unga flickor, hviska och skratta och ha intressanta hemligheter liksom de och mottaga de unga männens halft sjelfsvål-diga hyllning i blickar, blommor och smicker, det skulle ha gjort också henne lycklig. Men hon kunde aldrig anslå den sorglösa, lekfulla ton, som hennes jemnåriga begagnade, och om någon närmade sig henne med galanteri, omslöt hon den djerfve med sin blick, som ville hon genomforska hans innersta, och på detta sätt skrämde hon bort alla, utan att hon sjelf förstod huru.

Hon kunde många år derefter tydligt påminna sig en dag den sommaren hon var 15 år.

Det var främmande på Sätershög, hvilket icke hände synnerligen ofta, ty fru Mina var hela året rundt »midt uppe i något storstök», hvarför man gerna undvek att. komma objuden, men i dag hade prostens, ocb ett par familjer till, kommit för att stanna hela dagen.

Det regnade, och man hade derför samlats i salongen, herrarne i ena hörnet, diskuterande socknens angelägenheter, fruntimren i det andra med sina arbeten och sin — kritik.

Linda tog plats i närheten af sin far. Det roade henne att höra herrar samtala. De talade alltid om något och talade i en annan ton och på ett annat sätt. än fruntimren. Den unga flickan stack sakta kroken ut och in i sin virkning, underFÖRUTSÄTTNINGAR.

det hon var idel öra. Den nye adjunkten, som nyss ifrigt deltagit i diskussionen om skolhusbyggnader och lärarlöner, vände sig plötsligt om till henne och beklagade i mycket förekommande ton, »att. det skulle regna. Det. måtte eljes vara bra vackert, på Sätershög?»

»Ja, mycket vackert.»

Linda ansträngde sig för att höra hvad herrarne vidare sade om den nya förordningen om folkskoleinspektörer, men adjunktens stämma stal sig emellan.

»Han hade sett så utomordentligt härliga utsigter under ditresan. Isynnerhet från höjden ofvanför qvarnfallet. med ängarne och sjön nedanför och bergen 'i bakgrunden. Det var sällsynt vackert.»

Linda nickade.

»Men det måtte ändå vara långsamt att bo så ensligt, och de kommo visst mycket sällan in till kyrkbyn?»

»Ja, mycket sällan.»

Herrarne rörde vid sina glas och nickade åt. adjunkten; ban vände sig om och drack dem till.

Linda reste sig, gick ett slag kring rummet, och då hon kom tillbaka, satte hon sig på andra sidan om fadern ett stycke bort.

Samtalet fortgick. Man var nu inne på det stundande riksdagsmannavalet till andra kammaren. Man förutspådde den ena och den andre såsom blifvande elektor. Linda förstod icke allt, men just derför lyssnade hon så mycket ifrigare för14

att af sammanhanget sluta sig till betydelsen. Det var derför med en föga inbjudande böjning på hufvudet hon besvarade en ung löjtnants artiga anhållan att få slå sig ned på en ledig stol bredvid henne.

»Ack min fröken, hvad jag afundas er lyckan att bo på detta härliga ställe,» började ban. »Man kan icke gerna tänka sig en charmantare utsigt än från altanen härute. Se terasserna här i sitt blomsterflor och den pittoreska schweizerhyddan dernere på holmén! Det är ju förtjusande!»

»Ja, mycket,» svarade Linda kyligt, utan att belöna hans charmanta naturmålning med skymten af en beundrande blick.

Linda beundrade naturen,- men icke roed många ord, snarare i en stum, hängifven tillbedjan. Hon lefde i och med naturen, men inför löjtnantens entusiastiska utrop förblef hon kall, ja mer än så — obehagligt berörd.

Löjtnanten fortsatte:

»Det är emellertid ofantligt ledsamt, att det skall regna. Tror ni icke, att regnet möjligen kommer att upphöra?»

»Jo, någon gång,» svarade Linda. Hon hade nu alldeles förvillats bort från herrarnes samtal och räknade brådskande maskorna på sin spets, »ett, två, tre, — ett, två, — ett, två, tre, — ett, två,» medan nålen knäppte nervöst.

Löjtnanten betraktade henne. Behagade hon gyckla med honom, hon, barnungen, som borde känna sig smickrad af att han sysselsatte sig medFÖRUTSÄTTNINGAR.

henne. Nej, det såg icke heller så ut. Nu lät hon armarne sjunka i knät och såg upp på honom så, som hon brukade. Löjtnanten visste icke, hvar han skulle göra af sig inför denna blick, ban hade en känsla af, att han blef afklädd och granskad, men icke af en ung Hicka, utan af en läkare, en domare. Den var så sorgsen, så förebrående, men så lugn denna blick, och den släppte honom icke, huru han än vred sig för den. Till sist började en iin rodnad sakta stiga på flickans kinder, bröstet höjdes långsamt och underläppen rörde sig en liten, liten smula, hon lädo sakta bort sin virkning och gick ut genom närmaste dörr. Det hela hade varat en minut, men löjtnanten kände sig till mods, som om ban stått framför en kanonmynning. Han torkade pannan och tömde sitt toddyglas.

Det var en obehaglig flicka.

Men Linda gick ut, upp till vindsgluggen och stirrade öfver sjön.

Hon kämpade med tårarne, det hade varit en lättnad för henne att få gråta ut.

»Men hvarför skulle de förolämpa henne alla, alla och komma till henne med det. samma, jemt, jemt, utsigterna, ensligheten och vädret, som om hon ingenting annat förstod. Men det kunde ändå göra det samma, kanske det var riktigt att. tala om det, som låg närmast till hands — men tonen. Del var tonen, som väckte hennes harm och förbittring. Den var inställsam och pjollrig, som då man jollrar med ett barn. Hvarför kunde de inte16 BROKIGT.

tala till henne som till hennes far eller mor — helst hennes far — de voro ju höfliga och vänliga då också, men de talade som riktigt folk, och de talade om någonting. — —

Nu i afton, — adjunkten, till exempel. Han hade talat så varmt om skollärarne ute i byarne, om deras trälsamma lif och sagt, att de måste ha bättre löner för att kunna egna sig med lust åt sitt arbete, och då de andra herrarne gjorde invändningar, försvarade han sin mening, så att de mattblå ögonen lyste. Hon hade förstått hvart enda ord och tyckt, att han hade rätt och de andra herrarne orätt. Hon tyckte nästan, att hon skulle haft mod att säga tack till honom för hvad han sagt — och så vände ban sig till henne och — usch, hon blygdes för sig sjelf och gömde ansigtet i näsduken — och läspade någonting om de der utsigterna, som hon hört hundrade gånger förr, som hvarenda främmande talat om sä långt hon kunde minnas tillbaka — hon skulle kunna svara på deras anmärkningar med igenstoppade öron. — Och så kom löjtnanten. Hvarför kunde han inte ha talat med henne också om skilnaden mellan den svenska och franska gymnastiken eller åtminstone låtit bli att läspa och himla sig och se ut som när man smeker en kattunge? Jemt, jemt hade de behandlat henric så — som om hon vore mycket, mycket liten och rakt ingenting förstod.»

Nu började den stackars flickan häftigt gråta. Hon förstorade sin olycka, som man gör vidFÖRUTSÄTTNINGAR.

femton år, och såg ingen utväg till räddning ur den.

Midt i sitt goda hem, bland föräldrar och vänner, kände hon i denna stund, hvad den hemlöse känner, ja, mer än så, hon kände som den landsflygtige, som icke förstår språket i det land, der han får lof att vara, och utvisas från den jord, der hans hjerta är rotadt; och till råga på allt icke vet, hvarför han behandlas så illa.

Detta dåraktiga barn förstod icke, att det var hennes sköna privilegium som kvinna att behandlas på detta utsökta sätt. Hon visste icke, att detta, som hon kallade »himla sig,» var en hyllning åt hennes eteriska väsen. Hon hade icke lärt, att det just är med kattungens skälmska, mjuka, smidiga lek mannen väntar att roas, då han närmar sig en ung kvinna.

Hon hade vuxit upp utanför samhället, derför satt hon nu och gret som en toka öfver dess visaste anordning: att kvinnan skall skyddas mot allt, som kan tynga på hennes lätta psykevingar.

Vi veta ju, att om Psyke tänder lampan, så flyr hennes gud, och om Eva biter af äpplet, så stänges paradiset. Men Linda förstod icke dessa mythernas varningar, derför hviskade hon mellan tårarne: »är jag då så rysligt, rysligt dum, efter de behandla mig så. Jag gör dem ju ingenting, hvarför skola de då göra så, alla, alla, — som om de kommit öfverens om att gyckla med mig?»

Hade hon haft Förstånd att iakttaga, att hennes medsystrar behandlades på samma sätt, att deras

intresserade blickar och glada skratt ofta framlockades af just samma ämnen, som hon så trumpet afspisade med ett enstafvigt svar, så hade hon besparats sorgen att gråta öfver sin egen dumhet, ja, hennes tårar hade kanske alldeles torkat, ty vid den åldern sörjer man sällan öfver någon annan än sig sjelf. Solidaritetskänslan har ännu icke vaknat, ty menniskan är aldrig så uteslutande individ, så genomdrifvet egoist som då hon är barn. Och Linda var ett barn, fastän hon icke egde — och aldrig egt — denna sorglösa glädtighet, som man anser såsom barndomens oskiljaktige följeslagare, och som vi prisa såsom ett så ovärderligt godt, derför att vi icke ega det sjelfva, aldrig kunna vinna det.

Men det fans deremot i Lindas väsen — och visade sig allt mera ju äldre hon blef — något trolskt, något varmt och mjukt, som var lockande. En skarp iakttagare skulle blott behöft se henne till exempel slå armarne kring faderns store »Bob,» egentligen hennes ende förtrogne vän. Den hängifvenhet, med hvilken hon såg in i hans ögon eller smekande lade hufvudet intill hans hals, skulle ha sagt honom, alt. inom detta beherskade, stumma barn slumrade en lidelse, som, en gång väckt, skulle mäktigt rusa både henne sjelf och honom, som lyckats väcka den, — våldsammare ju längre den hållits nere i slafvisk sjelfförnekelse.

Den förste, som anade tillvaron af en slumrande vulkan inom den lugna flickan, var rektor Alm.

Hektor Alm var föreståndare för det kvinliga läroverk, der Linda nu skulle få sin sista polityr.

Han hade gått till sitt arbete såsom ungdomens ledare med lefvande intresse och troget biträdts deri af sin hustru, så länge hon lefde. Hans äktenskap hade varit ett af de få, som — tidigt knutet at ungdomsvarm böjelse — hade inneburit verklig enhet — i sträfvan, i mål och i det. dagliga arbetet.

Men döden tog från honom hans »hjelp», och sedan dess hade han lefvat uteslutande för sitt ansvarsfulla värf. Han betraktade skolan som ett arf efter henne och tyckte sig känna hennes ande närmast bland alla de unga, för hvilkas framtid hon känt så djupt, verkat så nitiskt.

Men många kullar unga kvinnor hade gått ur hans skola ut i lifvet sedan dess, och många moderliga planer, inånga ungmödrömmar också, hade spunnit sig kring den ännu ungdomlige rektorn, men ban såg i dem alla endast »barnen», hans och hans hustrus många barn,

Linda kände sig dragen till denne man som aldrig förr till någon annan; till och med hennes tillgifvenhet för

Karin bleknade vid jemförelsen.

Han var den förste, som icke undvek hennes forskande blick utan mötte den med sin egen lugna och milda. Detta gaf åt hennes sinne en egendomlig känsla af trygghet, och med sin blick hvilande i hans kunde hon uttala tankar, som intet i verlden eljes skulle kunnat förmå henne att förråda, tankar som hon rufvat öfver i åratal med hårdt slutna läppar af fruktan att de skulle undslippa20

henne oeh mötas af ett löje. En underlig bizarr blandning af de mest naiva begrepp om de enklaste saker, möjlig blott genom den absoluta afstängdhet, i hvilken hon hållit sig sjelf, men å andra sidan den mest djerfva och storslagna fantasi och en förmåga att kombinera och draga slutledningar, till hvilken rektorn, gammal uppfostrare som ban var, aldrig funnit maken.

Rektorn undervisade i religion och literatur.

Dessa båda ämnen beherrskade just det område, inom hvilket den unga flickan, oberörd af läroböckernas för henne döda bokstaf och lärarinnornas allt för intresselösa utläggningar, left sitt eget lif och dyrkat sina egna gudar.

Af Karins mera lefvande religion hade hon blott bevarat det vidunderliga och sagolika, legenderna och martyrhistorierna, hvilka liksom barnsagorna börja med lidanden och besvärligheter af alla slag och sluta i härlighet och glans.

Derför blef rektorns religion något nytt för henne. Det var lika litet dogmatism som pietism han predikade för de unga. Till det förra var han för varmhjertad, till det senare för sund.

Det var enkel moral ban lärde dem med stöd af kristendomens grundsanningar. Den bibliska formen, jag menar ordalydelsen, tidsbilderna, hvilka för honom såsom filosof blott hade kulturhistoriskt värde, halkade han öfver med lätt hand.

Men detta tillfredsstälde icke Linda. Sedan hon en gång börjat tala, sökte hennes vetgirighetFÖRUTSÄTTNINGAR.

sin näring på denna väg, som var ändamålsenligare och behagligare än hennes förra resultatlösa grubbel.

Någon skoldisciplin kände Linda egentligen icke till, hon hade varit van att tala eller tiga efter sitt eget hufvud — mest tiga, men nu med rektor Alm var det annorlunda. Utan att tänka på kamraterna eller aktge på deras ofta förvånade miner, besvarade hon hans frågor med en invändning eller afbröt honom med en fråga. Och så småningom öfvergingo rektorns lektionstimmar till verkliga diskussionsöfningar, der hvar och en framlade sina tankar eller framstälde sina frågor. Linda var dock själen i det. hela, hennes fantasi kände inga gränser, och hennes snabba idéförbindelser kastade ofta samtalet in på områden, som lågo långt utom hennes kamraters tankekrets. Rektorn kunde då säga ibland: »jag är verkligen ledsen, att. jag icke kan förklara detta för er nu,» men det låg intet afvisande i hans ton, och Linda af-skräcktes ej att fortsätta sina frågor.

Så förgick första vintern i skolan. Linda blef friare och gladare. Men det låg något moget i hennes frihet och något dämpadt öfver hennes glädje, som gjorde henne mycket behaglig och drog en mur emellan henne och kamraterna, märkbar för alla utom för Linda sjelf.

Så kommo vårvindarne och med dem längtan till landet, till den knoppande skogen och de bristande bäckarne.

De äro så underliga — vårvindarne. De komma långt förr än våren sjelf. Medan snön ännu yr22

kring våra fötter och rimfrosten om nätterna lägger sig tung på grenarne, komma de smygande och stjäla vårt vinterlugn. De äro så underliga, milda och mjuka. De väcka till lif, och de vyssja till ro, de komma med jublande

hopp och med längtande vemod.

Det blir så trångt i rummen, så trångt i staden, ja, trångt i sjelfva hjertat, der drömmarne börja bygga sommarbon och vilja ha högt till tak och vida utsigter.

Linda vandrade ut. genom gatorna, genom utkanternas gränder med dess fallfärdiga hus, långt ut åt landsvägen, tills skogen började. Då stannade hon och drog djupt efter andan. Det var tidigt en vårmorgon. Solen hade väckt henne. Hon hörde det rassla helt nära sig och upptäckte en liten skogsbäck. Marken var frusen och snön låg ännu ganska djup inne i skogen, men rundt kring bäcken var marken bar och fjolårets gamla brända gräsmatta blänkte och gnistrade af tusentals dagg-perlor, brokigare än ett midsommarfält.

Linda satte sig på en sten uppe i skogsbacken och såg sig omkring. Hon hade gått ut för att njuta. Men hon kände sig ensam. Aldrig hade hon känt sig ensam på detta ödsliga, dystra sätt. Hon brukade känna sig ensam förr, ensam och fri — från lexor och kält, fri att tänka och göra hvad hon ville, men nu var det så dödt omkring henne, hennes tankar syntes henne så tomma och ihåliga, då hon icke hade någon att meddela dem åt. Skogen föreföll henne ovänlig och mörk, det

var visserligen icke hennes egen skog på Sätershög, men den kunde väl susa lockande och vänligt ändå, tyckte hon.

Hon kastade ett löf i bäcken högt uppe. — Det. var ett menniskolif. — Allt eftersom det fastnade i tufvorna vid högra eller venstra sidan var det en god eller ond menniska, bars det högt och lätt på de små böljorna betydde det glädje och lycka, drogs det ned i hvirflarna betydde det sorg och bekymmer, följde det bäcken ända tills den flöt ut i sjön betydde det ära och ett odödligt namn.

Det var en af hennes gamla lekar, som ofta fångslat hennes intresse i timmar. Ilon hade många gånger spått sig sjelf på detta sätt, bleknat då hvirflarne gripit det bräckliga löf, i hvilket hon sett sig sjelf, jublat då det sakta flutit ut i den spegelblanka skogssjön, som låg gömd bakom trädgården på Sätershög.

Hela naturen hade lif för henne, menskligt lif, hon såg en bild i allt; för allt hade hennes tanke en likhet, en knoklig gren, ett stympadt blad, en bruten blomma, de voro för henne olyckliga varelser, som väckte hennes medlidande, kräfde hennes ömhet. Hon grubblade öfver deras olycka, hatade menniskorna, som brutit blomman, hatade Gud, som skapat grenen krokig.

Men i dag var naturen död för henne, hon gaf sig icke ro att följa löfvets irrfärd mellan tufvorna.

»Det är en dum lek,» mumlade hon.

Hon reste sig upp för att gå. Då blef hon varse en, mörk skepnad borta på vägen, hög med litet böjdt hufvud och drömmande gång. Hennes hjerta klappade af glädje; hon hade inte tänkt på honom, och likväl föreföll det henne nu, som om det just varit honom hon längtade efter — rektor Alin. Öfver hvems ankomst skulle hon kunnat bli glad just nu mer än hans? Hon sprang ned för höjden och gick emot honom.

Han helsade hjertligt, men förvånad.

»Hvad gör ni ute så tidigt, lilla fröken?» frågade han gladt.

»Jag gick ut för att helsa våren,» sade hon, »men skogen är så dyster, jag blef rädd. Hvad jag är glad, att ni kom, så rysligt glad.»

Hennes hand hvilade ännu i hans, medan hon vände om och gick några steg framåt, under det hon talade.

Den lilla mjuka, varma handen i hans elektriserade honom. Det. var något så förtroendefullt och osökt i hennes åtbörd. Hon märkte icke sjelf hur förtrolig den var — om hon ens förstod det.

Hon hade aldrig behöft varnas för att lägga sina känslor i dagen eller att visa sina tankar, sina sympatier för

tydligt. De förmaningar hon fått hade tvärtom behöll gå i motsatt riktning, ty genom öppenhjertighet hade hon hittills icke felat, och hon hade icke besvärat någon med sina sympatier. Dertill hade hon varit för skygg och misstänksam, för rädd att såras.

Och det egendomliga var just, att hon inför denne främling glömde fullkomligt den tvekan och misstro, som under hela hennes barndom hållit henne på afstånd från sina egna.

Det förefaller, som funnes det en själarnes frändskap, hvilken är starkare än blodets, utan att ändock vara kärlek.

Utan skymt af förlägenhet drog hon sin hand till sig igen och fortsatte:

»Vet ni, det är så underligt ibland, såsom nu nyss till exempel. Just som jag stod deruppe och såg er komma på landsvägen, föreföll det mig som om jag sett er precis på samma sätt en gång förr och sprungit emot. er just som nu och talat med er just som nu. Men det var mycket, mycket längesedan.»

Rektorn såg på henne och log. Hon såg i denna stund icke ut, som om hon kunnat minnas synnerligen långt tillbaka.

»Ni har kanske drömt det,» sade han.

»Nej, jag har icke drömt. Jag tror att jag verkligen har upplefvat det — någon gång. Det händer mig ofta så.»

Hon såg rakt framför sig, som om hon sett något långt borta och talade i denna dämpade, försigtiga ton, som rektorn märkt att hon använde, då hon icke längre hade landfaste för sina tankar.

»Hvad är det som händer er ofta?»

»Jo, att jag hör ord, som jag har hört förr och ser ställen, som jag känner, fastän jag aldrig varit der.»

»Nå, hur vill ni förklara detta?»

»Jag tror, att min själ kanske sett det, då hon inte var jag utan någon annan. Jag kan inte säga hur jag menar — det är visst dumt.»

»Åhjo försök. Ni tror då på själavandring?»

»Nej, icke som egypterna, med djur och sådant der. Jag föreställer mig — men ni skrattar väl icke åt mig?»

Hans min lugnade henne. Den uttryckte endast intresse, och hon fortsatte.

»Jag kom att tänka på det, då jag var nere i smedjan hemma, en mörk höstafton. Elden brann så klar. Ni vet, den brinner icke som vanlig eld, utan med en flamma djupt nere, och så kastar den ut en otalig mängd gnistor. Jag förestälde mig, att det var själar, millioner själar, som kastades ut i rymden ett ögonblick, och så föllo de tillbaka igen i flamman — det var Gud. Kallar man icke honom — urväsen ibland? Så kastades de ut igen och kommo tillbaka och kastades ut och kommo tillbaka och så i oändlighet. Dernere, tänkte jag, att de smälte tillhopa med flamman och med hvarandra, derför äro gnistorna icke de samma för hvarje gång utan en blandning af hvarandra, derför förstå somliga menniskor hvarandra så bra och tycka, att de höra sina egna tankar; de ha liksom fått hvar sin del af samma själ. — Är det mycket dumt?»

»Åhnej, det är icke så dumt. Ni tror då, att er själ tillhört någon annan förr, och att den då sett och hört saker, som ni nu minnes?»

»Ja, hur skulle jag eljes kunna tänka mig saker alldeles riktigt, som jag aldrig sett. eller hört talas om, och hvarför skulle jag längta ibland så förfärligt efter någonting, som jag tycker jag har egt förr, och hur skulle jag kunna

känna mig mera bekant med er, än med mina föräldrar, som jag varit tillsammans med bela mitt lif?»

»Tror ni således, att er och min själ en gång varit förenade?»

»Ja, eller att de stått, hvarandra mycket nära. Då ni talar, tycker jag alltid att jag hört det förr.»

Rektorn, som sjelf egde en liflig fantasi, smittades ett. ögonblick af flickans svärmeri och frågade häftigt:

»Huru gammal är ni?»

Hon förstod icke frågan och såg förvånad på honom.

»Jag blir sexton år i sommar. Tycker ni, att jag är för gammal att vara så barnslig?»

»Nej, det var icke det jag tänkte på.»

Rektorn log åt sin dårskap. Hans hustru var död för tretton år sedan.

»Ni har ju tänkt ut ett helt filosofiskt system,» sade han leende, »men huru förlika det med er tro på bibeln?»

»Med bibeln? Ja det har jag tänkt på ibland. Men jag har sett någonstans, att bibeln framställer allting så, som den tidens menniskor tänkte sig det, och ni har sjelf sagt, att vi inte skola tro, att till exempelsol en stod stilla i Ajalons dal och mycket annat, som strider mot natur-28

lagarne. För öfrigt .tror jag inte 'det der om själarne' alldeles riktigt. Jag bara tänker mig det så, för att slippa undra på, huru allting kommer sig. — Men säg mig, hvad är egentligen ett filosofiskt, system? Ni är ju filosof. Hvarför finnes det inga kvinliga filosofer?»

»Derför att kvinnan inte eger mannens förmåga att logiskt förfölja en tanke. Hon nöjer sig icke med abstraktioner, med blott och bart begrepp. Det är hennes skaplynne, som gör henne omöjlig som filosof, liksom hennes fysik icke tillåter henne utföra ett så tungt kroppsarbete, som mannen förmår.»

»Men skulle ni icke ändå vilja förklara för mig en liten smula, hvad det är,» bad hon in-ställsamt.

Han tvekade en stund. Han fruktade, att det mera komme att förvilla den unga flickans begrepp än ordna dem. Visserligen lutade han starkt åt den moderna filosofiska riktning, som af de gamla äkta filosoferna betraktas med så oblida blickar och knappast tillerkännes namnet; kanske icke minst derför att den genom att söka sitt stöd hos erfarenhetsvetenskaperna öppnar för de stora massorna den helgedom, som varit förbehållen några få utvalda. Men han tänkte, att kvinnan i allmänhet vore lyckligast med att stå utanför äfven detta utvidgade område. Men det var något annat, som lockade honom: behaget att tala om allvarliga ting med en kvinna. Han kände detta behag så väl, sedan den tiden han brukade tala med sin hustruFÖRUTSÄTTNINGAR.

alla sina tankar, både den tiden de ännu blott voro vänner och sedan, då kärleken fört dem ännu närmare hvarandra.

Och så svarade han ja.

De voro nu inne i staden igen. Bodarne höllo på att öppnas och mjölkbuden kommo åkande in från landtgårdarne på'sina skramlande kärror.

Så gingo de hvar sin väg, sedan han lofvat att berätta litet för henne, om hon i morgon gjorde en promenad dit ut åt landet vid samma tid.

Sedan gjorde de den promenaden nästan hvarje morgon under våren. Hon var den uppmärksammaste elev, han den mest intresserade lärare, fastän de stundom glömde sina roller och talade som kamrater.

För män, som äro kamrater, i den mening att de ha gemensamma intressen och förstå hvarandra, är det ett stort nöje att utbyta tankar, men då . en man och en kvinna känna sig som kamrater, är det ändå något helt annat.

Den förnimmelse — för hvilken vi knappast ha annat uttryck än pikant —- som männen erfara, då de tala med en kvinna, äfven om de måste sänka sig långt utom sin egen sfer, prata nonsens och intigheter för att göra sig förstådda af henne, har en vida djupare grund, en större betydelse, än vi i allmänhet tro. Då de möta henne på sitt eget område blir detta mera märkbart. Det är ett helt, nytt element, motsatt deras eget, men likväl fogande sig smidigt in i alla dettas former.

Det är det kvinliga.

»Det kvinligas» tillvaro såsom något verkligt och särstående kan icke förnekas, icke bortförklaras.

Hvad mannen finner efter årslångt tänkande, det finner kvinnan i ett hugskott, och hennes känsla säger henne, att det är det rätta. Medan han bygger en konstmessig bro öfver tankens afgrunder, dansar lion öfver på en spång, så svag, att den blott bär henne sjelf. Men hon står der lika fullt vid hans sida och undrar öfver att han behöft göra sig så mycken möda.

Hon kan hoppa öfver några led i en bevisföring och kommer till ett resultat ändå; om han tappar bort ett enda, så brister det bela. Och sedan han sökt. sig tillbaka genom medeltid och forntid och så framåt igen, följande utvecklingens gång steg för steg för att öfvertyga sig om en sanning, skall han kunna förklara det bela för henne på tio minuter, och hon skall förstå honom — kanske visa honom, att han misstagit sig. *

Det är som om hon fått känselhorn i pannan såsom ersättning för den ihärdighet och samlade kraft, som utmärker mannen.

Rektorn tänkte ofta så under sina samtal med den unga flickan, hvilka blifvit honom en kär förströelse.

Och då hon en dag icke kom, kände han en ödslig tomhet, och då flere dagar förgingo, påminde han sig, att hon sett blek och tyst ut i skolan, och så frågade han henne, om hon var sjuk.

Det var en morgon han mötte henne i tamburen strax före morgonbönen.

Linda var icke van att ljuga, men sanningen kunde hon icke säga. Hon såg på honom med en för henne ovanlig, skygg blick och svarade:

»Nej, jag är icke sjuk.»

Så gick hon, innan han hunnit fråga henne något mer.

Han funderade ett ögonblick, så slog det honom som en blixt, att han hade skadat den unga flickan med sin vänskap, sitt öppet visade intresse. Han, drömmaren, hade glömt verldens sätt att räkna, glömt att »barnen» voro unga kvinnor utanför skolbänken. Han gick nedstämd till sin lektion, och nu, då han fått ögonen upp, såg han de andra unga flickornas intresserade och betydelsefulla blickar och miner, Lindas sorgsna, förvirrade tystnad.

Och en ny fruktan grep honom. Om han skadat henne direkt, om han verkligen stört hennes lugn?

Ja, hennes lugn var stördt, men icke på det sättet han fruktade. Hon älskade icke sin lärare på det sättet, som menniskor ville hafva det, men han hade öppnat för henne vägen till ljus, hans ord hade lösgjort eller förklarat det dunkla, outredda, upproriska inom henne. Men hans arbete var bara börjadt, och nu skulle hon bli ensam igen, så grufligt ensam.

Och dertill denna nya gåta: hvad det var, som man tänkte om honom och henne. Älska! Gifta sig! — Han och hon?

Hon hade gråtit af blygsel och förskräckelse, då tanten, hos hvilken hon var inackorderad, hade talat med henne öppet om saken.

»Det var ju gifvet, att han ämnade fria till henne. En så allvarlig man leker icke med sådant.

— Det. var icke något ovanligt att. lärare gifte sig med sina elever. Och det var många mammor i staden, som nu skulle bli gröna af afundsjuka.

— Förstod hon icke, att han ville uppfostra henne?--»

Och så kom bref hemifrån modern med välsignelser och många förmaningar att vara förståndig och icke stå i ljuset för sin egen lycka.

Linda undvek sin lärares forskande blick, sina kamraters anspelningar, sin tants välmenta råd och slöt sig envisare inom sig sjelf än någonsin.

Hon var glad, att skolan snart var slut och ville alls icke höra talas om att återvända ännu ett år, såsom föräldrarne nödvändigt ville.

Modern kom ned och hemtade henne. Så gingo de till rektorn på afskedsvisit. Tanten var också med.

Han mottog dem i trädgården.

Fru Mina fick tårar i ögonen, då hon tackade honom för det varma intresse ban visat deras dotter. Linda var tyst och undvek hans blick, då den sökte henne.

Han visade dem omkring i trädgården, och de båda fruarne stannade intresserade framför en säng med ovanliga utländska bönor, medan Limda och rektorn gick framåt en af alléerna.FÖRUTSÄTTNINGAR.

»Säg mig uppriktigt Linda, är du glad att resa härifrån?» frågade rektorn.

Han sade »du» liksom ibland i skolan, då han alltid behandlade dem som barn.

»Ja, nog är jag glad,» svarade Linda sakta.

Han tog hennes båda händer i sina.

»Ville du hellre stanna här — hos mig. Ville du hellre stanna här ... som min hustru?»

Hon såg upp på honom, fast och forskande som förr, men hennes röst röjde en oro, hvars orsak han icke rätt kunde förstå.

»Ni älskar mig icke?» sade hon.

»Nej, icke så som en ung man skulle älska dig, men jag håller innerligt af dig, och jag skall skydda och värna dig och egna dig resten af mitt lif, ifall — da älskar mig.»

»Nej, jag vet icke, hvad kärlek är,» svarade hon och lösgjorde sakta sina händer.

»Gud välsigne dig, barn,» sade rektorn och kysste hennes panna.

En sten föll från hans bröst. Han hade grubblat mycket öfver detta. Tanten hade rätt, ban var icke en man som lekte med sådant, men han hade icke vetat hvad som var rätt. Flickan var ett barn, men på samma gång äldre än sina år.

Nu var han glad för både hennes skull och sin egen, mest dock för hennes, ty sjelf hade han verkligen invaggat sig i den tanken och smekts af den, att han ännu en gång skulle ega en kvinnas ömhet, en kvinnas vård och en kvinnas sällskap, men han var för gammal. Det vore ett offer.34

Tanten tyckte sig bestämdt ha sett, »att han kysste henne», men Linda svarade på deras frågor, att hon hade intet att anförtro dem.

Så vände hon åter till sina berg, lika tyst. mot sina egna, lika skygg för främlingar som förr.

Lifvet, låg lika dunkelt och gåtfullt framför henne som någonsin. Skolan, som gifvit henne mogenhetsbetyg, hade ingenting klarat för henne.

Hon var blott en gåta rikare, en envis, efterhängsen gåta, hvars lösning hon fruktade och — längtade efter.

Kärleken — detta underliga, som stält sig emellan henne och hennes ende vän, som alla böcker skrefvo om och alla menniskor talade om såsom något naturligt.

Skulle den komma också till henne?

Nej, hon ville icke. Hon liksom stängde sitt hjertas dörr och vakade såsom en drake öfver den.

Hon kunde ju ha varit maka nu — hans maka. Men hon hade icke kunnat älska honom, den ädlaste, den bäste, hvem skulle hon då kunna älska?

Kanske det alls ingenting var, bara inbillning? Hon ville icke tänka på det mera.

Och så tänkte hon icke vidare på det — bara drömde.

Drömde och drömde i många år.KAMP.1.

olen sken brännande het, luften hade för längesedan uppsugit hvarje droppe svalka, som nattdaggen gömt under ängsmattorna, och låg tryckande tung i stelnade vågor öfver den lamslagna naturen.

I skogen var det tyst, foglarne hade gömt sig i sina bon eller sutto i skuggan under trädgrenarne, endast myggsvärmarne surrade här och der i det klara solskenet, på någon öppen plats.

På ängarne lågo kreaturen, dåsigare än vanligt, och bligade framför sig med sina vemodiga, runda ögon och njöto eftersmaken af sin vegetarianska måltid.

Klarblå och stilla som det. molnfria himlahvalfvet låg den lilla skogssjön nedanför Säters-hög, återspeglande i sitt djup schweizerhyddan på holmén med spetsiga gaflar och en blomsterprydd veranda, och midt emot på bergssluttningen höjde sig den tegelröda herrgårdsbyggningen ur en skog af blommande rosor.

Den blågula flaggan med unionsmärket i kanten hängde slapp på sin stång, markiserna voro ned-88

fälda för hela framsidan, och ingen lefvande varelse syntes till med undantag af en katt, som satt och nickade midt i solen uppe på altanräcket.

På gårdsplanen under lindarne var en smula skugga. Der hade familjen slagit sig ned.

Häradshöfdingen drog långsamma drag af sin cigarr och pustade röken ut i små lätta blå ringar, medan hans ena arm hängde slapp öfver soffans rygg. Bredvid honom satt fru Mina, helt prydlig i hemväfd bomullsklädning, ett stort blårandigt förkläde och en liten nystärkt hvit mössa. Hon spritade ärter och tycktes i motsats till de andra icke alls generas af värmen, trots sin ganska betydliga korpulens.

Posten var nyss kommen, kunde man se af väskan med ännu vidhängande nycklar, som låg kastad på en stol, och de många tidningarne och brefven, kringströdda på trädgårdsbordet.

En ung man i ljusa sommarkläder och en lätt halmhatt på ett krushårigt hufvud tog ett efter ett af de stora brefven, som alla hade tjenste-frimärken och stora röda sigill, öppnade det med ett energiskt snitt af pennknifven, kastade en blick på innehållet och lade in det igen och tog ett nytt. Ibland då något syntes honom mera märkligt, räckte han papperet till häradshöfdingen med en åtbörd, som tydde på ett förtroligt förhållande, fastän aktningsfullt, från den unges sida, såsom skilnaden i ålder kräfde. Häradshöfdingen såg till ett ögonblick och nickade med en min, som sade: »det är bra, gå vidare!»KAMP.

Ingen yttrade ett ord. Det tycktes för kvaft att tala, tungan satt fast vid gommen och strupen kändes torr.

Den unge mannen hette Ove Hjort och var notarie hos häradshöfding Velfer.

Ett litet stycke från denna grupp satt en flicka på en låg trädgårdsstol, med händerna hopknäppta i skötet öfver en tidning, som hon knappast öppnat. Hatten hade hon kastat ifrån sig i gräset, och med framsträckt öfverkropp satt hon orörlig och fixerade den unge mannen. Hon kunde det, ty han var hennes fästman.

Och hon var Linda, Linda Velfer.

Hon var tjugo år, späd och fin, mera än något annat påminnande om en viol, med sitt ständigt något sänkta hufvud och sin djupa blick bakom långa mörka ögonhår. Ögonen beherrskade hela det öfriga lilla ansigtet. De lätt rosenfärgade kindernas runda böjning, de svällande, röda läpparne, den höga, klara pannan och de tunga, svartglänsande hårmassorna — det var som om det alltsammans i sig blott afspegla! blickens rena oskuld och varma djup.

Dessa ögon hade ett sätt att se, stumt, och forskande på allt, som kom i deras väg. Men ibland tycktes de bli större, nästan oformligt stora, med ett brinnande och brännande uttryck.

Såsom t. ex. i detta ögonblick, då hon böjande sig allt längre och längre framåt granskande betraktar — »sitt hjertas afgud», som hon ofta i sin tanke kallar honom.

Om hon icke vore Linda, och om man icke vore van att döma henne efter en annan måttstock än andra, skulle man frestas att kalla detta sätt att se för oanständigt.

Linda eger okunnighetens oskuld, hon förstår icke hvad hon ser, hon känner blott, Hon tror, att det är hennes kärleks hemlighetsfulla, öfversinliga magi, som gör åsynen af den unge mannens gestalt till en njutning för henne.

Och till en del har hon rätt, vi veta ju icke, hvar det öfversinliga aflöser det sinliga. Men om hon också sett med en kännares medvetna blick, en erfaren kvinnas vakna känsla, skulle icke hennes hjerta klappat fortare, hennes kind blossat varmare, än då nu hennes rena flicköga dröjande smekte de kraftfulla och smidiga formernas mjuka linier.

Äfven han hade kastat hatten af i sommarhettan, och så som han satt, vänd helt. i profil mot henne, aftecknade sig hufvudet skarpt mol den klara luften.

Detta käcka, stolta hufvud, med sin starkt svängda nacke, sin raka, breda panna, litet framskjutna, grofva haka, kraftiga näsa och fylliga röda läppar skulle för andra ha talat om en obändig, trotsig vilja och starka lidelser, men henne ingaf det blott beundran och en känsla af trygghet.

Ju vekare kvinnan är, desto mera älskar hon det starka, och Linda kände, att Ove skulle kunna beskydda henne lika kraftigt, som han älskade henne högt, hon visste också, huru villigt den stolta nacken böjde sig för hennes lilla mjuka hand.

Ack, att Linda aldrig hade glömt detta, ack, att hon alltid hållit sin lilla hand på den stolta nacken, så hade kanske den starke mannen bättre beskyddat henne! Men sömngångerskan förstår icke att skydda sig mot faran — som hon icke anar. Och Linda var en sömngångerska, hennes erfarenhet var bara drömmar.

Ända tills nu.

Nu trängde lifvet sig på henne. Det var lifvet, som pulserade i varma strömmar genom hennes ådror, det var lifvet, som tvang henne att granskande pröfva värdet af hvarje muskel af den älskades kropp, och som jublade, då hon fann honom stark och skön.

Ty det betydde, att han kunde gifva henne kärlek och bröd. Och kärlek och bröd, det är lifskampens mål, den som eger det är segraren, den lycklige och den starke.

Men Linda förstod icke ännu detta, och hon gjorde sig icke reda för, hvad hennes känslas sakta stigande och fallande svallvågor hade att betyda, hon skulle icke kunnat tolka deras hemlighetsfulla hviskningar, det var blott aningens försmak af en sällhet, som var henne förbehållen; — om hon kunde fasthålla skuggan af en skugga, om hennes själ kunde famna hans.

Ja, att nå den älskades själ, det är detta kärleken tycker sig vilja, det är den hon vill fånga på den älskades läppar, det är den hon vill frampressa ur sin älsklings bröst och sammansmälta med sin egen under innerliga famntag.42

Vi tycka oss känna hennes vingslag i stilla högtidsstunder, i en handtryckning, i en blick, men vi nå henne aldrig.

Ty det är ingenting, blott en lockande hägring i lifsöknen, som är till för att tjena naturens stora ändamål.

Den är icke — och den är dock. Den är på samma sätt som den Gud som de säga icke finnes, men som vi dock dyrka i allt skapadt. Kärlekens själ, som ingen famnat, har skapat äktenskapet och familjen, har gjort mannens arm så stark och kvinnans blick så mild.

Eller omvändt. Ty kvinnans svaga arm blir stark, då det gäller att verka för den älskade, och mannens djerfva blick blir mjuk, mjukare än barnets, då den hvilar på henne.

Såsom nu Oves. Han ser upp, och hans blick dröjer ett ögonblick i Lindas.

Man behöfver icke fråga, om de två älska hvarandra. Hvarje den unga flickans drag uttrycker den besinningslösaste hängifvenhet, och i hans lyser besittningens segerglädje, men stämplad af kärlekens adelsmärke: ödmjukhet inför sin lycka.

»Min älskling,» hviskar hon för sig sjelf, under det en sakta darrning genombäfvar henne vid hans blick.

»Är det sant, är det verkligen sant, att han älskar mig? ... Denne främling, hvem sände honom hit att lära mig den efterlängtade och ändå fruktade lösningen på den gåtan — att älska?...»KAMP.

2.

Och just han. Den ende unge man, som hon aldrig fallit på att ställa i samband med begreppet älska, som synts henne så torr, kall och prosaisk att blotta ljudet af hans steg ryckt henne ur hennes drömmar och gjort henne så hvardag-ligt nykter. Hon hade mer än en gång tyckt, att luften blifvit afkyld i rummet, då han kommit in, och hans kraftfulla, klara stämma dref all poesi på flykten.

Hon skulle aldrig glömma den kvällen ban kom, en kulen januariafton med snöslask och isande blåst. Hennes tankar hade hela dagen — allt sedan Anders for att möta honom — sysslat med den unge främlingen, som i mörker och köld nalkades hennes hem, och hennes drömmar hade genast varit färdiga att spinna en hel roman kring hans gestalt. Hon hade till och med föresatt sig att för första gången låta sin misstänksamma skygghet fara och vara tillmötesgående och vänlig, Så att han skulle känna sig mera hemmastadd.

Och så kom han.

Då hon kom in, stod han midt i salen inbegripen i samtal med fadern om vägbyggnadsförordningar, med händerna på ryggen och en hållning så sjelfsäker, som hade han stått på sitt eget golf.44 BROKIGT.

<

Hon kände sig som en riktig skolflicka, då fadren presenterade: »Notarien Hjort — min dotter».

Och hvilken helsning! En bugning så utsökt och vördnadsfull, som om hon varit en bedagad gammal tant, men också en blick så likgiltig, som om hon varit en sådan.

Och på hela kvällen icke ett ord eller en min, som antydde, att han gaf akt på hennes närvaro.

Detta fullkomliga förbiseende bedröfvade henne lika mycket som de andres »pligtskyldiga fraser till husets dotter» brukade harma henne. Var hon då så obetydlig, att. hon måste behandlas som ett barn eller en nolla?

Dagar och veckor gingo gå detta sätt. Fru Mina, som hade en dunkel föreställning om, att en ung man i huset var så god som en bra betjent, gjorde några inviter i den vägen, men rönte så liten uppmuntran, att hon afstod och förklarade för sin man, att det var riktigt sorgligt att se ungdom nu för tiden. Annorlunda hade det varit i deras ungdom, det mindes han väl? — »Det är verkligen både synd och skam,» slutade hon vanligen, »att se en sådan här döddansare som vår. notarie. Det kan då inte heller falla mig in att bedja honom säga 'tant' till mig — åtminstone icke så länge han behandlar Linda och mig så nonchalant som ban gör.»--

Linda satt. i förmaket en dag och läste en af dessa goda, moraliska »berättelser för unga flickor»

af engelska författarinnor. Det var en stackars flicka, mild och ren som en engel, som misshandlades af en argsint gammal faster, men var tålig och kärleksfull ändå och tackade Gud hvarje dag för sina pröfningar. Linda tänkte på sin egen lott och försökte vara tacksam och glad, men lifvet syntes henne så glädjelöst och tomt, att hon gerna velat byta bort sin sorgfria tillvaro mot stackars Ellens bekymmer. Då hade hon åtminstone haft skäl att sörja, och det hade varit någon idé med att vara ödmjuk och nöjd. Men nu? — skulle det alltid vara så här, bara så här? — Hon lade sig ned öfver soffkarmen och grät, medan boken föll ur hennes händer ned på golfvet. — Hur skulle hon uthärda med detta innehållsfattiga lif, inga allvarliga pligter, icke nödvändig för någon, bara gå, dag ut och dag in, och »hjelpa till»?

Det var hennes eget fel, sade modern, att hon var så ensam och inga vänner hade, och att hon aldrig hade roligt bland de andra. Asch, hon kände aldrig tydligare än då hon varit med de andra, huru innehållslöst hennes lif var — deras också. — Och likväl måste det finnas något annat, något mera, det var icke möjligt, att denna trampkvarn var hela lifvet...

Hon lyfte upp hufvudet och stirrade framför sig utan att se, medan dessa tankar tumlade om i hennes hufvud och tårarne ännu stodo stora i hennes ögon.

Hon märkte icke att någon kom, förrän hon hörde en röst säga helt nära sig med ett uttryck så mjukt och mildt, att hon såg förvånad upp.

»Ni gråter, hvad har händt?»

Hon mötte Oves blick, som med varmt deltagande hvilade på henne. I samma ögonblick fick han syn på boken och böjde sig ned efter den.

»Åh, jag förstår... en förolyckad hjeltinna,» och efter en blick i boken tillade han med en min och stämma så hård och föraktlig, att hon icke trodde sina öron, som uppfattade den vek och mild nyss.

»Ni har godt om tårar, fröken, då ni har råd att slösa dem på sådana tevattenshjeltinnor.»

Linda såg förvånad efter honom, då han gick och tillslöt dörren efter sig. Hennes nästa känsla var blygsel, men hvaröfver behöfde hon blygas, och med hvad rätt gjorde ban sig till domare öfver henne? Hon skulle gerna vilja visa honom huru litet hon brydde sig om hans sårande ord — men på hvad sätt? Då hon såg honom igen, kände hon sig obehaglig till mods, men hon hade icke behöft genera sig, han satt tyst och likgiltig som vanligt, och det gick veckor igen, innan ban vände sig direkt till henne.

Då yttrade han en dag helt oförberedt — hon gick och dukade middagsbordet, och han satt och läste i gungstolen vid brasan.

»Har fröken sett, att i franska deputerade kammaren framlagts förslag om allmän amnesti?

— Förslaget skylles Louis Blanc. Fröken känner väl Louis Blanc? — Det är en bra karl.»

Hon trodde i första ögonblicket, att ban dref narr med henne, men hans ton var så allvarlig och hans min så fri från gäckeri, att hon greps af en plötslig fruktan att synas lika ointresserad som okunnig och svarade med nervös ifver:

»Nej, det har jag icke sett; står det i dagens post? Jag har inte ens sett tidningarne än i dag.»

Hon rodnade för sig sjelf öfver att hon på detta sätt kringgick sanningen, som var, att hon visste mycket litet om deputerade kammaren och ingenting alls om Louis Blanc. Och den tanken förödmjukade henne.

Hon gick mekaniskt bort till tidningshyllan såsom för att söka det ifrågavarande bladet.

Han förekom henne och räckte henne tidningen utan ens en bugning.

»Se här, var så god.»

Sedan den dagen talade han mycket med henne och ofta om de otroligaste saker mycket naturligare än då andra säga »solen skiner» eller »i morgon blir det regn». Och samma fruktan att synas dum och liknöjd, som första gången lagt flere ord i munnen på henne än bon vanligen hade till dagligt bruk, eggade alltjemt hennes skarpsinne och tvang henne att svara och fråga.

Hon hyste också en underlig fruktan för att visa sig känslofull eller fantastisk for honom. Hans kalla blick och gäckande min, om hon någon gång, förledd af en skymnings mystiska dunkel eller en

stjernklar vinteraftons skönhet, hängaf sig åt sitt forna drömlif, gjorde henne kall och återkallade så tydligt i hennes minne hans föraktliga tonfall, då han sagt — »tevattenshjeltinnor».

Det var så nyktert, så naturligt, så sundt allting, icke spår af romantik i deras förhållande.

Linda tänkte derför icke ett ögonblick på kärlek; en gryende kärlek utan romantik var för hennes öfverspända uppfattning en omöjlighet, och hon märkte icke, huru hennes hjerta dag för dag grodde fast vid den unge mannen, som icke hviskat ett enda ord af ömhet i hennes öra, men som gifvit henne bit för bit af sina tankar, tills hon småningom lärt sig se med hans ögon, uppfatta med hans sinnen och lefva med hans själ.

Hon tänkte icke på det, förrän de en afton sutto öga mot öga och kände, att de hvar för sig voro intet utan hvarandra.

3.

En ljum vårafton var det. Nere i dalen sänkte sig skuggorna öfver gräsmattornas späda grönska, och pä björkarne voro lofven halft framspruckna ur sina brunröda skal, men uppe på fjellet låg ännu snön och lyste röd i den sjunkande solen.

Linda satt på stentrappan åt trädgårdssidan och stödde hufvudet i begge sina händer, medan

hon lät blicken långsamt glida hän öfver den skiftande taflan.

Hon hörde, att Ove nalkades, att han satte sig bredvid henne, men hon rörde sig icke.

»En härlig afton,» framkastade han. Han följde riktningen af hennes blick, och de sutto båda tysta.

»Ni sade en gång,» började hon sakta i denna dämpade ton, som skymningen gerna för med sig, »att åsynen af en härlig, fridfull natur blott gör er bitter, derför att den synes er som ett hån mot lifvet, som blott är strid — kan ni verkligen känna er bitter en kväll som denna?»

»Kanske icke bitter, men beklämd. .. och olustig i hög grad. Jag skulle helst velat rulla ned gardinerna och tända lampan, men jag drefs hit ut. Det var varmt och otrefligt inne.»

»Ja, det är underligt; man känner sig alltid beklämd om våren, man känner en svidande trängtan efter att lefva,

som om man aldrig gjort det förr utan nu först skulle börja på allvar . .. Känner ni inte det?»

»Det är kanske vårluften här i bergsbygden, som är så stark, den suger.»

»Jag vet inte hvad det är, det gör mig lycklig — och olycklig på samma gång. Jag skulle vilja sväfva långt, långt bort öfver fjellet der och se, hvad som finnes på andra sidan, men dalen härnere ined sina skuggor och sina risslande bäckar lockar mig lika tjusande...»

Han hade intet öfverlägset leende till hands, ingenting om »sjukliga flickfantasier», och han förblef tvst.

Det var sant, att han var beklämd, ja bedröfvad, utan att veta hvarför. För honom voro dessa underliga, mystiska känslostämningar något nytt och främmande, och han öfverlemnade sig blott motvilligt deråt.

Han satt som naglad vid trappan och kunde icke slita sina ögon från den veka, framåtböjda flickgestalten bredvid sig. Hennes ögon voro mörkt violblå med en underlig guldglans öfver, såsom ett återsken af solen. — Om han blott vågat dra henne till sig och gömma de der ögonen, som förtogo honom förnuftet och gjorde honom osäker på sig sjelf. — Nej, icke röra vid henne. Hon v skulle just vara så der ett stycke ifrån honom, blott alltid i hans närhet... så att han kunde gripa henne, om han ville . . .

Tankarne tumlade om i hans hjerna, och han kände sig allt mer betryckt. Med en suck af lättnad hörde han klumpiga steg närma sig på sandgången, och Anders, en ung gårdsdräng, kom fram och lyfte på mössan för Linda.

»Jag har just haft ut frökens båt i sjön,» sade ban, »och undrar, om inte fröken hade lust att profva'n. Det är så trefligt på sjön i kväll så, tycker jag.»

Linda vände sig frågande till Ove.

»Tillåter fröken kanske, att jag följer med?»

»Ja gerna; kan Notarien ro?»

»Inte vidare. Jag är för mycket stadsbarn, men jag skall göra mitt bästa.»

»Jag ror väl jag, om så skall vara,» inföll Anders.

Ove hemtade ett par filtar, Linda en sjal och så tågade de ned till båten.

Det var en riktig liten leksaksbåt, ljusröd och hvit med Lindas namn i stafven och väl bonad.

»Den är inte vidare bekväm,» sade hon.

»Ja, det vore allt bäst, om Notarien, eller också fröken, satte sig på sjelfva botten, så gick den säkrare,» påstod Anders. »Den är allt lite vickig den här lilla stackarn, men den går som en pil — och lätt se'n.»

»Gerna för mig.» sade Ove och bredde ut. sin filt på båtgolfvet, hvarefter ban kastade sig ned, halft utsträckt på sida och stödde armbågen mot botten, så att han kunde se öfver den låga båtkanten.

Linda satt i aktern.

»Nu skall Anders sjunga för oss, du kan så bra,» sade hon.

»Jag tänker herrskapet kan mycket bättre sjelfva jag,» svarade Anders, belåtet småleende öfver berömmet.

»Nej, vi kan inte alls. Du sjöng så många vackra visor för mig förra sommaren; kanske du kan några nya nu?»

»Det är för bitti än; det är int' förrän jäntorna kommer till fjells, som de börja med de nya inte.»

»Nå, sjung någon gammal då, den der om ung Erik och skön Karin sjöng du så bra.»

»Den är så sorglig på slutet den så,» invände Anders.

»Det gör ingenting. Det är alla vackra visor, jag tycker just om dem derför — och så är den så lång också.»

»Ja, jag skall väl fresta på då,» sade han, satte sig till rätta i båten, spottade i händerna och tog några "raska tag, så att vattnet fräste i fören.

»Och så skall du låta båten glida ibland, förstår du.» Hon svepte själen tätare kring sig och kröp ihop med en åtbörd af oändligt välbehag.

»Ja bevars, jag vet nog, hur fröken vill ha't, bara jag kommer i gång så.»

Och så började han sjunga, först litet osäkert, sedan allt starkare med detta klagande vemod i sin stämma, som är bergsbon eget och liksom lägger en mjuk slöja öfver de ofta banala orden och det klumpiga uttalet. Och så de oupphörligt återkommande refrängerna med sina ömsom djupa, ömsom höga jodlande toner, som återkastas mångdubblade af bergens ekon; de vagga känslan till en underlig drömfyld ro.

Ove blickade dystert framför sig, medan ett smärtsamt uttryck lagt sig öfver hans panna.

Linda satt och stirrade öfver sjön och följde tanklöst skyarnes fantastiska skiftningar.

»Nej se, se, hvilken belysning, hvilket färgspel!» hviskade hon plötsligt.KAMP.

53

Hon vände hufvudet halft akterut, och Ove måste vrida öfverkroppen alldeles om för att kunna följa hennes pekning.

Ja det var i sanning underbart!

Han hade aldrig sett något liknande. Men han hade aldrig heller sett med sådana ögon som denna kväll, hans själ hade aldrig tolkat bilderna för honom så som i detta ögonblick.

Solen i sitt purpurröda majestät, der hon sjönk bland de silverglänsande fjellen i vester, var öfverväldigande som tanken på ett lif vid hennes sida . . . Den djupsvarta, hemlighetsfullt plaskande vågen var dyster och vemodsfyld som hans egen ovissa framtid, som ban ej vågade erbjuda en älskad kvinna ... Men nuets ögonblick var rikt som himla-hvalfvets tusen skiftande färgackorder ...

Han stödde sin venstra arm med armbågen mot. akterbänken och handen under hufvudet och höll med den högra i båtkanten, men då denna tvungna ställning efter en stund blef honom tröttsam, lade han lätt den högra i Lindas knä. Vid den sakta beröringen vände hon på hufvudet och mötte hans blick. Han hade hela solglöden öfver sitt ansigte, och hans stålgrå ögon voro så djupa med en så underbar mjuk glans, att hon först fängslades af deras skönhet och sedan af deras uttryck.

Ett ögonbück ref hon sig lös och vände bort. hufvudet, men i nästa kom hennes blick tillbaka igen, liksom tvingad af en magisk makt...54

BROKIGT.

Minuter gingo, och en kvart, och ännu en. Anders hade slutat den första visan och börjat en ny. Och alltjemt sågo de hvarandra in i ögonen, utan en åtbörd eller ett ord, med en trofast, innerlig, öppen blick, som tydligare än alla ord sade dem, att i deras själar aldrig funnits mer än en bild, den de nu inpräntade af hvarandra.

Sommarnattens skymning hade lagt, sig öfver nejden och sjön, den sista röda strimman hade försvunnit från fjelltoppen.

Linda ryste sakta af nattkylan. Varsamt drog Ove filten öfver hennes axlar och svepte den 0111 henne med öm omsorg. Så lade han hufvudet i hennes knä och tillslöt ögonen, medan ett lyckligt leende spelade kring hans läppar.

Linda kämpade en stund med sig sjelf, så böjde hon sig ned, djupt ned — följande en oemotståndlig inre drift — och närmade sina läppar hans slutna ögonlock. Ove kände den varma pusten af hennes andedrägt, och hans hjerta stod stilla ett ögonblick. Var det inbillning, hade hon icke andats en kyss på hans ögon? lians hjerna hade nu icke rum för mer än den enda tanken, att hon skulle göra så igen, men riktigt. Hennes varma läppar mot hans ansigte — men sjelfmant, utan hans bön! Intet kunde vara ljufvare än en sådan besegling på det löfte hennes ögon nyss så oförbehållsamt gifvit...

Liknande tankar rörde sig samtidigt inom Linda.

Hvarför skulle hon icke våga?KAMP.

Hennes pulsar bultade, så att hon hörde det, och hon vågade icke se ned, ty då hade hon icke kunnat beherrska sig. Allt hvad hon läst om kärlek flög genom hennes hufvud, och hon märkte en likhet i alla framställningarne: det var alltid han, som först bad om hennes kärlek, och när hon sagt sitt ja, hade ban tagit — väl att märka tagit — den första kyssen, och hon hade varit blyg och försagd.

Och nu, långt ifrån att vara blyg och försagd, längtade hon att i stormande öfvermod visa honom, att hon gaf sig sjelf, innan ännu hans läppar öppnat sig till en bön ... Var det ett bevis på att hennes kärlek icke var ädel och ren? .. . skulle han värdera henne mindre derför? . .. Hvad betydde läpparnes svar, då själen redan talat genom ögonen?.. . Hon kunde ändå aldrig i evighet taga tillbaka den bekännelse hon gifvit, då hon besvarade hans blick, som talade så tydligt.. . Hvilken gränslös hängifvenhet, som strålat ur de ögonen! Hon såg dem nu i fantasien lika tydligt som nyss i verkligheten... och eggeisen att kroppsligt beröra honom försvann, hon rent af glömde, att hans hufvud ännu låg i hennes knä, och hon var långt ifrån att ana de upproriska tankar, som under hennes orörliga tystnad vaknat i detta vid erotiska stämningar så ovana hufvud.

Hon ville icke gifva honom det bevis på sin kärlek, som han så ifrigt längtade efter.. . hon tvekade således ... hon svek honom . .. hon lekte med honom .. .56

Dessa tankar blefvo honom outhärdliga, han visste knappast längre, om han sof eller var vaken ... Kanske han hade drömt alltsammans?

Han satte sig upp så häftigt, att båten vickade och tog in vatten. Anders upphörde i häpenheten med sin sång. De voro blott ett par famnar ifrån bryggan, och der stod Karin och ropade, att maten hade väntat så länge på dem, så nu hade herrskapet ätit och gått in till sig.

Linda hoppade stillatigande ur båten, utan att mottaga Oves erbjudna hjelp, och gick med snabba steg upp mot huset.

Då Ove några minuter senare kom in i matsalen, stod hon i begrepp att gå.

»Har fröken redan ätit?» frågade han.

»Jag var icke mycket hungrig, men sjön gjorde mig yr. — Godnatt!»

Hon vände sig om och räckte honom handen, hvilket hon icke eljes brukade. På samma gång lyfte hon ögonen och såg på honom med samma fulla, trofasta blick som förut i båten.

Hvilket jubel! — Ilan hade då icke drömt! — Hans tvifvel nyss syntes honom som en förnär-melse emot henne, och ban vågade icke draga henne till sig, som hans hjerta stormande fordrade. Skulle han någonsin våga det? Var hon icke mycket för späd och skär? Skulle hon icke brytas och besudlas i hans famn?

Han gjorde sig dessa frågor — en förälskad mans frågor inför den varelse, som han i ett lyckligt, hänryckningens ögonblick, oftast blott allt förKAMP.

kort, anser för det renaste jorden bär, för den goda fylgia, som skall stå medlande mellan honom och ett ädlare, högre lif. Ove tänkte så, ödmjukt förgätande alla stolta tankar om sig sjelf, der han stod orörlig länge efter sedan hon försvunnit och kände, huru tryckningen af hennes hand såsom en varm elektrisk ström perlade genom hela hans kropp.

4.

Det var ett par månader efter denna kväll, som vi sågo familjen samlad på gårdsplanen, sökande skydd för den brännande högsommarsolen i lindarnes skugga.

Linda var fördjupad i sina ljusa drömmar.

Hon märkte icke, att små lena fläktar kommo smekande vesterifrån, hon såg icke ens, att hennes föräldrar gått, och kände icke, huru Ove betraktade henne med en ömhetsfyld blick, icke förrän han kom bort till henne och tryckte en kyss på hennes läppar.

»Älskade, vakna upp ur dina drömmar,» sade han mildt. »Min ilicka får icke hänge sig åt overkligt svärmeri, då lifvet sjelft är så skönt...» och medan hon slingrade sina armar om hans hals, lyfte han henne upp och förde henne med sig ned åt trädgårdsgångarne.

»Du har rätt, lifvet är tillräckligt skönt utan drömmar, men drömmar äro också lif, en återspegling af lifvet — och liksom konsten är störst, då den troget återger naturen, så äro mina drömmar skönast ju mera de likna verkligheten. — De äro alla du ... och ständigt du.-»

»Min lilla ljufva flicka, det är så skärt och fint allt hvad du säger, och jag älskar dig innerligen just derför, men ändå blir jag så orolig, då jag tänker på, huru illa rustad min lilla sensitiva är mot den hårda verkligheten. Om jag blott kunde meddela dig litet af min nyktra blick på tingen.»

»Men Ove, jag tycker, att du redan gjort mig så förfärligt nykter. Det var en tid, som jag var nästan ond på dig för att du förstörde allting för mig. Allt hvad jag beundrat och tänkt högt och stort om, det bevisade du var bara mensklig svaghet, ofta till och med svek och lögn. Om du icke gifvit mig kärlek i stället, skulle jag aldrig förlåtit dig.»

»Men min kärlek ensam förmår icke ersätta dig förlusten af alla dina drömda gudar, om jag icke också får gifva dig min fasta tro pä lifvet, just sådant det är, utan dessa falska utsmyckningar, som förr eller senare bortfalla och då gör dig olycklig. Du måste lära dig att älska lifvet och menniskorna sjelfva och icke dina egna förvrängda föreställningar om dem. Förstår du mig?»

»Ja, jag förstår, men lifvet är så kallt och ovänligt och menniskorna så dåliga, om det är sant, som du säger... Men det är icke sant, det

bevisar du sjelf, du är ju så ädel och god och rättänkande, fastän du talar så der. — Och att det är egennytta, djurisk sjelfuppehållelsedrift. och dylika fula egenskaper, som leda våra handlingar, det får du mig icke heller att tro. Ty då skulle du till exempel icke ha älskat mig, utan en vacker och rik och förståndig flicka, som kunde tänka lika stort som du ...»

»Tvärtom, älskling, min kärlek är just ett bevis på, att de der som du kallar »fula egenskaperna» ha ledt mig. Jag älskar dig, derför att jag behöfver dig, derför att jag icke kan lefva utan dig. — Åtminstone blefve jag en hänsynslös och hård materialist utan dig, men du skall leda mig och göra mig god och mild — lik dig. Lofva mig, att du alltid vill göra det!»

»Hur skall jag kunna det, då du vill göra mig lik dig?»

»Det skall jag aldrig kunna, älskling. Ditt veka sinne kan endast härdas en smula, liksom mitt hårda blott kan

mildras. Det är just kärlekens stora mission att utjemna öfverdrifterna och slipa karaktärerna; derför kunna två hårda icke förädla hvarandra, lika litet som två mycket veka.»

»Men jag har icke haft det ringaste inflytande på dig?»

»Har du icke? — Jo, Linda, ett genomgripande. Du började med att lära mig högakta dig, och på samma gång ditt kön, som jag dittills icke hyst synnerligen hög tanke om. Du var den första flicka, som icke tiggde smicker, och du visade dig60

icke trumpen och onådig, derför att jag behandlade dig som en förnuftig varelse.»

»Det var just det jag var så stolt öfver, jag darrade för, att du icke skulle finna mig värd det, och att dina vackra ögon skulle uttrycka hånfullt förakt för min okunnighet. — Jag tänkte, att du helt säkert var van vid så förståndiga och bildade kvinnor.»

»Jo vackert bildade! Jag har icke träffat en, som egt din skarpsinnighet och din klara blick; ha de haft den ursprungligen, så ha de omsorgsfullt stirrat den slö på balglitter och modejournaler. — Nej, som du Linda, alldeles som du, skulle alla verldens kvinnor vara, så blefve verlden skön och lifvet härligt.. . Men det är ju så härligt som det är, det kan icke bli härligare — icke förrän du blir min, riktigt min lilla hustru.»

Och Ove tryckte henne intill sig med eldig värme.

De hade hunnit stranden. Vestliga vindar kommo strykande genom dalgången och krusade vattenytan, så att solen gnistrade på den i tusen oändligt små ljuspunkter, bildande än en strålande bro snedt öfver till holmen, än ett radband af blixtrande perlor midt öfver sjön.

Ingen gäll ångbåtspipa hade ännu skrämt måsarnes fredliga flygt öfver fjellsjön, ingen stenkols-rök höjt sig öfver skogstopparne, naturen hvilade här i oändlig majestätisk ro, ostörd af civilisationens vandalism. — Och här var deras kärlek född och hade slagit rot.KAMP.

Linda tänkte på detta, der hon satt på moss-bänken under björkarne vid stranden med sitt hufvud lutadt in mot Oves bröst och lät sina ögon irra öfver den härliga taflan.

»Vår kärlek är så lik mitt hem, tycker jag, mitt sköna, sköna hem,» hviskade hon sakta, under det hon drömmande smekte hans hand. »Ser du vattenperlorna, som hoppa fram öfver fjärden ... vår kärlek är lika ren och klar som de — och den är allvarlig och trofast som de gamla furorna der på bergets sluttning — och ljuf och vårlig som de unga björkarne, i hvilkas kronor aftonvinden nu leker ... Säg, finner du det icke så? ... Derför vill jag, att vi alltid, alltid skola stanna här, ty vår kärlek är ett naturbarn, och den skall icke trifvas derute i vimlet.. .. Jag ryser, när jag tänker på, att vi kanske skola ut ibland menniskorna. Jag vill icke, hör du Ove, jag vill icke; de skola bara slita dig ifrån mig, och jag skall bli så ensam och olycklig, och jag skall icke ens ha mina berg, som gömma min sorg. Nej Ove, du får icke, du får icke föra mig ditut!...»

Hon hade talat med stigande häftighet, och nu slog hon armarne krampaktigt hårdt om hans hals och lade sin kind emot hans, medan ögonen fingo ett uttryck som en skrämd gazells.

»Min älskliga lilla flicka,» sade Ove och smekte henne ömt, »ser du nu, hvart dina drömmar föra dig, du darrar ju här i min famn, som om man redan tagit mig ifrån dig. — Hvem skulle taga mig? Jag älskar dig ju så hänsynslöst, tror du62

det finnes troll derute? — Ingenting utom döden skall kunna rycka din gosse ifrån dig, och jag är ju ung och stark, hvarför skola vi då tänka på död och skilsmessa midt i vår lycka?»

»Jag tänkte icke på döden nu, utan på menniskorna, de äro så ovänliga, de skola locka dig bort ifrån mig med sin

storhet och sin glans, och jag har intet., intet att hålla dig kvar med. Hvad förmår 'vildblommans' doft och fägring mot rosornas derute?»

»Du får icke tala så, älskling, det ligger ett misstroende i dina ord, som bedröfvar mig. Du får aldrig, aldrig släppa mig; om du ser att storhet och glans lockar mig, så skall du hålla mig tillbaka med din milda kraft — du vet icke ännu, hvilket välde du har öfver mig. — Men du får ha tålamod och öfverseende med mig, ty jag är icke så god och ren som du ...»

»Som jag? ... åh, jag är visst icke god — men du. Allt hvad jag tänkt mig manligt, och ädelt, det finner jag förverkligadt hos dig. — Jag kan icke fatta, att du kan älska mig. Min lycka synes mig blott så oändlig, att om icke fruktan att förlora dig bringade en smula jemnvigt, skulle jag dö af bäfvan.»

»Tala icke så, Linda — och tänk icke heller,» bad Ove allvarligt. »Du gör orätt emot mig och emot dig sjelf. Om du tror så högt om mig, så kommer du att ställa fordringar på mig, som äro för stora och ditt hjerta skall brista, då du en gång tvingas att se, att jag har fel som de andra.»KAMP.

63

»Men Ove, jag kan icke döma dig efter samma måttstock som andra dödlige. Jag rår icke för det, du har lärt mig det sjelf... Är det ett fel, så förlåt mig det!.. . Jag älskar dig så, att jag icke kan tänka en enda tanke, som icke utmynnar i dig. — Och om jag än sammanplockade från alla jordens språk alla uttryck de ha för ömhet och kärlek, så skulle de icke förslå att tolka alla de känslor för dig, som i olika ögonblick genombäfvat min själ...»

»Min älskade — älskade, älskade Linda!»

Han upprepade ordet med stigande värme, såsom sökte ban nedlägga deri den stormande ömhet, som botade att spränga alla fysiska band för att ett ögonblick famna hennes själ. »Du är den ljufvaste, den ädlaste, den bästa, du är min Linda — och Gud förbjude, att din tro någonsin svikes!»

»Om min tro på dig skulle svikas,» fortfor hon åter i samma långsamma dämpade ton, »skulle jag anse det som ett straff för att jag älskat för högt.... men ett straff, vid sidan af hvilket evig förintelse vore himmelsk sällhet... — Jag har grubblat så mycket öfver, hvad kärlek kunde vara... tror du, att jag nu vet, hvad kärlek är?...»

Ove svarade icke strax. Han tillslöt hennes läppar och ögon med eldiga kyssar.

»Ännu vet du icke allt.»64

BKOKIGT.

5.

Vägen låg banad och jemn för Ove. Han behöfde blott gå den rakt fram för att komma till målet. Hvad som för hans kamrater och jemnåriga ännu blott hägrade som ett lockande framtidsmål, det kunde han så godt som ta på med händerna.

Han var sin blifvande svärfars notarie, åtnjöt hans ledning och råd vid hvarje steg, och det skulle icke dröja särdeles länge, förrän han blef vice häradshöfding. Sedan skulle han få arrendera domsagan af gubben, tills denne tog afsked, och då borde han vara sjelfskrifven efterträdare.

Så hade de gamle räknat ut det, och Ove var nöjd och tillfreds, och Linda jublade vid utsigten att alltid få stanna bland sina berg, och att icke behöfva skiljas från sin vän.

Men sedan Ove återkommit från en resa ned till Stockholm, var han sig icke lik. Det var som om han blifvit förhexad, han tålde knappast sig sjelf och var till och med ovänlig och snäsig mot Linda. I nästa ögonblick bad han henne så att förlåta honom, »hon skulle icke bry sig om hans dåliga lynne, hon skulle bara icke gå ifrån honom, icke lemna honom åt sig sjelf». — Och Linda följde honom troget, hörde stilla på hans häftiga utfall mot allt det upp och nedvända, som menniskor kallade lag och rättvisa, höll med honom ifrigt ochKAMP.

varmt, då hon tyckte han hade rätt, mildrade der hon så kunde, eller såg mildt förebrående på honom med sin allvarliga, sorgsna blick, då hon fann att han gick för långt.

Han skrämde henne ofta med sin häftighet, så att tårarne stego henne i ögonen. Hade det varit någon annan än han, skulle hon ha gått bort, ut i skogen eller upp till vindsgluggen och sedan slutit sig envist inom sig sjelf under långa dagar, ty Lindas sårbara känslighet gjorde henne inbunden ända till halsstarrighet. Men nu gömde hon sig i stället i hans famn, medan hennes hjerta stod stilla af förskräckelse och hon icke kunde säga ett ord.

Detta lugnade honom genast, ban fördömde sin tanklöshet och lofvade att icke skrämma henne mera. Och Linda kysste hans händer, då hon åter vågade andas ut, och log emot honom genom tårarne. Det var så ljuft att kyssas varm efter den isande förlamning, hans uppbrusande häftighet nyss förut framkallat. Hon visste icke sjelf, hvarför hon alltid blef så förskräckligt rädd, äfven då hans hetta alls icke gälde henne. Hon sade, att det kändes i bröstet, som om en tråd ville brista.

Månne hennes kärlek hängde på den tråden?

Ove hade ej obetydligt smittats af Lindas fantastiska åskådningssätt, och han fann det icke osannolikt, att hennes hjerta skulle brista för en hård blick, och så småningom lärde han taga sig bättre till vara. Men inom honom jäste det och sjöd af obrukade lifskrafter. Han var för ung och för stark66

att sätta sig i ro och vänta på morgondagen. Han längtade efter storm och strid.

Fjällskogens mystiska tystnad gjorde honom mjältsjuk, han skulle velat gå ut med en yxa och fälla de väldiga stammarne. Han kände sig fången mellan dessa eviga svartblå berg, som försvunno i molnen ... Och här skulle hela hans lif förflyta, hela hans ungdom, utan bekymmer och utan kamp, medan menniskorna derute kämpade för sina lif, sletos om hvarje fotsbredd jord, hvarje beta bröd. Och de starkaste blefvo herrskare och lade tusenden för sina fötter, och deras namn gingo genom verlden: nationens, mensklighetens välgörare kallades de, om deras sak gaf seger, förrädare, martyrer, om de besegrades — men de hade ändock lefvat. Han var dömd att långsamt, dö — utan att ha lefvat... Sådana tankar pinade och förföljde honom genom nätter och dagar.

Han sökte taga sitt förnuft till fånga, intala sig, att han icke kunde bli lyckligare, än han redan var. Inflytande och allt det der, som äregirigheten förrädiskt hviskade om, kunde han väl få i sinom tid ... Och för öfrigt, mensklig storhet var ju blott ihålig tomhet, ett lysande kärnlöst skal. .. det hade han bevisat många tjugotal gånger. — Men hvad hjelpte nu det, då hela hans hjertas trängtan åtrådde detta »lysande skal»?

Han dolde orsaken till sitt bekymmer för Linda. Hon kunde ju icke förstå eller dela det, det var ju hennes glädje allt det, som han var förtviflad öfver. Han var visserligen lycklig öfver att haKAMP.

henne i sin närhet, men också denna lycka var half. Då hon var odeladt lycklig vid att smyga sig smeksamt intill honom och mottaga hans kyss, så kände han med hela styrkan af sin ungdoms-friska natur bitterheten af den väntan, som också här låg framför honom. År af väntan med målet för ögonen, med målet i sin egen famn, det var en farlig lek, och Linda förstod icke de strider hennes okonstlade hängifvenhet kostade.

»Bättre en frivillig skilsmessa nu och full förening sedan,» tänkte den unge mannen, och detta blef en icke ovigtig faktor i hans beslut att offra en gifven och säker framtid för kampen om en oviss.

Han ville sjelf skapa sin framtid. Hans hustru skulle se upp till honom, verlden skulle böja sig för honom, de skulle alla nödgas erkänna, att det ban var, var han genom egen kraft.

Så ville han ha det.

Det svåraste var att meddela Linda detta beslut.

Men det måste ju ske.

6.

De gingo en afton fram och åter i trädgårdens gångar. Ove var tyst och allvarlig. Linda jollrade om blommorna och solen och om måsarne och de glänsande seglen derute på viken, men hon68

BKOKIGT.

kunde ieke fängsla hans uppmärksamhet, icke locka lif i hans grubblande blick. -

Då tystnade hon förstämd.

Hvad grubblade ban på månne? — Hon hade frågat utan att få svar, hon tordes icke fråga igen. Hon letade i sitt minne efter något, som hon visste intresserade honom; så började hon tala om framtiden — den hägrande ljusa framtiden.

Han hörde på henne, och hans drag fingo ett uttryck af beslutsam kraft. De stannade vid nedgången till grottan.

»Kom älskling, låt oss gå dit ned en stund!»

De satte sig på grässoffan midt för öppningen i löfverket, genom hvilken de kunde se öfver sjön med dess hvita seglare bort till bondgårdarne vid bergets fot på den andra stranden. Ove svepte själen tätare om Lindas axlar och började:

»Jag har något allvarligt att. tala med dig om, men du skall lofva att vara min förståndiga flicka och höra mig med lugn, — det vill du ju?»

Visst ville hon. Hon ryste lätt. Det var väl aftonkylan.

»Vänta bara lite!» — Hon satte sig till rätta, lutad tätt in till honom med hufvudet böjdt och blicken irrande ut öfver vattnet. Hon tryckte sin hand i hans, som slöt sig fast om hennes lif.

»Så, nu är jag färdig, börja nu!»

»Nej, icke så, jag vill se ditt ansigte, då går det alltid lättare att tala,» och ban sökte böja det upp emot sig.Kamp.

69

»Ack nej, jag sitter så rysligt godt just så, låt mig vara.» — Hon ville icke, att han skulle se hennes ansigte, han kunde läsa i det som i en öppen bok, sade han alltid, och hon visste ju icke, hvad det i nästa ögonblick komme att skvallra om.

Ännu var det tyst en stund — så tyst, att de hörde löfvens rassel öfver sina hufvuden, fast vinden var stilla; småfoglarnes »kvivitt — kvivitt» ljöd så genomskärande klart — och långt ut ifrån åkrarne trängde sig skördemännens hojtande rop fram till dem.

Ove sökte efter passande ord, efter en lämplig inledning, men han fann ingen, och så kom det då fram med en stämma, hvars skarpa klang bröt. plågsamt af mot stillheten omkring dem.

»Linda, jag måste resa, jag måste bort härifrån.»

De tego båda några ögonblick, hvilka föreföllo som lika många minuter.

»Hvart? ...»

»Till hufvudstaden, der är rätta platsen för mina operationer.»

»Och när?...»

»Ju förr dess hellre, snarare i morgon än i öfverinorgon.»

Linda svarade icke och rörde sig icke, det brusade inom henne, och det förekom henne, som om hjertat slog och tinningarne bultade orden: »alltså slut — alltså slut» i allt hastigare takt.

»Se så, vännen min, låt. mig nu se på dig. Egentligen är det ju icke något så förskräckligt70

farligt,» sade han leende och reste hennes hufvud upp.

Men i nästa ögonblick var han sjelf frestad att tro det vara något farligt, då han såg hennes färglösa ansigte och mötte hennes stirrande, uttryckslösa blick och kring munnen ett uttryck af förstenad spänning.

»Min älskade flicka, hvad går åt dig, det är ju egentligen ingenting alls att vara ledsen för, snarare tvärt om. Jag var en stolle, som tog saken så allvarsamt, i grunden är den helt skämtsam, som du snart skall få höra.»

Antingen hon icke hörde eller icke förstod honom, så stirrade hon fortfarande lika uttryckslöst framför sig. En rörelse eller ett. ord, så skulle det. brusa öfver, visste hon, så fullt var det derinne. Och hon fruktade och blygdes för sin egen svaghet.

»Det är för vårt eget bästa, det är för vår framtid jag har beslutat det,» fortfor Ove. »Vi uthärda icke att gå så här dagligen tillsammans och dagligen skilda. Och jag känner en påträngande kraft inom mig, som fordrar mångdubblad verksamhet. Det här är ju bara lek. Jag vill ut. i lifvet och kämpa mig till ett hem, till en plats på egen grund. Och du får icke göra skilsmessan från dig svårare än den redan är. Det skall gå så fort. Om ett år Linda, för jag dig in i eget hem som min — förstår du — som min egen. Är det att blekna för?»

Han talade så ifrigt, som ville han öfverbevisa sig sjelf lika mycket som henne. Han trodde icke sjelf, att det kunde gå så fort, men han tillgrep den första bästa tröstegrund han fann för atl skingra hennes stumma förtviflan.

Nu log hon ett vemodigt leende, spänningen i blick och drag var borta. Men hennes själ tycktes också vara långt borta.

»Hvarför svarar du mig icke?»

»Hvad skall jag svara?» — Hon såg upp, och hennes blick snuddade ett ögonblick skyggt förbi honom. — »Jag kan icke fatta den tanken, att du skall skiljas från mig. . . Min känsla säger mig, att det skall aldrig — aldrig bli, hvad det har varit. Det är förbi...»

De sista orden dogo bort som en hviskning. De irriterade honom.

»Du är då alltid så öfverspänd, Linda, så man kan icke tala ett förståndigt ord med dig,» utbröt han hetsigt, och ett par röda flammor på hans kinder förebådade ett utbrott af hans uppbrusande lynne. Hon märkte det och lade blidt sin hand på hans arm.

»Jag vill ju icke hindra dig. Du vet väl sjelf hvad som är bäst?»

»Ja, detta är det bästa och det enda rätta. Ty jag gör orätt mot oss båda att gå här och dröna bort mina bästa ungdomsår i gagnlöst svärmeri, som förslappar viljekraft och verkningslust. Lifvet har nog bruk för redliga viljor.»

De sutto tysta en stund; hvar tänkte sina tankar.

Linda försökte föreställa sig, huru det skulle vara, då han var borta, huru det var, innan han kom. Det syntes henne så länge, länge sedan, hon mindes ingenting, blott en stor ödslig- tomhet; och sådan syntes nu också framtiden och ändå inte rum för en gnista hopp. Sådan var hon alltid; allting var gränslöst för hennes ohämmade fantasi, som icke kände någon medelväg mellan smärtans afgrunder och lyckans blå rymder.

Ove förargade sig öfver sin häftighet, men hon var då också ett. litet våp. Alla kvinnor äro våp och Linda icke bättre än de andra . .. Mon just sådan behöfde hon bäst hans beskydd. Och hur mycket ädlare och bättre var hon icke än ban, hur mycket starkare att bekämpa sig sjelf. Han såg bort till henne, der hon satt ett litet stycke ifrån honom, och ban intogs af en känsla af vördnad och djupt ansvar.

»Linda,» sade han mildt, »säg, att du tror på mig! Jag skall skydda min lilla sensitiva mot alla omilda vindar, och när jag är borta skall jag skrifva till henne så ofta och så varmt, att hon skall känna, att hon lefver med mig i hvar minut. Tror du icke jag är stark nog att skydda dig, äfven då jag icke är bredvid dig?»

»Jo, jag tror allt, då du säger det, du är så stark och så god. Jag förstår blott icke, hur du kan hålla så mycket af mig?»KAMP. 73

»Hur jag kan?» — Han lade hufvudet i hennes knä, som var det nu han som sökte skydd och hvila hos henne. Och Linda smekte hans krusiga, rika hår och böjde sig ned och kysste hans panna, hans ögon och hans läppar, hvilka besvarade kyssen så glödande hett, att hon vände sig rodnande bort.

»Du har nog rätt Ove, det är klokast att du reser.»

•7.

Nu var ban borta. Linda gick omkring i huset, i trädgården, ute i skogen. Hon gick, som om hon sökt något, hon stod stilla och lyssnade, som om hon väntat att få se honom dyka upp bakom en buske, nere i grottan eller på någon annan af de välkända platser, som hvar för sig bevarade något särskildt minne af deras rika sommarlycka.

Men allting var tomt, dödt, färglöst och ödsligt. Det kändes såsom dagen efter en begrafning. Hon försökte glömma sin saknad, tänka på något annat, men det sved inom henne, och mellan hvarje annan smög sig den tanken envist fram: »Hur skall det bli, innan vi återses? Kan det någonsin bli som det har varit?»

Ännu hade Linda icke fält en tår. Hon kände instinktlikt, att det skulle lindra hennes smärta att gråta ut, men hon ville icke, hon njöt af sin smärta,

hon omhuldade och smekte den såsom en gärd åt sin kärlek.

Denna skilsmessa hade kommit öfver henne så brådstörtadt, så mot all beräkning, och Oves ofta upprepade förklaring, att den blott betydde en så mycket lyckligare återförening, hade halkat hennes öron förbi som ihåliga ord i drömmen.

Hvad hon deremot klart förstått var, att han skulle ut — ditut bland menniskorna, som hon fruktade sedan barndomen, och då de skulle återförenas, skulle det också bli derute. Hon tyckte sig krympa ihop och bli till ingenting vid sidan af dessa menniskor, som minnet och afståndet gjorde till kämpagestalter. Hon kände instinktlikt, att det skulle komma till en kamp mellan henne och lifvet derute — om honom. Denna föreställning var icke blott ett foster af hennes fantasi, hon hade läst det i hans ögon, som brunnit, då han hviskande förtäljt henne om sina djerfva framtidsdrömmar.

»Och hvar vill du göra af din stackars lilla Linda, då allt detta kommer?» hade hon frågat.

»Hon skall stå vid min sida alltid och vara mina segrars lön,» hade han svarat. »Det är ju för att göra mig värd hennes aktning och kärlek, som jag ställer mina mål så högt. — Och jag skall nå dem också — men endast genom henne.»

Så hade han talat. Och i den stunden hade tanken att det var hon som sporrade honom äfven eldat henne. Men då tiden lagt. sig kylande emellan och hon tänkte lugnt, såg hon det i ett annat ljus.KAMP. 5

Mon fann, att det. var sjelfbedrägeri, om han sökte intala sig, att det var för att. behaga henne, som han längtade efter storhet. Hon ville ju tvärt om endast. ha hans kärlek och var ju fullkomligt nöjd, om han var den ban var och blef hvad hennes far hade varit. Alltså måste det vara något annat, något inom honom sjelf. Hvad kunde det vara, denna mäktiga känsla, som var starkare än kärleken, som dref honom bort från henne ut i verlden på må och få, blott för att vinna •— möjligen vinna — denna tvifvelaktiga lycka, som hon icke alls förstod: att. komma till ära och makt.

Hon visste väl, att det är detta man kallar äregirighet, men hon förstod det icke och darrade för det, som man gör inför det okända, och hennes fruktan öfvergick till vidskepelse och gjorde henne till fatalist.

»Derifrån skulle slaget komma, som skulle krossa hennes lycka, det vore fåfängt att sträfva emot,» tänkte den fantastiska flickan, der hon i sin ensamhet grubblade öfver den framtid, som väntade dem gemensamt.

Hon drömde sig vara en medeltidens stolts jungfru, som satt i sin fäders borg och väntade, medan hennes riddare ridit ut i främmande land för att med stora dåd förtjena hennes ynnest. — Månne det verkligen hade varit så? Hade den tidens kvinnor "varit så olika henne, att de jagat den älskade ut i en oviss strid? Månne det icke då som nu varit denna männen egna, dunkla drift76

att utföra något stort, att resa en piedestal åt sitt eget jag, som dolts under denna form?

Är då äregirigheten ett ondt, efter den döljer sig? Ja, Linda trodde åtminstone så. Hon var för mycket kvinna för att kunna eldas af den vidtomfattande tanken att lefva långt efter sin död, att skapa något oförgängligt, som skall bära vårt väsens prägel och ställa oss utanför massan. Att med jättestyrka gifva kulturens bullrande rustvagn en skuff in i nytt spår, ur hvilket blott en ännu starkare kan rubba den, det är sadant, som frestar en man, men sällan en kvinna.

Och det är godt att så är, ty äregirigheten är blind, den skjuter öfver, förbi och bredvid sina mål, ser framför allt. icke det lilla och obetydliga i sin väg, som den skoningslöst förtrampar. Det är detta lilla kvinnan är satt att skydda. Hon är hemmets och barnens — det är framtidens — skyddsvakt, då mannen gripes af ruset och glömmer allt.

Då eger hon kärlekens makt att hejda honom, och hon är beklagansvärd, om hon förverkat eller försummar sin rätt att begagna den. Men ve henne, om hon klipper hans vingar sä, att han icke mer förmår höja dem, ty då hvilar förbannelsen af ett förfeladt lif öfver henne. Månne icke allt för många kvinnor tryckas af denna förbannelse, under det ett litet fåtal bär välsignelsen af ett ädelt lif?

Ensamt den tanken borde vara nog till att egga kvinnan att lära sig se klart.KAMP.

Linda tänkte icke detta fullt tydligt, men hon kände det aningsvis och bäfvade för framtiden.

Hur skulle hon, okunnig och svag som hon var, kunna veta, hvad som var rätt, om det fordrades mer af henne än att gifva och mottaga kärlek? —

Hösten gick och vintern med snigelgång, fastän hennes tid var ganska träget upptagen. Hon skulle ju lära att förestå sitt hus, arbeta på sin utstyrsel, förkofra sina kunskaper. Men hon log ett litet vemodigt leende, då Ove klagade, att »dagarne skenade åstad med iltågsfart».

Icke för henne.

Om hon kunnat skrifva till honom så som hon brukat tala, så ur sitt hjerta, så öppet och fritt 1 Men Oves bref lockade henne icke till det. Hon kunde icke meddela honom sina tvifvel, sin undran, allt det myckna, som hon icke förstod, men som hon önskade, att han velat förklara för henne; hon kom sig icke för med det, ty öfver hans egna bref Ii vilade en nervöst jägtande hast, som affärdade allt med samma stereotypa, affärs-messiga korthet.

»Mera nästa gång», stod det vanligen också, och egentligen var det de der små löftesrika orden hennes längtande hjerta lefde på vecka från vecka.

Hon klagade ibland, men då var det blott en hviskning, allt för svag att göra sig förstådd af hans hjerta, som nere i hufvudstaden drogs åt så många håll af alla de olikartade intressen, som fängslade honom.78

Hon, som i den tysta skogen, i naturens stillhet allt sedan barndomen vant sig att lyssna till sitt hjertas pulsslag

och ransaka hvarje tanke i sin hjerna, om den bar hennes själs prägel, hon kunde icke göra sig en föreställning om, huru lätt det går att tappa bort sig sjelf i vimlet.

Att få hvarje tanke fullfärdig sig inpräntad utifrån, att se »åsigter» färdigsvarfvade, utstälda på exposition dagligen och blott, behöfva gripa i högen den som passar bäst för ens lefnadsställning och vilkor — i dag en, i morgon en annan — och sedan sätta sitt jag framför dessa importerade tankar, dessa lånade åsigter och gå och gälla för en personlighet; — det är så det går till derute, der kampen för tillvaron pågår hårdast, och bullret öfverröstar hjertats protester mot detta främmande välde.

Så hade det också gått. Ove. Han hade kommit med sin själs dörrar på vid gafvel och begärligt tagit emot af alla han mötte, smulor af deras smulor, tills han alldeles tappat bort sig sjelf i denna myllra. Mäktiga strömningar sletos om honom, hur skulle Lindas lilla veka hand, som knapt vågade en blyg tryckning, kunna kvarhålla honom vid henne?

Hon väntade förgäfves på detta »mera», i hvilket hon hoppades uppfyllelsen af hans löfte, att hon skulle få »lefva med honom i hvar minut». Hon fick några flyktiga konturer af hans yttre lif, då hon bad om honom sjelf.

Han kunde icke gifva, hvad han icke sjelf egde. Men det förstod hon ju icke.

8.

Det var en vinterafton hon kände bittrare än vanligt denna skilsmessa, som lika mycket var själens som kroppens.

Hon satt i sin kammare med ett bref i sin hand. Återigen en sviken förhoppning, åter ett skal utan kärna. Hon såg sig hopplöst omkring efter ett stöd för sin svigtande tro, medan tårarne trängde sig fram.

Var det icke här i den lilla soffan med sitt blårandiga öfverdrag och sina små virkade kuddar, som de suttit tillsammans i ljufva timmar? Hon mindes, huru hennes ögon tanklöst följt tapetmönstrets linier fram och åter, upp och ned, medan hennes förstånd stod stilla och hon endast visste, att det var i hans famn hon hvilade, hans hjerta hon hörde slå, hans arm hon kände, hans läppar hon mötte... Och derborta vid den lilla sängen med sitt hvita omhänge hade lian knäböjt en gång, då hon häftigt insjuknat, och den starka gestalten hade skakats af gråt vid föreställningen om, att han kunde förlora henne, och hon hade somnat med sin hand i hans och vaknat upp och mött hans blick, och plågorna hade varit ljufva genom denna blick; hon hade tänkt, att det skulle varit skönt att få dö med den såsom sitt sista minne från jorden.

Allt detta mindes hon nu och kände sig åter stark.

Midt på golfvet stod ännu skrifbordet så som det hade stått, sedan han ibland brukade sitta inne hos henne och arbeta. Linialen låg, som han hade lagt den, papperslapparne, som han klottrat fulla med siffror och namn, lågo gömda under plump-papperet, blyertspennan hade hans hand formerat.

Hennes blick vandrade bort till bokhyllan. Minnen, åter minnen af gemensamhet och förståelse bakom hvarje bokrygg. Der hade han jublat öfver hennes skarpa blick, hennes klara förstånd, der hade hon i en handtryckning, en tårdränkt blick läst hans varma medkänsla för den lidande menskligheten, och de hade lofvat att stödja hvarandra i arbetet för denna mensklighet.

Hur rik var hon icke, då hon egde honom! Allt och alla kunde han ersätta henne, honom kunde hon anförtro allt, med honom kunde hon tala om allt, han förstod hennes känslor, han anade hennes tankar — de tänkte ju alltid detsamma. — Linda log genom tårarne.

»Ja förr... Nu tänkte de inga tankar tillsammans ... han hade icke tid att tänka, det skref han ju så ofta — jo, han tänkte på henne... ibland ... mellan arbetet... men han arbetade jemt och hade icke en minut tillöfvers ...»

Hur tänkte han då?

Hvad hon kände sig rysligt ensam och öfvergifven. Lika rik som hon varit med honom, lika fattig var hon utan honom; mörkare och ogenom-KAMP.

81

trängligare än vinternatten syntes henne framtiden, hemskare och dystrare än skogen med sitt kalla hvita täcke, sitt mörka hvalf låg lifvet framför henne, om hon aldrig mer skulle återfinna honom sådan han varit.

Och var han icke densamme, så var det ju icke han, då kände hon honom ju icke, han vore då blott — en främmande man.

Hon kände en iskyla genomdarra sig, hon hade skrämt upp sig sjelf med sin vilda inbillning.

Ty visst var det inbillning.

Han hade ju sagt henne senast i kväll såsom svar på hennes klagan öfver hans nervösa hast, »att han hade så mycket att göra... att han visade sin kärlek bättre genom arbete än genom gagnlösa drömmar... och hon var ju förståndig.»

»Förståndig,» hviskade den unga flickan, medan ett litet bittert leende ett ögonblick krusade hennes läppar och tårarne smögo sig fram igen och rullade stora och klara utför kinderna ned på brefvet i hennes knä.

»Nej, nej... hon var icke förståndig. Hon behöfde både se och känna för att tro ... Om han kunde tänka alla sina tankar, utan att dela dem med henne, då var det icke kärlek, icke så som han hade lärt lienne älska...»

Minuter gingo och allt djupare blefvo fårorna i den ungdomliga pannan, allt dystrare blicken i de själfulla ögonen, och kring munnen lade sig ett, uttryck af kvalfull smärta.82

BKOKIGT.

Sakta sjönk hon ned på knä vid soffan och famlade efter orden till en bön. Det var så länge nu, sedan hon bad. Han hade ju sagt, att det var blott de fega och svaga, som behöfde tron pä en gud, som griper in i våra små, för det stora oändliga så betydelselösa sorger. Och hon hade svarat, att kon var stark — det var då, när hon hvilade sitt hufvud mot hans bröst och kände sig fast omsluten af hans arm. Men nu var hon icke stark — hon ropade efter en gud.

9.

Ett år har gått till ända.

Det är åter en kort, solig högsommar i fjellen. Granskogen sätter nya, ljusgröna skott, axen fyllas på fälten, bofinkar och trastar komma på ett kort. besök.

Men Ove kommer icke. Han håller troget sitt mål för ögonen. Hvarken den torra stadsluften, de glödheta gatorna eller tanken på en längtande fästmö uppe i den friska norden kunde locka honom från Stockholm.

Och Linda hoppades det knappast. Det hade kommit en slö, liknöjd ro öfver henne, sedan hon en lång tid kämpat med sin våldsamma längtan.KAMP.

83

Föräldrarne märkte ingen förändring i hennes väsen. »Inbunden och drömmande», det hade alltid varit deras dom om henne, och den fann sin till-lämpning äfven nu.

Men hvilken skilnad på drömmar nu och förr! — Detta okända, gåtfulla, kring hvilka de alla kretsat — kärleken — som i hennes drömmar kommit till henne på tusen olika vägar, det var nu kommet och det var ingenting mer att dikta om, sedan längtan liksom uttömt hennes krafter och betagit henne lusten att dikta en fortsättning på hennes korta sommarsaga.

Hon tänkte aldrig ut den tanken, att ban skulle komma igen, att ban skulle föra henne till ett hem, der de åter skulle vara lyckliga, hon kom blott ihog, att hon varit oändligt lycklig en kort liten tid, men att det nu var slut.

På gårdsplanen bakom huset kunde hon sitta med sitt arbete de långa sommardagarne i en stilla, nästan envis ihärdighet.

»Dig vet man åtminstone, hvar man skall finna,» brukade fadern säga. »Jag önskar du kunde byta natur med mamma, så fick du springa en stund, medan hon hvilade sig.»

»Sitt nu stilla min kära gumma, så ska' vi hjelpa dig med dina krusbär,» sade han en dag, då han kom med sin tidning och sin pipa och satte sig i skuggan.

»Ja. de äro så dåliga, så det är knappast något att ta' reda på. Jag får ingenting i trädgården i år, maskarna äta upp bärbuskar och kål och84

BKOKIGT.

allting för mig. Jag får inte bär till syltning en gång, och gurkor och finare saker ska' vi då alls inte tala om.»

»Såå, det var bekymmersamt,» svarade häradshöfdingen och drog ett par bloss. — »Du får väl sätta upp, hvad du behöfver, så får jag skaffa dig, då jag far ner till Stockholm i nästa vecka.»

»Pappa? — Skall pappa till Stockholm?» inföll Linda.

Orden undföllo henne ofrivilligt och häpet. Det stack till i hennes kinder, först som ett par, sedan som dussintals fina nålsting, tills hon kände, hur hela kinderna brunno, hjertat stod stilla ett ögonblick, så slog det en voit, så ännu en, och nu steg allt blodet upp i halsen, så att hennes strupe sammansnördes.

Det var ett ögonblicks verk. Såsom genom ett trollslag hade allt utom och inom henne förvandlats. Hennes kärlek, hennes lyckas alla minnen stodo lifslefvande för henne, som voro de från i går.

»Jo jo men, skall jag så. Jag kan väl behöfva komma ut litet och för öfrigt skall det roa mig att se, hvad Ove egentligen har för sig. Han förefaller skäligen knapphändig i sina meddelanden, synes det mig. Eller hur, tösen min, hvad skrifver han till dig?»

Det var med möda hon kunde svara:

»Han klagar öfver, att, han har så brådtom.»

»Det skadar inte. Om så är, förtjenar han så mycket mera en liten uppmuntran.»KAMP.

85

Häradshöfdingen plirade skälmskt till sin gumma, och hon nickade leende till svar, men Linda märkte ingenting, så upptagen var hon af de stormande tankar, som vaknat till lif vid orden »Stockholm — resa».

»Till Stockholm,-» sade hon halfhögt med ett lika undrande tonfall, som hon skulle sagt »Rio Janeiro», om fadern uppgifvit denna intressanta stad som mål för sin resa.

Hon var nu åter blek, så blek att ögonen syntes ligga i mörka hålor, blodet hade flytt lika hastigt som det kommit, och då hon märkte att händerna darrade, reste hon sig och gick, mumlande något om, att hon bara skulle hemta en sjal, »det började bli kyligt».

Men hon tänkte icke på att återvända. Hon kände sig ha vaknat upp ur en lång, pinsam dröm. 1 ett. ögonblick hade hon glömt hela den tid af tvifvel och oro, som låg emellan förra sommarens rena lycka och denna sommars kvalmiga känslolöshet.

Mekaniskt tog hon vägen ned åt sjön, der hennes lilla hvitmålade snipa låg vid båtbryggan och ryckte i sin kedja. Den hade legat der obrukad hela sommaren, det hade aldrig fallit henne in att fara ensam ut — det skulle varit henne en allt för liflig påminnelse om lyckliga stunder. — Nu lösgjorde hon den brådskande, hoppade lätt ned i den och rodde ut.

Hon rodde tills svetten perlade på hennes panna. Det lättade att få liksom uttömma de fysiska krafterna för att ge rum åt själens.86

Så lade hon i land på holmen och sprang upp på hyddans veranda.

Högt upp ville hon i del fria för att andas ut.

Här uppe hade hon lagt sin hand i Oves dagen efter den underbara båtturen, och här hade de varit tillsammans den sista aftonen.

Sedan dess hade hon knappast varit hit upp.--

Det var sent, då hon kom hem, och hon träffade icke föräldrarne förr än vid frukosten dagen derpå.

Hon såg så intagande och frisk ut denna morgon. Fadern, som varit stor fruntimmerskarl i sina unga dagar, kunde ej undgå att märka det, och han tilltalades synbarligen angenämt af den tanke, som för ögonblicket sysselsatte honom.

»Nå Linda,» sade han, »är du nu i ordning att följa mig till Stockholm om måndag?»

»Jag? — Får jag följa med!»

Det var ett litet jubelskri, och lika hastigt som hon sade det, stod hon vid faderns sida och slog armarne kring hans hals.

Det var så ovanligt och kom så oväntadt, att den gamle endast kom sig för att nästan blygt klappa henne på ryggen. Men han fick tårar i ögonen.

»Ja visst skall du med. Jag vore väl icke mycket välkommen eljes,» svarade han godmodigt. --

Det blef nu en brådska och ett stök att få i ordning till afresan, och Linda litade knapt påKAMP.

sina sinnen, förrän hon riktigt satt i jernvägskupén och såg telegrafstolpar, skogar och sjöar dansa sig förbi.

»Jag tror det smakar lilla fröken den här gången ändå,» sade fadern skämtsamt med en anspelning på hennes lifliga försäkran, att hon aldrig mer ville fara från hemmet, hvarmed hon afböjt alla anbud att fara ut och se litet mera af verlden.

»Det är också skilnad,» sade hon leende.

En frisk, solig morgon närmade de sig Stockholm. Lindas hjerta klappade af en oro, som liknade fraktan. Hon visste knapt, om hon ville hejda eller påskynda tågets fart.

Då de rullade ur det blanka solskenet in under stationshvalfvet var der så skumt, att hon ej riktigt kunde urskilja föremålen, och bullret gjorde henne yr. Ändtligen öppnades dörrarne. Hon kände sig nästan lyftas ur vagnen af ett par starka armar och en ståtlig ung man kysste henne midt. ibland alla menniskorna, sedan lade han hennes arm i sin och förde henne bort, medan en man med messingsplåt på mössan gick före med deras saker.

»Fick han med allt?» frågade hon flera gånger, men hörde knapt sin egen röst. De trängde sig fram mellan packsaker, lårar och menniskor, gingo genom ett par höga halfmörka salar, och så strålade åter solljuset bländande emot dem.

»Det är så liten bit att gå, så jag tog ingen droska,» sade den unge mannen, och fadern sva-88

råde något och frågade och pratade, medan de gingo öfver en bred, solljus plan, der en pinglande liten spårvagn pilade förbi dem, och så gingo de uppför de breda hotelltrapporna förbi artigt bugande portierer och kypare, tills de ändtligen hamnade i ett stort, soligt rum.

Linda iakttog allt detta som i en dröm, och ännu hade hon icke riktigt sett på sin följeslagare. Ett par gånger hade hon skyggt försökt möta hans blick, men han var sig så olik, icke alls densamme som hennes gamle Ove, tyckte

hon.

Och när han hade befriat henne från hatt och kappa och drog henne ned bredvid sig på soffan frågande:

»Nå Linda, är du icke glad att vara här? Känner du inte riktigt igen mig? Tycker du inte att din pojke är sig lik?» så skakade hon allvarligt på hufvudet och mumlade:

»Nej, jag tycker inte alls du är lik dig.»

Nu såg hon på honom och måste skratta åt hans förvånade uppsyn, och rädd att ha gjort honom ledsen slog hon armarne om halsen på honom och utbrast:

»Jo visst känner jag igen dig. Dn är dig så lik så. Det är bara jag, som är yr i hufvudet af den här dumma åkningen,» och hon ruskade på hufvudet, som ville hon pröfva, om det, satt riktigt, fast.

»Det skall snart bli hjelpt. Bara du får hvila dig en smula och så får en ordentlig frukost. D+;t kan ni behöfva både du och farbror.»KAMP.

10.

Åtta dagar ilade blixtsnabbt hän, och det var den sista aftonen, innan de hunnit tänka på, att de skulle skiljas.

Ove och Linda hade beslutat fara ut åt skärgården. Häradshöfdingen, som vid flere liknande tillfallen funnit sig vara en mycket öfverflödig tredje person, föredrog att tillbringa aftonen på Hasselbacken tillsammans med några vänner och kamrater från fordom.

De unga seglade i den lugna, strålande sommaraftonen utför strömmen. De kände sig fria och oberoende. Endast ett fåtal passagerare funnos utom dem på ångaren — enstaka familjemedlemmar, som efter slutade affärer i staden vände tillbaka till »sommarnöjet» ute bland skärgårdsklipporna.

»Ser du Ove,» började Linda och pekade i riktning mot Sista Styfverns trappor och de primitiva byggnaderna i stadens yttersta kvarter, »deruppe skulle jag vilja bo, just i det der lilla ljusröda huset högst uppe på stupet.»

Det var nu ingenting nytt, ty hvarenda liten täck villa, hvartenda hus, som hade utsigt öfver någon liten grön fläck, som de gått, åkt eller seglat förbi under dessa dagar, hade de funnit förtjusande och alldeles passande till ett hem för90

dem. Men det der lilla huset på stupet dröjde längre än vanligt i Lindas tankar. Hon följde det med ögonen så länge hon urskilde en skymt deraf.

»Om jag sutte deruppe i fönstren och såg öfver till Kastellholmens kala klippor och Djurgårdens höjder, skulle min fantasi i skymningen kunna förvandla dem till fjell,» fortfor hon.

»Och om höst- och vinterkvällarne skulle du ha en tafla, som dina fjell i all sin majestätiska skönhet ej kunna erbjuda. Då ljusen tändas, då de små ångsluparne pila med sina röda, gröna och blå lyktor på det mörka vattnet och gaslyktorna spegla sina rader i djupet... din lifliga fantasi skulle skapa en trollverld af allt detta. — Åh, du kan icke tro — Stockholm är ändå bra härligt ibland, i synnerhet oin vintern. Det är så mycket som fängslar en. Jag iir ordentligt kär i Stockholm.»

»Är du?»

De båda små orden betydde ju ingenting, det var ju en fras, men tonen, blicken, den lilla skälf-ningen på läppen gåfvo dem en betydelse, som icke helt undgick Ove, fastän han ej förstod hvad det innebar.

Var det ett minne af hennes sista vinter med dess långa, mörka, längtansfylda aftnar månne, eller en svartsjuk afund mot detta komplex af hus, gator och vatten, som han höll kärt, så kärt. att han derför försummat henne, eller var det fruktan att detta »fängslande», som lifvade honom vid blotta tanken, skulle draga honom till sig

sedan hon nu under dessa korta dagar liksom fått honom åter?

Ja, hvad det än var, så lade det en liten mörk rynka mellan hennes ögonbryn och för-dystrade den sommarglada nejden.

Ljusa villor, inklämda i skuggiga dalgångar mellan nakna klippblock och fantastiska slottslika byggnader med spiror och torn i miniatyr och den mörka barrskogen som bakgrund uppe på höjderna, dansade dem förbi.

Linda böjde sig öfver relingen och betraktade tankfull böljornas fradgande skum vid båtens sidor.

»Linda!» sade Ove plötsligt och tog hennes hand. »Du sade, då vi möttes för en vecka sedan, att jag icke var mig lik, och du hade rätt; jag kände det sjelf i den stunden. Jag kände, att jag kommit långt bort ifrån dig, längre än som är nyttigt för min moraliska menniska. — Derför vill jag icke, att du far ifrån mig, åtminstone icke för veckor och månader. —• Men det blir ett mycket litet hem jag kan bereda åt dig — en liten vrå deruppe i de södra bergen kanske. — Skall du finna dig dermed?»

Linda blickade orörlig framför sig utan svar. Han tog hennes tystnad för tvekan.

»Du skulle göra mig så lycklig», sade han hviskande, helt nära hennes öra.

Hennes pupiller vidgades som om hon sett syner i fjerran, kinderna blefvo ett ögonblick mycket bleka, så lemnade blekheten rum för en frisk rodnad.

»Jag har redan talat vid farbror,» fortfor Ove, »och de gamla gifva nog med sig, fastän de till en början finna det öfverdådigt. Men vi skola allt reda oss — skola vi icke?»

»Ett mycket litet hem deruppe i bergen, sade du så Ove?»

M

»Ja, ett mycket litet, ett riktigt dockhem.»

»Gud välsigne dig Ove,» sade hon innerligt. »Jag ville icke byta bort clet lilla hemmet för ett palats om några år. — Det är då icke sant, att du ställer makt och framgång högre än min kärlek,» tillade hon sakta med ett uttryck af hänryckning.

»Har du trott det?» Han drog henne häftigt till sig och såg henne forskande i ögonen. »Har du verkligen trott det Linda?»

»Ja, jag trodde så — det såg så ut.»

»Det får du aldrig tänka, aldrig säga mer. Det är styggt af dig!»

11.

Då hösten kom, flyttade de in — icke i ett af de små husen i södra bergen, utan i en täck liten villa ute på Östermalm.

Föräldrarne hade ordnat det lilla boet utan öfverdåd, men nätt och prydligt, och Linda visade sig vara en lika praktisk som täck liten husmor.

Ove var förtjust och skulle gerna velat visa sitt lilla dockhem för vänner och kamrater, men Linda bad, att de skulle »få vara i fred».

»Vi ha för öfrigt icke råd.»

»Dina vackra ögon skulle säkert skaffa mig snar befordran, om min förman, byråchefen Bernhjelm finge se dig. — Han förstår sådant,» sade Ove skämtande.

En förebrående blick tystade honom, och de fingo vara i fred och blott lefva för hvarandra.

På de första veckornas rusiga fröjd följde en tid af stilla och ljuf lycka. Den enkla lösningen på allt det underliga, ofattbara, som hennes flick-drömmar blott skyggt berört, sysselsatte icke mera hennes tankar. Hennes sinne var så spänstigt och hennes kärlek så frisk. Att icke behöfva darra för hans häftighet eller strida med den känsla af ljuf vanmakt, som i hans armar ofta velat bemäktiga sig henne, var så skönt. Nu, sedan hon riktigt var hans, fans ingen fruktan, ingen tvekan, och hon besvarade hans stormande ömhet med intensiv innerlighet.

Hon hade ännu icke sett en skymt af medaljens frånsida, och hon frågade med undran sig sjelf, om det alltid skulle förblifva så.

Ove var borta största delen af dagen, men det hade hon från början lärt att finna sig i, och då han var hemma, satt hon vid hans sida och »stal stunderna från honom», och så log hon åt hans låtsade förtviflan öfver den dyrbara tid, han förlorat i hennes armar och kysste honom, tills94

han försäkrade, att han aldrig kunde använda någon tid bättre än att visa henne sin gränslösa ömhet.

Men denna lycka varade blott allt för kort.

En dag — de hade då varit gifta några månader — blef han allvarligt ond på sig sjelf öfver en sådan förspild stund, men trogen männens vana allt sedan fader Adams tid att skjuta skulden på »kvinnan», stötte han henne omildt, ifrån sig och fälde ett yttrande om deras kärlek, som sårade och kränkte henne djupt.

Ove var sann, öppen och frimodig till ytterlighet, men till dessa dygder hör nästan med nödvändighet ett fel, som han dock hittills af pietet för den skära kvinlighet, som hos hans hustru tjusade honom, omsorgsfullt försökt dölja — det var råhet. Nu hade den brutit fram i ett obe-vakadt ögonblick, och han märkte icke genast sjelf, huru illa han gjort, ty Linda sade intet och satt orörlig en stund. Först då hon sakta reste sig och med sänkt hufvud smög ut ur rummet, förstod han det.

Men då var det redan för sent. lians ångerfulla böner om tillgift, hans försäkringar att han ingenting menat, kunde endast vinna förlåtelse, aldrig glömska.

Orden grodde inom henne. De gjorde hennes sinne orent, hennes kärlek stygg, och då hon öfverlemnade sig åt hans ömhet, kände hon sig förnedrad och föraktade honom — föraktade sig sjelf.KAMP.

Naturens hemligheter, i hvilka till största delen han sjelf hade invigt henne med en kvinnas finkänslighet och en mans allvar, hade hon hittills betraktat med helig vördnad. Nu såg hon allt såsom i ett annat ljus, och hon kände, att hvarken prest eller vigsel eller menniskors medgifvande kan göra ett förhållande heligt, som icke hålles i helgd af kontrahenterna sjelfva.

Om Ove förstått, hvad som försiggick inom henne, hade han vakat med den omsorgsfullaste försigtighet öfver sina ord och handlingar, men han förstod knapt, att hans hustru kunde besudlas — så högt stod hon i hans tankar — och derför lade han icke alltid band på den frivolitet, som männen tillåta sig inför den kvinna, som tillhör dem — och så gjordes det. onda värre.

Linda sjönk tum för tum i sin egen tanke. Men hon förebrådde icke honom utan sig sjelf, och sä undvek hon att framlocka hans ömhet, ådö-inande sig att kväfva sin längtan efter hans smekningar, såsom om denna längtan vore en synd.

Och Ove märkte det icke, upptagen som ban var med sina ständigt ökade göromål. Det är en ofta upprepad iakttagelse i förhållandet mellan man och kvinna, att mannen, åtminstone »den äkta», ickc märker skiftningarne i

den älskades väsen — hon tillhör honom, mera frågar han ofta icke efter — då deremot den minsta förändring i mannens icke undgår kvinnans på detta område skarpa blick.96

Och deraf kom det sig, att deras förhållande, från begynnelsen så fint och skärt, innan ännu första året var gånget hade undergått en väsendtlig förändring.

Det hade blifvit så nyktert, så förfärligt nyktert, men denna nykterhet väckte Lindas motvilja ännu mera än öfverdriften^ hade gjort, och hon förstod, huru oändligt, mycket finare deras kärlek var, då den sveptes i barnsligt joller eller ungdomligt öfverdåd, än nu.

Men det stod icke mera att ändra. Hon var för skygg att göra en återgång, och dessutom drogo Oves intressen, till hvilka hemmet icke hade någon motvigt., honom ständigt längre och längre ifrån henne. I det längsta hade hon trott, att han skulle komma tillbaka en dag, märka att. hon glidit ifrån honom, längta efter hennes forna ömhet, — men ban kom icke, och han märkte ingenting.

När han var hungrig och när han var trött, kom han, men så snart kroppen var stärkt och själen vaken, voro tankarne åter långt borta bland hans papper och hans böcker.

12.

Men ären gå.

Det är en eftermiddag på vårvintern. Solen har ännu icke gått ned, men dess blick är så mild som ett vekt barns. I Oves och Lindas lillaKAMP.

smakfulla salong i en af de små villorna bortom Humlegården tittar hon nyfiket in, leker på det blänkande kaffestället, förlänar det bronsfärgade möbeltyget en gullig glans och smeker de röda och blå hyacinterna i fönsterkarmen. Men djupare och djupare sjunker hon, såsom gåfve hon efter för en tryckande matthet, nu är blott en strimma kvar — så försvinner också den, och det är ännu dag, men utan sol.

Med en hög af tidningar bredvid sig sitter Ove i soffan framför det lilla kaffebordet. Då och då läppjar han på sitt kaffe, medan ögonen flyga utefter spalt efter spalt. Tidningens rassel, koppens klingande mot fatet äro de enda ljud. som störa tystnaden.

Linda sitter vid fönstret med en halffärdig barnklädning i sitt knä, men hon arbetar icke. Liksom den der sommareftermiddagen på Säters-hög sitter hon också nu framåtböjd med forskande och drömmande blick och betraktar sin make.

Hon är rof för en underlig, vek stämning, hon kan höra sitt hjerta slå af en orolig åtrå att. bryta denna tryckande tystnad. Men hon hade icke inod att höra sin egen stämma, den skulle förråda hela hennes otyglade längtan. O! för en blick en smekning — icke en af dessa intiga, brådskande, som han mekaniskt egnade henne — men för en varm blick, som verkligen gälde henne, ur hans oroliga, ständigt grubblande ögon, skulle hon gladt vilja lägga sitt hufvud ned och dö — dö t. o. m. från sin lilla Sylva... Det var svn-

digt, visste hon väl, men hennes kärlek, en gång så rik, nu så arm, var henne så tung att bära, hvarför icke mycket hellre dö... Då skulle kanske lilla Sylva få tillbaka sin far, få all den kärlek, som hennes mor fått försaka ... Då skulle kanske de två, far och dotter, gråta tillsammans och sakna henne — när hon var borta för alltid...

Så runnö Lindas tankar fram i gamla välkända fåror, medan dagen vek för skymningen. Det sjukliga vemodet, som utgjorde grundtonen i Lindas skaplynne, hade fritt fått utveckla sig till ett mjeltsjukt svårmod, som icke skulle kunnat undgå Ove trots hans blindhet, om icke hennes egen skygga stolthet lärt henne att dölja det.

Skymningen föll allt tyngre, och Ove sträckte sig närmare och närmare ljuset. Då reste sig Linda sakta, vek ihop sitt. arbete och gick tyst, som vore hon rädd att väcka en sjuk, bort till soffan, satte sig vid Oves sida, smög sin arm under hans och tog varsamt hans tidning.

»Så, så, vännen min, inte längre, du förstör dina ögon.»

»Ja, det har du rätt i, låt oss tända ljus!»

»Åhnej — inte strax? Låt oss halvskymning en liten stund — bara en enda — liten stund.» Hon lutade sitt hufvud lätt mot hans axel och lade sin hand på hans. Han klappade nervöst hennes hufvud.

»Men, min lilla vän, det går verkligen icke an. Jag har så mycket som skall uträttas, skrifvas, besörjas.»KAMP.

Linda satte sig upp med en suck.

»Jag ville så gerna tala med dig,» sade hon lågt.

»Är det något särskildt, så för all del säg! Fattas det dig något — eller Sylva?»

»Nej, det fattas oss visst ingenting.»

»Nåja, då är det väl ingenting så vigtigt, att det ej kan uppskjutas? För ögonblicket har jag verkligen brådtom.»

»Nej, ingenting så vigtigt.»

Han gick bort och tände en lampa. Linda följde efter honom.

»Hvarför skall du alltid — alltid ha så brådtom,» frågade hon.

»Min lilla vän, det är ju barnsligt frågadt. Jag måste väl sköta mina göromål. För öfrigt vet du väl, att det är för dig och lilla Sylva jag sträfvar. Hvad hade mitt arbete och min framgång för värde, tror du, om det icke vore för er skull?»

Han räckte henne handen, och den unga kvinnan förde den öfver sina heta kinder och kysste den hastigt.

»Du är så god,» hviskade hon.

Men då han skrufvade upp lampan och det klara ljusskenet föll- öfver rummet, vände hon sig häftigt bort och smög sig ut.

--Makt och ärelystnadens dämon måtte

ha stått vid Oves vagga och korat honom till sin. Men det godas fé, som icke släpper någon utan kamp, lade kärlekens tyglar i Lindas händer. — Hennes mjuka hand, hennes varma hjerta och rikaBROKIGT.

själ, intet kunde bättre ha lämpat sig att tygla hans djerfva kraft, leda hans stolta drömmar in i en ädel fåra och dela glädjen öfver hans segrar. Men Linda hade tvekat ett ögonblick och skattat åt sin egen skygga sjelfkänsla, och så hade han sprängt ifrån henne, hennes kärleks lazzo skulle aldrig mera fånga honom, och ett helt lifs tårar skulle icke utplåna detta enda misstag.

Nu var han ohjelpligt gripen af storhetsraseriet.. »Fram, fram» måste han, om öfver fallna fiender eller fallna vänner var honom likgiltigt. Makt måste ban ha, makt att herrska, om han också först sjelf måste krypa för lågheten, som han föraktade, eller gå på ackord med sina principer.

Och hvarje ny framgång var blott en eggelse till nya ansträngningar.

Sjelf gaf han i sin tanke de vackraste namn åt, sin vilda jagt efter storhet, då han någon gång reflekterade deröfver. »Jag är född att uträtta något,» sade han med tillförsigt till sig sjelf, och då lians varma och rättsinniga hjerta upprördes vid en orättvisa, som ban måste begå för att vinna sitt mål, försvarade ban sig med, att en storslagen ande icke får stäckas för små hänsyns skull.

Till de små hänsynen räknades väl också hänsynen till hustrun. Linda blef för honom småningom uteslutande

hans hustru eller rättare husfru — den tysta och stilla herrskarinna!! i hansKAMP.

hem, som hade att sörja för att icke hvardagslifvets buller trängde fram till honom.

Men Linda var också mor.

Lilla Sylvas födelse i slutet af andra året hade snarare mera skilt än innerligare förenat de båda makarne. Den lillas skrik jagade alldeles bort fadern, som icke hade råd att offra den väl-behöfliga ro han kom för att finna i hemmet.

Ensam hade derför den unga modern knäböjt vid den lillas vagga under långa, oroliga nätter, ensam hade hon fröjdats öfver hennes första steg, och ensam hade hon lärt henne jollra »pappa, pappa».

Till en tid skingrade den lilla varelsen längtan efter maken, men Ove hade orätt, då han — när medvetandet tillhviskade honom, att han gjorde orätt mot sin unga hustru — försvarade sin likgiltighet med att hon älskade barnet, så att hon icke hade rum för fler i sitt hjerta.

Jo, Linda trängtade efter sin makes ömhet som en fånge efter sol och luft.

Att hafva honom bredvid sig utan att ega honom — att möta hans ljumma brådskande kyss, då bela hennes själ ville flyga honom till mötes —- att se hans ögon stråla af intresse och veta, att icke en enda tanke gälde henne! — Det var nära att göra henne vansinnig ibland.

Hon gret sig till sömns hvarje kväll i vanvettig längtan. Om hon blott haft honom så nära, att hon kunnat smeka hans hand eller ett ögon-102

blick lägga sitt hufvud på hans arm eller känna om hans hjerta slog! —

I ändlös spänning låg hon och lyssnade efter hans steg, då han tyst kom in i sitt rum, som låg midt öfver hennes i den lilla villa de bebodde. Hennes skärpta öra tyckte sig höra hans penna raspa öfver papperet, hans hand vända bladen i boken eller tidningen.

Först då allt var tyst deruppe eller tunga andedrag vittnade om, att han redan sof, tänkte hon sjelf på hvila. — Aldrig, aldrig skulle ban vara hennes mer!

Och när hon ändtligen slumrade in, spratt hon upp ur oroliga drömmar och trodde han var död, somnade på nytt och vaknade på nytt för att tro sig se honom krossad och blodig. — Och hennes eget blod forsade i eldströmmar.. . om hon blott haft en droppe gift för att för alltid afkyla det! — Och hon vredgades på sin kärlek och på honom, som ryckt henne ur hennes tillstånd af omedvetet lugn — och så lemnat henne ensam — ensam med denna kamp.

Mången natt hade hon smugit sig ur sin bädd genom den mörka salen upp till trappan, fast besluten att kasta sig i hans armar och säga, att hon icke uthärdade det längre, att hon icke kunde lefva utan hans kärlek ... eller åtminstone gifva honom en kyss, medan han sof, en eldig kyss, brinnande som hennes blod. — Var hon icke hans hustru, hade hon icke rätt att gå till sin make? —KAMI'.

Den fuktiga nattluften svepte kring hennes tinningar, och hennes hjerta bultade ... nej, hon var mor, hon var kvinna och fick icke tigga om kärlek...

Så vände hon om, såsom hon alltid gjort, och knäböjde vid sitt barns bädd, bedjande om kraft att bära sitt underliga kors.

Ändtligen somnar hon in och väckes först af morgonsolen.

I dess disiga ljus synas henne nattens strider såsom ett foster af en uppjagad fantasi, hon är trött och känner blott

en vemodig tomhet.

Stilla mottar hon sin makes morgonkyss och lyssnar utan svar till hans skämt öfver hennes ro att sofva. Han har redan arbetat många timmar.

»Du ser också så blek ut, du arbetar ut dig på detta sätt,» säger hon.

»Åh pytt, jag är stark som berg; det är just arbetet, som håller mig uppe.»

Så är han borta, och hon ser honom först till middagen.

Så går det jemt, dag efter dag. Hösten med sin vemodiga skönhet, sina mörka dystra kvällar, lockande till öm förtrolighet, eller vintern med sin skrämmande köld, som manar till värmande endrägt kring lampan eller brasan, gör ingen ändring i deras vanor. När helst vi komma, möter oss samma tysta, döfva frid.

13.

En gråkall, tryckt och dyster vinterdag, då tunga, färglösa molnmassor hängde ned öfver hustaken och luften hade en sådan underligt skarp dager, som smärtar våra ögon, såg man utanför Solna kyrkogårdsport en präktig likvagn, förspänd med två glänsande svarta hästar, lätt pudrade af de glest fallande fasta små snöstjernorna, och bakom denna, längs med Nya kyrkogårdsmuren, sträckte sig en kedja af täckta vagnar i tvenne rader.

Vagnsdörrarne slås upp och män stiga ur, tre till fyra ur hvarje vagn, en brokig samling trots den likartade svarta drägten. Der är förnäma män med stolta nackar, myndige män med lier-skareminer, erfarne män med fårade pannor, beroende män med krökta ryggar, der är stater och kårer, riksdagsmän, föreningar och klubbar, en oöfverskådlig rad af alla dem, som lärt akta och värdera, som arbetat vid sidan, öfver och under honom, hvars sista färd de här äro samlade att hedra.

Man talar sakta i lederna, medan tåget i snäck-gång närmar sig grafplatser

»Det var skada på karl, han var verksam och energisk som få.»

»En framtidsman, som icke lätt ersättes.»

»Och så ung!»

»Det gick ju hastigt?»

»Hjertslag. Bars död hem.» »Man kunde icke vänta annat, så som han stormade på sin helsa.» »Synd om enkan.»

»Hon står säkert icke på bar backe.» »Vacker kvinna för resten, hon får snart en annan ...» — — — — — — — — — — —

Presten hade slutat sitt lysande tal öfver den bortgångne, som icke var död, emedan hans minne lefde och skulle lefva, och han sjelf lefde i den himmel, för hvilken ban tjenat. — Körens »Stilla Skuggor» hade också tonat bort, och skarorna hade skingrats. Mången skulle ha velat hviska tröstens ord, räckt vänskapens hand till den sörjande enkan. Men ingen vågade nalkas henne. Med en söinn-gångerskas vidt uppspärrade ögon och förstenade drag stod hon midt i kretsen närmast grafven, emellan sin mor och sin tolfåriga dotter, så hög i sin tunga sorgdrägt. Men intet drag, ingen min förrådde, att hon var medveten om, hvad som här försiggick omkring henne. Med alla hufvuden blottade gick processionen henne förbi, men hon såg det icke, besvarade icke deras stumma helsning.

Om Ove kunnat blicka upp ur sin graf och sett sin Linda i detta ögonblick, skulle han ha tänkt på den aftonen i grottan, då han meddelade henne om sin resa; blott ännu mera färglöst, ännu mer förstenadt var det eljes så rörligt veka ansigtet i dag, och så hade det varit sedan det ögonblick

hon i läkarens blick läste det bekräftande: »död!» — den dagen de buro honom hem.

Nu var kyrkogården öde, endast dödgräf-varne stodo på afstånd, väntande på att de sörjande skulle aflägsna sig för att få skotta igen grafven.

Linda stirrade ned i den. Hon spejade efter en flik af kistan, men den täcktes fullständigt af en rikedom af kransar och blommor — förmännens, kamraternas, vännernas blommor, alla deras, som i lifvet stått hindrande mellan honom och henne, de hade ännu i grafven bredt ett blomstertäcke emellan de två, som en gång lofvat hvarandra att intet skulle kunna skilja dem åt.

Med det gamla vänliga ansigtet upplöst i tårar betraktade modern sin dotter och sörjde mera öfver den lefvande än den döde.

»Mitt arma barn,» snyftade hon, »jag vet, hvad det är, dä döden tager ifrån oss det käraste vi ega. Jag förstår hvad du lider. ..»

»Lifvet tog honom ifrån mig, långt innan döden gjorde det,» mumlade Linda doft.

Modern förstod henne icke. Hon visste intet om de hårda strider den unga kvinnan kämpat. Men nu skulle hennes hjerta få ro — känslolös-hetens tunga ro.I EN DRINKARES HEM.lockan var redan nio en mörk och blåsig höstafton; vinden tjöt kring en liten koja, som utan skydd mot himlens vindar i afton lemnades som pris åt nordans isande famntag. De små fönsterrutorna skallrade, och trasorna, instoppade i ett hål i en af de nedre rutorna, utestängde icke draget.

Ett långt ihåligt pipande lät gång efter annan höra sig från dörrspringan eller nyckelhålet, och i spiseln upprördes askan i tunga moln. På ett lågt skomakarebord stod en lampa och rykte, förfärdigad af en medikamentsflaska, i hvars kork var insatt ett litet bleckrör. Dess flämtande låga upplyste dåligt det hemska kyffet.

I dess mörkaste hörn stod en säng, bland hvars trasor tvenne ljushåriga barnhufvuden framskymtade, och på en trefot vid bordet satt en tioårig gosse med en flottig katekes på sina knän.

Händerna hade han stoppat, innanför jackan, och likväl var den lilla handen blåfrusen och nästan stel af köld, då han litet emellan måste taga fram den för att vända bladet, som draget från fönstret bläddrade orätt för honom.

Ett par våta och trasiga skor hade han tagit af sig och stält vid spiseln och lindat en gammal sjal kring sina fötter.

Énformigt och tonlöst frammumlade han stycke efter stycke och de många bibelspråken, men afbröt sig litet emellan för att lyssna — han hörde dock intet utom vindens sorgliga tjut kring knutarne. Hans ansigte var litet, magert och gulblekt, men dragen voro fina och uttrycket lidande, hälften bittert — hälften mildt.

»Kommer icke mamma snart?» ljöd det missmodigt från byltet i sängen. »Har du ingen eld? — Jag fryser —- och hungrig är jag också.»

»Ligg stilla, snälla Wille, så att du icke väcker lilTStina, vi ha ingen mjölk åt henne mer. Mor kommer väl snart, och då få vi nog både eld och mat.»

Den äldre brodern sade detta halfhviskande, men det tycktes icke mycket lugna den andre, som ruskade på sig och fortfor att. mumla: »Jag fryser».

Herman, så hette den äldre, reste sig sakta, tog själen, som han haft om sina fötter, och svepte den kring broderns axlar och hufvud, så att blott den lilla trubbnäsan och ett öga skymtade fram. —

Den sexårige Wille var den olyckliga familjens olycksbarn.

Med honom hade olyckan blifvit bofast i huset, sade fadern i stunder af modlös förtviflan.

Han visste väl, att det var han och icke barnet, som var skulden till deras elände, men det ville han icke erkänna, och så skyllde han på

*

barnet, som, .äfven det, hade honom att tacka för sin tillvaros eländighet.

Fadern hade nämligen en afton — just en sådan mörk och kulen höstafton som denna — hemkommit rusig och oresonlig. Hans unga hustru, Malin, satt vid spiseln ined sitt då blott, några månader gamla barn, bordet var dukadt, och grötvattnet kokade; men Karl Johan, som i detta tillstånd alltid sökte gräl, förebrådde högljudt och svärjande sin hustru, att icke gröten stod på bordet, då han kom hem.

Den lille blef förskräckt och började skrika, till fadrens ytterliga förargelse.

»Kan du icke ha den förbannade ungen att tiga,» röt han och slog sin knutna hand i bordet, så att tallrikarne hoppade, hvilket naturligen än mer skrämde barnet.

»Var då tyst en stund, kära Karl Johan, så skall du få allt hvad du behöfver,» sade Malin lugnande och sökte vyssja den lille till ro.

»Jaså — hon vill föreskrifva mig, hvad jag skall göra, ja, hon har alltid velat v$ra grann och spotsk af sig, men jag skall lära henne jag, att hon icke har några betjentlymlar och kuskar med blanka knappar i rocken att kuska med i mitt hus — eller kanske det icke är mitt hus — kanske det är hon, som fört till huset — ja ungar — förbannade ungar liar hon fört till huset, som vråla sönder örhinnorna på en - ge mig pojk-kräket, skall jag min själ lära honom tiga.»BROKIGT.

Barnet hade under detta tal oafbrutet skrikit, hvarför mannen för att öfverrösta det allt mera höjt sin af ruset hväsande stämma.

Vid de sista orden sträckte han ut armarne efter barnet, som skälfvande i alla lemmar och blå i det lilla ansigtet omöjligt kunnat lugnas af modrens vyssjande och smekningar.

»Ge mig ungen, säger jag,» skrek han, då modern blott slöt gossen närmare intill sig.

»Låt bli mitt barn, du kan ju knappast stå på benen,» utbrast hon ängsligt.

Men ban hade redan gripit tag om barnet, och en strid uppstod mellan föräldrarne om den arma varelsen, som nu skrek lika mycket af smärta som af förskräckelse.

Under en skärande svordom och ropet »du skall se, att ungen är min», ryckte han barnet till sig, men raglade genom häftigheten i sitt ryck åt sidan, stötte hufvudet mot spiselstången och tappade gossen mot spiselns hårda kant.

Modern, som skyndat fram, tog, trodde hon, ett lik i sina armar, men det var icke så väl; han vaknade till lif — ett långt, bittert lif.

Slaget han fått öfver ryggen förlamade honom, han blef en krympling, som aldrig skulle stöda pä sina fötter.

Från denna stund förbyttes den öfverseende kärlek Malin hittills, trots alla de bekymmer och det elände han neddragit henne i, hyst för sin lastbare man till bat och förakt.I EN DRINKARES HEM.

. 113

Kanske var det i någon mån derför, som det löfte han högtidligt, svor sig sjelf denna förfärliga natt att aldrig mera smaka bränvin var utan följder. Hittills hade hans böjelse varit den egentligen enda driffjädern, dertill kom nu den lika kraftiga i behofvet att döfva sitt samvete och söka undfly bilden af hemmets elände — det sjuka barnet, hustruns köld och alltid förebrående blick, för att ej tala om den dagligen växande nöden och fattigdomen.

Och så hade Karl Johan Blom sjunkit allt djupare; med lusten att arbeta förlorade han naturligtvis arbetet, och en vacker dag blef han uppsagd af patronen och måste lemna den nätta bostad af två rum och kök, som han haft i en af brukets arbetarslugor.

Sedan dess hade de bott i denna lilla ruskiga backstuga, som, belägen på en höjd, var utsatt för alla vindar och

tycktes stå blott af ovisshet om, åt hvilket håll den borde falla.

Huru annorlunda kunde icke allt hafva varit för dessa två, om icke bränvinets förbannelse hvilat öfver dem!

De voro en gång unga, friska och lyckliga menniskor äfven de och älskade hvarandra uppriktigt och varmt, men bränvinets dämon hade beröfvat dem allt, besudlat allt, deras ungdom, helsa, lycka och inbördes kärlek; och icke nog med dem sjelfva, äfven deras oskyldiga barn hade den gripit, förbittrat deras barndom, förstört deras

kroppar ocli måhända äfven ohjelpligt förgiftat deras unga själar.---

Den som sett Malin för en tolf år tillbaka och såg henne nu, skulle ha svårt att i tankarne följa den förändring hon undergått.

Hon var aldrig vacker, men hon hade ett täckt och behagligt utseende och såg alltid så frisk och nätt ut. Hon hade kommit till herrgården som helt ung och omfattades af hela familjen med mycken välvilja. Hon hettes vara do unga dött-rarnes kammarjungfru, men var lika mycket deras väninna, deras rådgifverska vid alla toalettfrågor och deras förtrogna vid en och annan liten oskyldig kärleksaffär.

Om sådant visste hon bättre besked än de, tv den pigga och flinka flickan saknade aldrig uppmärksamme beundrare, från betjenten och brukets arbetare till kontorspersonalen, men hon hade intet för dem alla annat än ett gladt skämt och ett vänligt ord — alla med undantag af flen unge skomakargesällen hos bruksskomakaren.

Med honom föll det sig litet svårt att skämta och glammas, det brann en så dyster glöd i hans ögon, i synnerhet då de mötte hennes, när hon stod skämtande och skrattande med de andre unge bruksmännen på deras dansgillen om söndags-aftnarne.

Detta förargade henne — hvarför såg ban på henne på detta sätt? — och hon skämtade ännu mera; och då han kom och ville dansa med henne,

svingade hon bort med den lille handelsmannen eller någon af de andra.

Då gick Karl Johan med fader Hans, den gamle bruksskomakaren, och söp sig full hos Maja i Vretlanda, som höll krogrörelse i byn, en fjerdingsväg från bruket, till stor förargelse för patronen.

När Karl Johan kom tillbaka till gillet längre fram på natten, var ban vanligen vild och oresonlig och stälde ofta till slagsmål med de andra unge männen. Men då låg Malin i sin säng och gret öfver honom och öfver sig sjelf, som kanske var skuld till detta hans beteende.

Han var nog i grunden en god gosse, men denna hans olyckliga vana att söka tröst i glaset vid minsta motgång — hvarthän skulle väl den leda? — Hon tordes icke tänka derpå, hennes sunda förstånd tillhviskade henne, att lycklig kunde aldrig den kvinna blifva, som band sitt öde vid hans. — Men hvarför bedröfvade detta egentligen henne? — Hon hade ju ingenting med den unge mannen att göra. Icke heller kunde han bjuda henne den ställning, som anstod henne; — hon skulle passa förträffligt till en liten fru — det hade

mer än en sagt henne.--

Och så slumrade hon in och drömde leende drömmar om ett vackert hem, der bon bjöd främmande och gick omkring och ordnade allt så nätt och prydligt, och drängar och pigor hade hon, som följde hennes minsta vink — men hvart hon gick, kände hon ett par mörka, uttrycksfulla ögon hvila på sig.--

I år kom fader Hans senare än vanligt upp till herrgården för att förfärdiga den sedvanliga våruppsättningen af skodon. Med undantag af frun och fröknarne, som fingo sina skor från staden, skulle alla husets medlemmar allt från patronen sjelf till stallpojken och valljäntan ha nya skor och de gamla lagade. Det tog en god tid, och hvarken gamle Hans eller hans unge gesäll tycktes vantrifvas på herrgården — åtminstone fjäskade de icke för att komma derifrån.

Då arbetet för dagen var slutadt, satt gamle Hans vanligen med sin pipa och sin ölstånka och pratade med

drängarne på drängstugubron, men Karl Johan trängde till rörelse och frisk luft, och så dref han omkring i de ensliga gångarne i den gamla parken, der träden nu började knoppas.

Och allt som vårkvällarne blefvo längre och varmare, hände det allt. oftare, att han träffade på »herrgårdsflickorna», antingen i bersån eller på gräsmattan utanför köksdörren.

De sågo så glada och trefliga ut, der de sutto med något arbete för händer, »uppsnyggade» efter sina afslutade dagssysslor.

Men den nättaste af dem var onekligen Malin; hennes enkla mörka klädning slöt sig så behagligt efter hennes nätta figur, hon bar alltid ett hvitt förkläde, kantadt med spetsar eller en broderad remsa och kring halsen en likaledes spetskantad liten hvit halsduk, fästad framtill med en brosch eller helt kokett med en liten törnrosknopp eller dylikt.

Hennes ansigte var oregelbundet och alls icke vackert, om nian granskade hvarje drag för sig: munnen var för stor och fyllig, näsan för kort och trubbig, pannan för hög och kullrig, men skyldes till hälften af det rika halmgula håret, som benadt långt till venster föll tungt och tjockt ned öfver pannan; deremot var hyn frisk och klar och tänderna afundsvärda; men bäst af allt var ögonen — ett par stora, lugna, ljusblå ögon, som hade en vana att se framför sig så trofast och rättfram med en blick så trygg, att man kände sig öfvertygad, att den aldrig behöft sänka sig till jorden af blygsel och aldrig kunde svika. Den svor mot det. skälmska leendet, trubbnäsan och de lifliga gesterna — en egendomlig blandning af trovärdighet och impertinens, som väckte allas intresse, och detta intresse öfvergick vanligen till sympati, då man lärde känna henne. Hon var händig, rådig och rask, och derför förlät man henne gerna, att hon ibland tog en ton och ett sätt, som icke alldeles öfverensstämde med hennes underordnade ställning som tjenarinna. — »Hon är också för god att vara det,» tänkte Karl Johan, der han låg utsträckt på gräset och tankfullt såg på, huru hennes händer — alltför fina till och med för en kammarjungfru — flinkt vickade virk-nålen fram och åter.

Hon var alltid sysselsatt med en virkning eller ett broderi. Karl Johan kunde icke undgå att tänka, att det var ett föga passande arbete för en fatlig bruksskomakares hustru. — Men det fick

icke hjelpas — hon skulle ändå bli hans; just derför att hon var så fin älskade han henne och beundrade henne. Han skulle arbeta — arbeta som en slaf både dag och natt för att hon alltid skulle få vara det.

Han kunde icke tänka sig henne annorlunda än just så — i den lilla nätta drägten, det nystärkta hvita förklädet med spetsar och broderier, den hvita halsduken och de vårdade händerna.

Och detta upprepade han för henne gång efter annan, sedan hon lofvat bli hans hustru och han genom att på ett halft år icke smaka rusdrycker lugnat hennes farhågor med afseende på framtiden.

1 staden hade Karl Johan under några månader lärt finskomakeri, så att ban nu kunde tillfredsställa äfven fröknarne och ortens öfriga herr-skaper med afseende på elegant fotbeklädnad och allt tycktes så lofvande för det unga paret., då de ett år derefter flyttade in i det lilla arbetarhemmet, som välvilligt försetts med mer än det nödvändigaste af Malins vänner och gynnare på herrgården.

Allt. var solsken och lycka i det lilla hemmet, och Malin tvättade och strök sina hvita förkläden, medan kaffekokaren och potatispannan puttrade. Karl Johan arbetade och sjöng i kapp med kanariefogeln i fönstret och nickade bort till Malin, hvars händer — litet mindre vårdade än förr — skötte virknålen med samma skicklighet.

Huru nätt och fin hon var — hans Malin!

Det är ingen konst att försaka krogen, när man har ett sådant, hem och en sådan hustru!

Så kom lille Herman.

Nu blef det småkläder att tvätta i stället för de hvita förklädena, hvilka försvunno tillika med virkningen och broderiet. Det. var icke alltid så nätt i de små rummen, Malins drägt bar spår af små våta händer och en dreglig haka, platsen midt emot Karl Johan var oftast tom, och Herman öfverröstade både far och Pippi.

Karl Johan kände behof af at| hvila örhinnorna, och så sökte han upp gamla vänner för att prata bort en stund, och han fann dem ofla hos Maja i Vretlanda.

Och det hände, att han kom sent hem och fann Malins trofasta ögon röda.

»Hvad lipar du för? Jag är väl ingen kjorlel-pojke heller.»

»Jag är ett fä,» tänkte han inom sig sjelf, »men det skall bli sista gången.»

Men det blef icke sista gången — och då han kom hem framåt morgonen, blixtrade Malins lugna ögon i vrede.

»Hvad är du arg för, är jag icke min egen herre och går hvart jag vill?»

»Men detta bär åt helvete, om jag icke hör upp i tid,» var hans tysta reflexion, då ban vaknade om morgonen och hade sofvit ruset af sig — »men jag skall allt sluta.»

Men han slutade icke.----

Uppför den knaggliga stigen, slipprig och urgröpt af höstregnet sträfvade nu Malin mot sitt kulna hem. Huru väl hon än kände vägen, slant hennes fot gång efter annan, och ofta blef ett steg framåt lika ined två tillbaka.

Nattugglans hesa skrän hördes från skogen, hvars mörka vägg skymtade i fjerran, och blandade sig med den pipande vinden, men Malin hörde intet eller tänkte icke derpå — framåt gick hon med ögat stadigt fästadt på den nätt och jämt märkbara ljuspunkten från fönstret deruppe, framåtböjd under bördan af en knippa våta riskvistar, som hon bar på ryggen.

Vid fönstret stannade hon, tittade in och lyssnade; allt var tvst och stilla derinne.

Raskt öppnade hon dörren och steg in, kastande risknippan ifrån sig vid dörren.

»God afton, barn, har far icke varit hemma?»

»Nej, det har han icke,» svarade gossarne.

Hon drog en djup suck; hon hade ändå hyst ett svagt hopp, att han skulle komma i afton. Det var icke honom, hon längtade efter numera utan efter penningarne han möjligen medförde.

Sedan Blom en lång tid gått utan arbete, hade den nye presten af medlidande med hustrun och barnen lofvat honom höstarbete hos sig. Blom var för öfrigt en duglig och flink arbetare, då han ville, men ban hade genom superi och sitt vilda lynne, då han blef full, stängt alla dörrar för sig.

Nu hade han emellertid arbetat en hel vecka ordentligt i prestgården, och i afton skulle han få ut aflöningen för veckan.

Han hade lofvat Malin, att hon sjelf skulle få taga ut penningarne, men då hon kom till prestgården, hade han redan gått sin väg med dem — och hon som hela veckan hade gått och tänkt på, hvad hon nu skulle skalfa, som var nödvändigast bland det myckna nödvändiga.

De saknade ju allt — mat och ved och kläder på kroppen till vintern, som stod för dörren.

Hennes eget trägna arbete förslog med nöd att dag efter dag utestänga hungern och kölden. Trefnad, bekvämlighet, fint och nätt omkring sig och vackra kläder, hvilket hon varit så svag för och äfven före och under första tiden af sitt äktenskap egt — det var nu ej mera att tänka på.

Huru ofta såg hon icke med vemod på sin slitna grå klädning, som för hvarje dag hängde allt sjaskigare kring hennes slanka figur — och hon hade ingen utsigt att få den ersatt med en annan.

Och barnen sedan.

Herman, som gick i skolan på bruket, var den uslast klädda af alla barnen der — en jacka, genom hvilken blåsten trängde ut och in, och skor, genom hvilka tårna tittade fram. Och detta var den prydliga Malins på herrgården barn — hennes första, hennes älsklingsbarn, som blifvit henne gifvet, medan lifvet ännu egde litet solljus kvar för henne.

Men hon hade så sällan tid att tänka derpå, och gudskelof för det. Det släpiga, all tanke dödande arbetet och den döfva trötthet, som följer derpå, är de eländas bästa hjelp, ty det hindrar dem att tänka. Detta är måhända grunden till, att olyckan i trasor mera sällan förtviflar än den olycka, som har tid att. lägga händerna i skötet och grubbla.

»Mor, jag är hungrig,» voro de nästa ord, som hördes i det lilla rummet, sedan moderns djupa suck dött bort.

Herman, som förstod hvad den innebar, böjde blott hufvudet djupare ned mot sin katekes och mumlade mera sinnesfrånvarande än förut de långa styckena med de många bibelspråken.

Han mindes ännu bättre dagar och visste, att icke alla voro så fattiga som han, men deremot, visste Ville ingenting om lifvet utom stugan — åtminstone icke bortom den kala backen, på hvilken den stod, och skogsbrynet, dit ban ibland bars om sommaren och sattes på gräsvallen.

Det enda nöje han kände till var att äta, och hans första fråga, då modern kom hem, var alltid efter mat — och mer än en gång hade han frågat förgäfves.

Men tack vare den vänliga prestfruns omtanke skulle de små i afton få äta sig mätta, och de sträckte begärligt händerna efter några stycken af en grynkaka, som de små prestbarnen grinande skjutit ifrån sig under förklaring, »att de visst icke ville se åt den otäcka grynmaten».

Några kalla potatisar hade hon också fått och en kanna mjölk i förskotl på mannens arbete under nästa vecka.

För sin egen dagspenning hade hon köpt. ett stycke fläsk och litet kaffe och socker i boden, så att svälta behöfde de icke, ty ännu hade hon litet bröd och mjöl ute i handkammaren eller klädkammaren, som det andra rummet i stugan ömsom kallades, ehuru der på länge ej funnits kläder och matförrådet bloft bestod af två små lådor, den ena med bröd och den andra potatis — endera eller båda oftast tomma.

»Om ni nu lugna er, barn, så skall jag steka litet fläsk och värma potatisen åt er,» sade Malin, i det hon lade några riskvistar i spiseln och försökte få eld, men bränslet var vått, och det dröjde länge, innan det. lyckades henne få elden att brinna.

Vattnet liksom kokade och puttrade i veden, allt efter som lågorna slickade den, och mera rök än värme spriddes i det lilla rummet.

Barnen gåfvo sig emellertid icke tid att vänta på den utlofvade maten utan förtärde begärligt den ena efter den andra af de kalla potäterna, tills de förvånade märkte, att intet mer fans att taga. Då sågo de på hvarandra och skrattade ett kort, visset skratt — helt olika de klingande friska skratt, man så ofta hör från barnkammaren i det välmående hemmet.

»Mamma, skall ni nu icke värma jordpäronen åt oss,» ropade Ville och gjorde en häftig rörelse med den del af sin lilla forkrumpna kropp, som

han kunde röra, nämligen öfverkroppen och armarne.

Modern såg bort till dem, der de sutto uppkrupna bland trasorna i sängen — Herman hade också tagit sin tillflykt dit — och lekte med potatisskalen och fnittrade mot hvarandra.

Ett ljust småleende smög sig sakta öfver hennes fårade och djupt sorgsna ansigte — huru sällan var det ej hon hörde sina små skratta, och likväl behöfdes så ytterst litet för att roa dem.

Stackars mor, som icke egde förmåga att fånga lyckan och trefnaden åt sina barn, ens medan deras fordringar voro så små!

Hon kände sitt hjerta värmas och gick bort och lade en arm om hvardera af sina gossar och kysste dem. De sågo blygt upp till henne — de vågade icke besvara hennes omfamning som lyckligare barn skulle ha ^jort, utan lutade sig blott sakta in mot henne.

En känsla af högtidsfrid smög sig öfver dem alla — det förekom Malin, som hade gud icke alldeles öfvergifvit henne i hennes nöd, och hon hviskade ett sakta »lofvad vare Herran!» En tår smög sig ned på Villes ljusa hufvud.

»Gud välsigne er, mina gossar,» sade hon, kyssande dem ännu en gång, och gick tillbaka fil! sin slocknande eld.

Hon ville göra dem riktigt lyckliga i afton — de skulle få en högtidsgröt. lion påminde sig, att öfverst på hyllan i skåpet låg en påse med potatisgryn — hon visste knappast, hur länge den

legat der — och så hälde hon mjölk i en panna och hälften vatten — det var ju nysilad mjölk och blef nog så godt ändå. Och medan hon väntade på, att det. skulle koka upp, satte hon sig vid elden för att sätta ytterligare några lappar på Hermans läppiga jacka. Det tycktes henne vara ett hopplöst arbete, ty rundt omkring de lappar hon nyligen ditsatt voro nya hål — men nu kunde det icke hjelpas.

Handelsmannen i bruksboden hade lofvat att gömma en billig stufbit af ett stycke tjockt och starkt krafttyg åt henne till lördag kväll — »längre kunde han icke» — han var om sig och en förståndig karl, den Nils Bengtson; derför hade han nu också något — både stuga och trädgård och en jordlapp, så att han kunde föda ko och svin.

Allt det der kunde nu ha varit hennes, om hon förstått sitt eget bästa — men man vet ju ingenting för sig, och den reslige, bredaxlade Karl Johan anstod henne den tiden bättre än den lille tjocke, jovialiske handelsmannen med sin fräkniga näsa, sin bläcka lugg och pliriga, små ljusblå ögon.

Karl Johans manlighet behagade henne, på samma gång den ingaf henne ett slags respekt — deremot retades hon med Bengtson och behandlade honom med samma koketta sjelfsvåld, som de unga fröknarne på herrgården använde gent emot herrar bergselever, som tid efter annan vistades i familjen för att praktiskt lära sig bergshandteringen.

Dof hade varit en hård missräkning för Nils, då han fick klart för sig, att Malin hvarken brydde sig om honom eller hans bod; — men han tröstade sig och gifte sig ett par år derefter med en fattig kusin, och det hade gått framåt för dem, och lyckliga lefde de med hvarandra också, ty Nils var ordentlig och nykter, vänlig och godmodig.

Så länge Malin ännu hade något och var glad och sorglös, hvilket var hennes rätta natur, visade han sig antingen sträf eller retsam mot henne, men sedan lion blef fattig och olycklig, hade han alltid varit vänlig och hjelpsam — hon fick alltid ett godt mått af honom, och mången gång slank en strut kaffe, ett. ljus eller något annat, som kunde vara bra att ha, ned i hennes korg bredvid köpet. Men Malin hade en portion stolthet kvar trots sin fattigdom, och hon försakade hellre det nödvändiga, än hon vädjade till sin gamle försmådde beundrares hjelpsamhet utöfver dessa små kaffestrutar och dylikt »på köpet». "

Hon kunde icke heller nu förmå sig att bedja honom lemna stufbiten på kredit — och så fick Herman ännu någon

tid nöjas med sin tunna trasiga jacka, som dåligt skyddade hans veka lemmar mot höststormarne.

Emellertid kokade mjölkblandningen, ocli nu skulle grynen röras i. Detta var en händelse af vigt i den lilla stugan, så att Herman måste springa ned ur sängen för att se på de små hvita grynen, innan de kommo i pannan, och Ville sträckte ut händerna och skrek: »får jag se —

får jag se,» så att. lill'Stina vaknade och började sjunga på sin låt. — men hon tystades snart, då Herman kom springande med både gryn och mjölkflaska, hvarefter grötkokningen åsågs med högtidligt allvar.

Nu var det gjordt — pannan aflyftades och ställdes åt sidan.

»Tag ned tallrikarne från hyllan, du Herman,» sade Malin, under det hon sjelf gick efter mjölkkrukan och stälde på bordet. Villes blick följde alla dessa förberedelser med det. mest spända intresse.

Herman satte tvenne spruckna porslinstallrikar och ett litet, lerfat ifrån sig på bordet, äfvensom ett par träskedar och en blecksked.

»Jag vill ha hleckskeden, säg får jag bleckskeden,» ropar Ville från sängen.

»Ja, du skall få bleckskeden och tallriken med blommor på,» svarar Herman och nickar beskyddande åt den yngre brodern.

Malin har öst några skedblad mjölk på hvardera af de två tallrikarne.

»Gå nu efter litet vatten,» sade hon åt Herman, men det var redan gjordt, ty han satte aldrig i fråga, att de skulle äta den goda mjölken sådan den var.

»Ska' ni inte ha sjelf också, mamma,» frågade han. — »Jo, visst ska' ni det,» påstod han ifrigt, då hon skakade på hufvudet och försäkrade, att hon hade ätit,

»Skynda er, mor, skynda er, ge mig,» skrek Ville och fiiktade med armarne. —

I detsamma hördes ett buller utanför och ett famlande efter dörrklinkan.

Ville kastade sig ned i sängen och drog trasorna öfver sig.

»Far!» hviskade Herman med tydliga tecken till förskräckelse och missnöje.

Äfven han sprang bort i sängen och kröp ned i trasorna, men Ville stack fram hufvudet och hviskade:

»Mor, göm gröten, göm gröten!»

1 samma ögonblick flög dörren upp, och Karl Johan Blom raglade in. Ban var nu några och trettio år, grofleinmad och stark — men brän-vinet hade böjt hans rvgg, krökt hans knän, färgat hans ansigte rödt och gjort hans drag slappa och hans ögon talgiga.

Sådan han denna afton inträdde till de sina, var han just egnad att väcka afsky och fasa. Våt och lerig — han hade troligen halkat omkull några gånger på vägen — med det tofviga håret fast-klibbadt vid det våta ansigtet.

»Hvarför öppna ni icke dörrn, när ni hör, att jag kommer — ert förbannade tjufpack!» var hans aftonhelsning.

Han raglade fram till trefoten, på hvilken ban försigtigt satte sig ned.

Malin bevärdigade honom icke med något svar, utan sysselsatte sig ifrigt med att hälla mjölken ur tallrikarne tillhaka i krukan, hvarefter hon

tog både den och grötpannan i spiseln och satte in i hörnskåpet, hvars dörr hon omsorgsfullt stängde och stoppade nyckeln på sig.

Hon höll läpparne hårdt sammanpressade som ville hon hindra hvarje ljud att tränga sig fram öfver dem, och då hon måste gå förbi mannen för att taga sitt arbete, kastade hon på honom en blick, full af det gränslösaste föx-akt. — Det föreföll henne, som orkade hon icke hata honom längre.

Tyst satte hon sig på spiselkanten, rörde upp elden för att få lågan att brinna klarare och fortsatte sitt arbete med Hermans jacka.

På detta sätt hade väl fem minuter förgått sedan Bloms inträde i stugan. Denne hade med slö blick och ett uttryck af förvånad nyfikenhet följt alla hennes rörelser. Då hon satte in mjölken i skåpet mumlade han lallande: »vän-vän ta lite, Malin,» men då han mötte hennes föraktfulla blick, tystnade han och med samma oroliga uttryck som ett vildt djur söker undfly en menniskas kufvande blick utan att kunna borttaga sin egen, vred han hufvudet fram och åter och lyfte sin hand liksom afvärjande, men då hon vände sig bort, lät han den åter falla och drog en suck såsom af lättnad.

Ännu några minuter varade tystnaden, riskvistarnes sprakande i spiseln och nålens gnällande ljud, då den gick genom det. fuktiga och smutsiga tyget, var det enda som afbröt denna tystnad, som för hvarje minut blef allt pinsammare.

Nu tyckte äfven gossarne, att det blef för enformigt — de hade väntat, svordomar och väsen och derför krupit ned för att gömma sig så godt. de kunde. Kanske var intet dylikt att frukta i afton — hvad kom det då åt far?

Ville måste nödvändigt titta fram en smula för att se sig för. Försigtigt drog han själen från ansigtet och lyfte upp hufvudet. Det behöfdes icke mera. Fadern, hvars spejande ögon irrat fram och åter i stugan, såsom sökte han något att brusa ut öfver, hade genast märkt denna manöver. Han reste sig upp och skrek:

»Hvad glor du för, din djeflaunge? Har du inte sett far din förr, så ska du min själ få se'n.» Och nu raglade han bort emot sängen. Men då han skulle förbi spiseln, tog Malin fast i hans rockskört och sade:

»Hvart skall du gå, Karl Johan? Se, der är din säng, gå och lägg dig.» Hon pekade på en halmbädd mellan spiseln och väggen, öfverbredd med en skinnfäll. Der hade förr stått en träsäng, men den liksom de flesta af de en gång snygga möblerna i detta hem hade tid efter annan måst vandra bort för gälden.

Karl Johan begagnade sig med tillfredsställelse af tillfället att. få vända sin ilska mot hustrun.

»Min säng, sa' du — jag skall snart visa dig, hvar din säng är, du,» — han grinade, så att hans ursprungligen friska tänder lyste i eldskenet, och gaf till ett skratt, som kom henne att rysa

såsom af köld — »men först skall du ge mig maten i skåpet -— ditt stycke — trodde du, du kunde dra' mej vid snoken — du?»

Malin hade återtagit sitt arbete och satt orörlig, som om hon ingenting hört.

»Hör du icke, menniska?» ropade han och ruskade henne hårdt i armen. »Ge mig skåp-nyckeln genast, säger jag!»

»Du har fått det du behöfver i kväll, tänker jag,» svarade hon lågmält och lugnt, men det darrade inom henne, ty hon visste, att hon retade honom, och att han icke skulle ge sig, förr än ban fått sin vilja fram; men hon hade så ofta gifvit vika, och det hade icke båtat henne; hon kunde så gerna plåga honom det lilla hon förmådde, och dessutom ville hon visa barnen, att; hon icke godvilligt och för att rädda sig sjelf uppoffrade den för dem bestämda läckerheten.

Skyar af vrede kommo och gingo öfver Karl Johans panna. Denna tystnad och detta lugn retade honom vida mera, än om hon gråtit, stampat och svurit åt honom, som hon gjort många gånger förr. Då hade han kunnat öfverrösta henne, »släppa hela helvetet lös öfver henne», som han brukade säga, och icke heller tveka att handgripligen tysta munnen på henne och i värsta fall köra ut henne.

Detta »värsta fall» hade icke varit sällsynt under de sista åren, men sommartiden, då man hade ett godt herberge under hvarje buske, lönade det icke mödan att göra detta; det tillfredsstälde132

då vida mer hans vilda kynne att tvärtom stänga in henne i den kvafva stugan, och sedan han klappat kring henne, bedja henne »svalka sig» borta i vrån i den unkna halmen, under den smutsiga fållen.

Blom tillhörde nemligen desse olycklige, hos hvilka ruset ovilkorligen framkallar rofdjursnaturen. Detta är för öfrigt rusets inverkan på de allra flesta af dess offer, ehuru den framträder mer eller mindre skarpt, dock alltid i en benägenhet att reta, såra, framkalla lidande — helst hos dem de i sjelfva verket hålla kärast.

Den bildade mannen inskränker sig till ord, försmädliga och sårande, icke sällan djupt skymfande. Han vet, att detta är tillräckligt för att framkalla lidande hos hans finkänsliga offer.

Men för den råa styrkan är detta icke nog, han behöfver se den fysiska smärtan för att den frambrytande odjursnaturen hos honom skall tillfredsställas — han skyr icke att se sitt offer vrida sig i förtviflan och ångest för hans fötter, det eggar honom blott att gå ännu längre för att njuta den dämoniska tillfredsställelsen i att vara den öfvermägtige.

Karl Johan Blom besatt, i hög grad denna råa styrka, men han förvirrades af den lugna kallblodighet, med hvilken hans hustru mötte honom i afton — han hade äfven fegheten gemensam med vilddjuret.

1 växande raseri stod han ännu alljämt framför henne, vaggande sakta till höger och venster;I EN DRINKARES HEM.

han knöt händerna krampaktigt, läpparne skälfde och framstötte mumlande ljud, som han fåfängt sökte forma till ord. Gång efter annan lyfte han armen för att i nästa ögonblick låta den falla krossande ned på Malins skuldra — men lika ofta lät han den tungt sjunka ned efter sidan.

Ännu gick nålen taktfast mellan Malins fingrar, men förfäran grep henne med allt mera öfverväldigande styrka. Hon behöfde icke blicka upp i det ansigte, hvars flåsande andedrägt brände hennes panna, för att veta, att lidelsen der stod tecknad i nakna drag, och att denna lidelse endast väntade på ett uttryck af oro eller rädsla hos henne för att komma till utbrott.

Hon kunde icke fly, icke undkomma, icke försvara sig, icke ens flytta blicken från den fläck, der nålen stack upp och ned.

»Hvad kunde han egentligen göra henne?» — »Slå, misshandla, kasta ut henne i den stormiga, bistra natten.» — Rädslan försvann för ett isande, dödlikt lugn. — »Skulle icke stormen lägga sig, natten vika för morgonen, såren läkas och slagen försvinna i långa, gröngula strimmor — icke är lidandet evigt?» —

Det sista stynget var sydt — hon bet. af tråden, kastade ifrån sig jackan och fäste nålen i sitt klädningslif. Så lade hon båda händerna i skötet och såg upp med en utmanande blick, som ville hon säga: »seså, nu är jag färdig».

Men hon kunde icke uthärda åsynen af detta råa, i vrede och raseri förvridna ansigte, kring134

hvars mun stod likasom en fradga och livars djuriska blick oroligt försökte fästa sig på henne.

Det är ju samma ansigte, öfver hvilket hon varit så stolt en gång, samma hufvud, som hon med öfversvallande ömhet lagt vid sitt bröst och sagt, att det var det käraste hon egde på jorden — och nu! —

En rysning skakade hela hennes kropp, och med ett skrik slog hon båda händerna för sitt ansigte.

»Karl Johan, gå — gå gä, säger jag!»

Men han gick inte. Ett leende af grym tillfredsställelse krusade hans läppar.

»Hå, är du rädd för mej — hvad? Jag trodde du var morsk i dag, jag. - Åh, Malitta min,» sade han med en vämjelig efterhärmning af det ömma tonfall, med hvilket han förr brukade uttala detta smeknamn, »ska' vi inte tycka om hvarandra vi, som ä' käralskeliga makar — säg--»

Under det ban frainlallade dessa ord, hade han slagit armen om hennes hals och satt sig ned bredvid henne. Nu pressade ban hennes hufvud hårdt intill sig.

»Släpp mig, släpp mig för guds skull!» frampressade hon halfkväfd och försökte slita sig lös.

»Nej, hvarken för guds eller alla smådjeflars, nu är du i mitt våld, och hvarken himmel eller helvete kan rädda dig. Nu skall du få för att du trotsar din man och bestjäl och bedrar honom . ..»

Emellertid hade hon medelst en sista kraftansträngning- lyckats slita sig lös och skyndade mot dörren — men ban förekom henne.--I EN DRINKARES HEM.

I nder den timme som följde hördes blott svordomar och vredgade skrik blandade med ljuden af hårda föremål, som slogos mot. andra hårda föremål, utan urskilning hvar de träffade.

Omsider tystnade bullret.

Blom sjönk uttröttad ned på sin bädd i vrån och sof rusets långa, oroliga sömn. Malin låg kvidande på knä framför barnens säng, och Herman strök sakta sin lilla svalkande, kalla hand öfver hennes panna och mumlade hatets och förbannelsens ord öfver denne fader, som förgiftat hans barndom, kommit honom att tvifla på tillvaron af denne gode, rättvise gud, som styr allt till det bästa, hvartill han med förvåning lyssnat i skolan och läst i sin katekes.

De små hade somnat in med tårarne ännu rinnande på de blåbleka kinderna, och i sömnen lyfte Ville gång efter annan afvärjande armarne.

Men derute hade stormen rasat, ut, endast en och annan vindpust for klagande öfver heden och öfver skogen. Skyarne hade brustit, och den matta höstsolen kastade sina strålar öfver förödelsen i stugan.

Det lilla skomakarbordet var öfverändastjelpt och de få verktygen strödda rundt omkring. Trefoten låg upp och ned vid Malins sida med blott ett enda af sina tre ben i behåll.

På sin bädd i vrån låg fadern, på hvars ansigte rusets röda flammor lyste hemskt i den kalla morgonsolen. Malin hade äfven somnat med sin kind stödd mot den hårda sängkanten — hennes136

slitna grå klädning var i trasor, och det rika håret hängde tofvigt kring hennes ansigte och axlar, (iång efter annan skakades hennes kropp af en

djup suck.--

Det var sabhatsmorgon, och kyrkklockorna klingade skarpt och klart i den disiga morgonluften.ARBETARE.ißv\ingköping hade på mindre än ett tjugutal år vuxit upp från en liten obetydlig köping till en blomstrande stad.

För denna blomstring hade den helt och hållet att tacka »fabriken».

En ung, djerf och tilltagsen mekanikus, ingeniör Isak Naftali, hade med synnerlig skarpblick insett den lilla köpingens ypperliga läge för en större fabriksverksamhet. Sjelf egde han ingenting, men det lyckades honom att för saken intressera några rika kapitalister på orten, och företaget kom till stånd.

Det hade med all sannolikhet framtiden för sig och skulle bli en välsignelse för staden, ja, för hela orten och först och främst — för bolagsmännens och disponentens pungar.

Unga, friska arbetskrafter strömmade till frän de kringliggande provinserna, små prydliga och nätta arbetarhem

vuxo upp rundt omkring fabriken, och inom kort såg man unga, lyckliga hustrur och lekande barn öfver allt i de små stugorna. AntaletMO

handlande i den lilla staden hade fördubblats, och affärerna gingo förträffligt.

På de stora årliga bolagsstämmorna kunde disponenten med stolthet uppvisa de lysande resultaten af företagets framgång. Redan fjerde året lemnade vinsten — sedan ett ansenligt kapital af-satts till åtskilliga förbättringar — en utdelning al 18 procent. Det var en glad nyhet, och de väl-födda patronerna ströko med belåten min sina släta, skinande hakor eller sitt välputsade skägg.

Då tog den unge patron Helmer på Furuvall till orda.

Gubbarne sträckte på sig, och minerna blefvo allvarliga. Kapten Segergård rynkade bistert sina buskiga bryn och vred energiskt sin spetsiga grå mustasch. — Man hade en liten aning om, hvad som skulle komma och beredde sig till en strid för sin plånbok.

Den unge Helmer, nom för några år sedan ärft det präktiga Furuvall och några hundra tusen efter en barnlös onkel, hade gjort sig känd i orten för sin reformvurm och sina »galna» nya idéer. På kommunalstämmor och i skolrådet, på landt-bruksmöten och folkmöten var han ständigt en nagel i ögat på ortens storgubbar genom att i tid och »otid» tala folkets, arbetarnes, de fattiges och de röstlöses sak. »Det är bara en skamlös popu-laritetsjagt,» sade några, »låt honom blott komma till makten, så få vi se på annat.»

Men under tiden var han dem besvärlig nog. Det förtretliga med denne för sina filantropiskaARBETARE.

idéer eldade reformvän var, att. hans ord icke förklingade som en ropandes röst i öknen, utan hade makt att göra sig hörda — genom guldets klang, den enda, som folk i allmänhet, ger sig tid att stanna och lyssna till, den enda som tränger till döfva öron och rycker upp slöa sinnen, den enda, för hvilken de böja sig med lydnad.

Patron Helmer egde en af de största anpar-terna i den unga fabriken, och derför ansåg man sig tvungen att lyssna till, hvad han hade att säga.

Han talade om arbete och kapital och om arbetarnes rätt att dela vinsten med arbetsgifvaren. Han kallade det stöld och ett skändligt rofferi, då sysslolöse kapitalister fördubbla sina rikedomar genom andras arbete, under det arbetarne, som nedlägga sin möda och offra sin tid, sina krafter och ofta sin helsa och många år af sitt lif, blott kunna få det nödvändigaste till sin utkomst och i många fall icke ens det. — Det var en upprörande kränkning af all mensklig rättvisa, sade ban, att de förre skulle lefva i öfverflöd och yppig kräsenhet, omgifna af braskande lyx och ändå ha"nog öfver för att kunna uppfostra ett kommande slägte till samma kräsenhet och sysslolöshet och gifva det medel i händerna att fortsätta samma skamlösa rofferi mot de arbetande klasserna, under det dessa trots de största dagliga umbäranden och uppoffringar icke kunna bereda sig en sorgfri ålderdom, icke rädda sina barn från samma tryckande träl-domsok, under hvilket de sjelfve dignat. —142

Och det vore hvars och ens pligt, som fått ögonen öppna för dessa hårresande missförhållanden att göra hvad i hans förmåga stode och så långt hans inflytande sträckte sig söka rätta dem,

Hvar och en vet, att om en gammal jude hjelper en slösare, en rucklare, eller spelare ur en tillfällig knipa och derför fordrar en olaglig procent, 40, 20 ja ofta ej mer än 10 procent, så kallas han en ockrare, man rycker föraktligt på axlarne och går ur vägen för honom som för en pestsmittad, och hans pengar kallas syndapengar ner i andra och tredje led. Men de, som företaga samma operation mot fattige och redlige arbetare, de äro hederligt folk, aktade och uppburne, man sitter utan samvetsförebråelser vid deras kiäsliga bord, och dela de med sig några hundra af sitt röfvade gods åt de hungriga och nakna, från hvilka de tagit det, så lofsjungas de och prisas som de fattiges välgörare och vänner.

»Mine herrar,» så slutade han, »arbetarne behöfva icke våra välgerningar och våra allmosor, om vi låta dem behålla hvad dem med rätta tillkommer. Jag vill derför föreslå, att bolaget af vinsten endast tager, hvad som utgör en rättmätig ränta på det nedlagda kapitalet och med det öfriga ökar arbetarnes löner.»

Det blef länge tyst i sälen, herrarne sågo skygga och rådvilla på hvarandra. Man hade varit beredd pä något i den vägen, men detta gick likväl för långt.

Heimer satte sig bredvid den lille fryntlige nämndemannen Jöns Hanson. Denne klippte med ögonen på ett besynnerligt, rördt sätt och hviskade till Heimer:

»Jag tycker patron har förbannadt rätt.»

»Tack Jöns Hanson, det gläder mig,» svarade Helmer enkelt och tryckte nämndemannens framräckta hand.

Kapten Segergård, bistrare än någonsin, bet i sina mustascher och begärde ordet.

Han uttalade som sin åsigt, att han icke trodde, att någon af bolagsmännen — med undantag af den siste ärade talaren — ban bugade sig för Helmer med ett leende —vore hågad att afstå från den vinst, som tillkom honom. Företaget, var ju i sjelfva verket, ovisst, man hade ingen borgen för, att. det ett annat år gaf någon vinst alls; ingen kunde begära, att man skulle nöja sig med samma vinst som på ett kapital, placeradt. utan risk. — »Hvad för öfrigt arbetarne angår, så göra vi dem föga nytta med en sådan uppoffring. De tacka oss minsann icke, utan blifva blott uppstudsiga och mera fordrande. Icke heller bli de rikare, men vi bli fattiga. Arbetarne äro i många fall barn, man måste tänka och handla för dem. Det är en dårskap, som straffar sig sjelf att gifva dem mera oberoende och magt, än de redan ha.»

»När hvar och en sin syssla sköter, så går allt väl, ehvad oss möter» står det i vår katekes och likaså det rådet: »skomakare blif vid din läst»; men arbetaren nöjer sig icke med att stanna på

sin plats och sköta sitt, om han har mera i pungen, än hvad han behöfver att fylla magen med. Då börjar han lägga sig i, hur land och rike styras och andra saker, som han lika litet förstår, och kvinnfolken bli högfärdiga och styra ut sig, så att man kan skämmas för dem.»

»Våra arbetare ha det. för resten redan tillräckligt godt, de kunde nöjas med mindre. — Men ingen skall säga, att. jag icke vill arbetarne väl, jag vill derför föreslå, att vi afsätta ett grundkapital till en sjuk- och begrafningskassa åt fabrikens arbetare. De kunna sedan sjelfve göra ytterligare insättningar.»

---Förslaget diskuterades och antogs.

Man hade sörjt för, att. saken stod att läsa i alla tidningar under rubriken:

»Adel humanitet och efterföljansvärd omtanke för under hafvande».

Då Helmer läste det, sade han nedstämd: »jag ville skaffa dem oberoende och rättvisa, men uppnådde endast att skaffa dem beroende och allmosor.

Åren gingo.

Fabrikens anseende växte och bolagsmännens rikedom.

Arbetarnes familjer växte också, och det blef nästan trångt i de små stugorna, men det gjorde mindre, så länge tnan ännu utan för mycket bekymmer hade bröd för alla munnar. Blef någon

liten stackare sjuk, så gjorde det icke så mycket, ty då hade man sjukkassan att tillgå, och blef lian död, så fick man begrafningshjelp — och sedan blef Öet också litet större rum i stugan.

Patron Helmer hade utgått ur bolaget. Han föll sig så besvärlig med sina filantropiska idéer, att man med

tillfredsställelse omfattade hans förslag att lösa ut hans anpart.

Han var nu riksdagsman och låg for det mesta i Stockholm.

Så kommo svåra tider. Då begärde arbetarne högre löner, men man svarade, att det var svåra tider för bolaget också. Man fick inskränka sig och jämka litet hvar, så gick det väl ihop.

Men arbetarne funno, att de hade icke stor jämkningsmån, och att det icke alls gick ihop. Så fingo de sin veckopenning ökad med 30 öre.

Men när hösten kom, regnade det in i både kök och kammare; de en gång nätta stugorna hade blifvit förfallna. Efter mycken tvekan gingo några af fabrikens äldste till disponenten; de gjorde det för sina hustrur och sina små. Visserligen fingo de sjukhjelp och begrafningshjelp också, men man kan inte för den skull ha samvete att se de sina pinas och dö. De begärde nya tak på husen.

Då frågan kom före i bolagsstämman, yttrade kapten Segergård:

»Der ser man, att jag har rätt; gör man en eftergift, så har man dem strax öfver sig. Nej, simpelt folk har ingen hut i sig, håller man icke

tömmarne strama, så bli de pockande, djerfva och uppstudsiga.»

Då arbetarne kommo och ville ha besked, fingo de det svar, att 30 öre i veckan åt 3(X) arbetare är en nätt summa, man kunde icke offra mera. Mon de kunde taga bräderna efter ett gammalt materialskjul och lappa med bäst de kunde.

»Då fingo de väl åtminstone några dagsverken för att fullborda reparationerna?»

»Nej, det var för tillfället omöjligt. En massa beställningar skulle inom en viss tid aflevereras, oc.h fabriken behöfde alla sina arbetskrafter. De hade ju morgnar och aftnar; om de slogo sig tillsammans och hjelptes åt, vore det väl snart gjordt.»

De två, som uppe på kontoret af disponenten sjelf mottogo detta meddelande, voro maskinmästaren Henrikson och smeden Lindkvist. De hade varit vid fabriken allt ifrån dess anläggande och hade ett godt anseende bland arbetarne. Så småningom hade det blifvit en vana bland dessa att såväl vid enskilda som gemensamma angelägenheter vädja till deras erfarenhet och rådighet.

»Vi få väl gå med det beskedet då,» sade Henrikson efter några minuters tystnad, under hvilka disponenten med otålighet gått fram och åter innanför skranket, som afskiljde den plats arbetarne fingo beträda från det i prydlig amerikansk stil inredda kontoret.

Disponent Naftali var synbarligen vid dåligt lynne i afton, men ban var väl trött. Han hadearbetare.

sjelf besörjt veckolönernas utbetalande och hade i tre timmar suttit vid kassan och räknat pengar.

»Ja, det må ni göra,» sade ban. »Och hör ni, mine gode män,» fortsatte han vidare och stannade i sin promenad med händerna på ryggen, »jag vet, att ni ha inflytande öfver arbetarne, råd dem att vara försigtiga i sina fordringar, bruksegarne bli eljes otåliga. Bolaget vill sina arbetare väl och gör hvad det kan för att befordra deras intressen, men det tröttnar på upprepade klagomål. Förstår ni?»

»Åhja, vi förstå väl det,» sade Lindkvist och reste sig från träbänken vid dörren. Det var egentligen Henrikson, som förde ordet.

»Godnatt!»

»Godnatt med er!»

Det var ett odrägligt höstdusk; dag ut och dag in regnade det, och i afton blåste det till på köpet, så att regnet piskade de båda männen i ansigtet, då de trädde ut på gården.

»Jag lofvade mor att hemta mjölkkrukan åt henne oppe i köket,» sade Lindkvist. »Du väntar väl?»

»Gör väl det.»

Kontoret låg i ena flygeln af det i slottsstil uppförda boningshuset, till hvilket Naftali sjelf uppgjort plan och ritning och för hvilket ban skördat mycket beröm.

»Det är i sanning ett monumentalt konstverk» hade hans majestät konungen yttrat, då han en gång vid en jernvägsinvigning gjorde en afstickare hit148

för att taga fabriken i betraktande. — Han besökte vid samma tillfälle äfven arbetarstugorna; deras prydliga yttre var så lockande, att. ban frestades göra en titt äfven inomhus, men hans nöje stördes vid anblicken af ett af den radikala pressens frispråkiga organ på bordet i en af dem; synbarligen obehagligt berörd lemnade majestätet stugan och afstod från vidare inspektion i detalj.

Henriksons sinne hade icke rum för någon beundran i afton — äfven om han lagt märke I ill de spetsiga gaflarne och de tornlika utbyggnaderna, som spöklikt tecknade sig mot höstaftonens molndigra himmel.

Han gick framåt gårdsplanen, den belystes starkt från några af de höga fönstren i nedra våningen, för hvilka gardinerna ej voro nedfälda. Han kunde se allt, som förehades derinne.

I det ena rummet satt den unga guvernanten vid ett präktigt flygelpiano och spelade en munter melodi, de äldre barnen dansade efter den, de mindre sprungo kring rummet och jagade hvarandra. Den yngsta, en liten treåring, hoppade skrikande af munterhet upp i soffan och stampade med sina små fötter på det guldglänsande öfver-draget. En några år äldre syster med daineaktiga låter kom med hotande höjdt finger for att köra ned henne, hon slog med sin näsduk bort märkena efter de små ostyriga fötterna — men den lilla nåden gaf henne en klatsch, gjorde en mindre vacker grimas och sprang bort till nya odygder.ARBETARE.

Det var rik mans barn. Sådana må noga akta sig för att leka med de sämre barnen; dessa kunna så mycken odygd.

Rummet bredvid var matsalen. Huspigan höll på att duka kvällsbordet. Väggarne voro målade i ekfärg och prydda med medaljonger, »genrebilder, utförda af verkliga mästare», brukade värden upplysa sina beundrande gäster. Möbleringen utgjordes för öfrigt af tunga stolar, skåp och bord af ek. På sjelfva matbordet puttrade silfvertéköket på sin bricka af samma metall, omgifven af sitt respektive tillbehör. Tvenne höga silfverskålar och längst upp — troligen på husfaderns plats — en sejdel af silfver, och för öfrigt slipade glas och genomskinliga koppar fullbordade servisen. Nu kom pigan med tvenne tillbringare, likaledes af slipadt glas och på silfverfötter, fylda med gulaktig, frad-gande mjölk.

Den starka ljusreflexen från de många glänsande föremålen träffade Henriksons ögon och kom dem att svida. Han vände sig om. Lindkvist stod bredvid honom.

»Disponenten är åtminstone ingen gnidare,» sade Lindkvist.

»De ha visst någon främmande från Stockholm.»

»Ja, det är sant, fruns bror, grosshandlarn, som gjorde konkurs i fjol.»

»Han lär allt vara på benen igen nu och är lika präktig som förut.»150

De båda männen gingo tysta vidare genom de af regnet uppblötta fabriksgatorna. De små stugorna lågo i långa snörräta rader på ömse sidor om gatan, till det yttre propra och snygga, men armodet och försakelsen tittade dock

fram bakom den hvitmenade ytan. Stora sprickor i de kalk-slagna väggarne, fläckar af fukt här och der tydde på vårdslöshet vid uppförandet, och att den vackra ytan varit hufvudsak, invånarnes skydd mot vinter och storm deremot bisak.

Nu voro de vid Henriksons stuga. Genom den fördragna gardinen kunde man urskilja skuggorna af flere manliga gestalter.

»Går du icke med in?» sade Henrikson.

»Jo, jag kommer strax efter, jag skall bara gå öfver med mjölken till mor.»

Henrikson öppnade dörren och steg in.

»God afton, godt folk!» helsade han.

»God afton!» svarade röster i olika tonarter. Ett tjugotal män voro samlade derinne, de voro alla öfver medelåldern med sotade, allvarliga och delvis fårade ansigten med undantag af en enda, Lindkvists son Bengt, en ung man på några och tjugu år med öppna, käcka drag och kloka, vänliga ögon. Han var förlofvad med Henriksons äldsta dotter, Anna, en täck adertonårig flicka, som just gick och sysslade med kvällsvarden. Och det var i egenskap af husets blifvande son han fått tillträde till denna de äldres sammankomst.

Flere af männen hade rest sig upp, då Henrikson inträdde. Alla betraktade honom forskande.ARBETARE

Han hängde stillatigande upp sin mössa på en spik vid dörren, stälde ifrån sig cle gytjiga träskorna och gick fram till spiseln för att, värma händerna.

»Nå, Henrikson?» sade en basröst längst bort i klungan.

»Hvad svarade han?» upprepade flere röster.

Henrikson vände sig om. »Jag har inga goda nyheter. Bolaget vill ingenting göra.»

»Ingenting göra!» -— Det gick ett mummel genom hopen, man hörde en och annan dämpad svordom.

»Det vill säga, vi fingo ta bräderna efter verk-lygsboden deruppe och lappa ined sjelfve,» sade Henrikson.

Frågor och svar och förslag som gjordes och förkastades korsade hvarandra under de följande tjugo minuterna.

»Vi gå icke på fabriken vidare, förrän vi få tak öfver hufvudet.,» sade basrösten i hörnet. »De skola väl icke tro, att vi äro hundar, som de kunna skjutsa med heller. Få se, hur de reda sig oss förutan.»

»Ja, det kan Sven Pålson säga, som har bara sig sjelf och hustru att föda och dessutom några skillingar på kistbotten,» sade Wiwägg, en liten saktmodig ättling af de gamla wallonsmederna, »men de fleste af oss ha ju stugan full och icke mer än brödet för dagen; hvad skulle vi taga oss till — nu mot vintern helst?»152

BKOKIGT.

»Wiwägg har rätt,» sade Nilson, en ovanligt blek man med insjunket bröst och besvärlig torrhosta. »Vi få väl göra som Henrikson säger, ta skeden i vackra hand och hjelpa oss bäst vi kunna. Men det blir som att sätta nva klutar på gammalt kläde, det går strax sönder.»

»Åh! har ingen fara för den skull, farbror,» sade Bengt, »jag tycker tvärtom, det. riktigt är gammalt vin på gamla flaskor, så nog passar det.»

»Ja, en kan väl begripa, att det inte går an att ha hus och ingenting göra för att hålla dem vid stånd,» sade Wiwägg. »Här har icke blifvit slaget spik i vägg på fyra år, allt sedan kungen var här.»

»Och fan ta mej, kunde vi inte ha varit förutan det stass och måleri, som var här den gången,» sade basrösten.

»Litet murbruk i sprickorna och fyllnad på taken hade allt varit till mera nytta,» sade en.

»Men det hade icke stuckit kungen i ögona, som de blå och gula flaggorna vi ha målade öfver förstugutrappen nu gjorde,» sade en annan.

»Tänk, disponenten fick en silfverbägare med lock på af kungen till minne af hans besök här,» inföll Anna. »Den är något till vacker skall I tro. Jag har sett den oppe i köket.

»Den fick han väl för flaggorna han lät måla, hä, hä,» skrattade basrösten.

Det. hördes steg i förstugan.

»Nu kommer visst far.»

Lindkvist steg in. »Guds fred härinne!»

Männen nickade.

»Hvad säga ni oin beskedet vi fick?»

»Det är "åt helvete!» sade basrösten.

»Herren pröfvar oss,» sade Nilson.

»Det hade aldrig kommit i fråga, om Helmer varit kvar. Han var en rättvis och menniskovänlig man, som stod på vårt bästa — honom få yi sakna.»

»Ja, han är en för innerligt beskedlig karl,» sade madam Henrikson, som nu också kommit till.

»Nå, karlar, hvad ha ni beslutat att göra,» sade Lindkvist.

»Jo, vi få väl göra så godt vi kan med den hjelp vi få,» sade Henrikson, »och ta itu med arbetet genast. Blir det någorlunda väder så börja vi i morgon. Vi båda upp alla arbetarne i kväll, och om vi gå tre på hvart tak, skall det väl snart vara gjordt.»

»Ah, kära Jösses, menniskor, ni tänker väl aldrig arbeta med slikt på sönda'n? Hvad tycker ni folk skall säja om det?» utbrast madam Henrikson.

»Det ger vi tusan,» sade basrösten, »det lär ingen ta sig af oss och de våra, när vi få gikt och djefvulskap i kroppen, så att vi icke kunna arbeta.»

»Hvad menniskorna säga gör mindre, och Herren ser till hjertat och straffar oss nog icke, för att vi skaffa oss och de våra tak öfver hufvudet, fast det sker på söndagen. Han botade ju sjelf sjuka och gjorde godt på sabbaten.»

»Ja, kära Per Nilson, det är icke Vår Herre, som har sagt, att vi ska' sitta med en psalmbok i näfven hela sönda'n, det är menniskftpåfund som så mycket annat.»

»Ja, de förbannade munkarne och våra prester, som icke äro stort bättre,» inföll Sven Pålson.

»Tyst, tyst, hör han, banna inte presterna, de äro guds tjenare,» sade madam Henrikson och blinkade bortåt kammardörren, der fvra barnhuf-vuden gång efter annan nyfiket tittade ut.

»Ahja, en får int' för tidigt höra sanningen,» mumlade Bengt halfhögt.

»Nej, nu är det tid, att vi gå hvar till sitt, oin vi ska' arbeta i morgon,» sade en af männen och reste sig.

Man öfvenskom, hvilka som skulle båda upp kamraterna, hvilka som skulle hemta materialet vid fabriken m. m. som hörde till arbetets utförande, och så troppade männen af; endast Lindkvist och Bengt stannade ännu kvar. — Bengt sökte upp sin Anna och satte sig med henne i spiselvrån, der de sladdrade och smektes, som kärestafolk pläga göra. De båda männen sutto vid bordet och förde ett halfhögt samtal.

»Det går dock nästan för långt,» hörde de unga Lindkvist säga — »att säga detta till arbetarne nu, vore att sticka eld i halmstacken.»

»Det får man icke undra på, det kan komma blodet att koka i gamla lugna arbetskauipar som vi; inte är det

konstigt då, om de unge ville slå bakut. 'Bolaget ville oss väl', sa' han, men jagARBETARE.

undrar just, hvad de gjort för oss, sedan den tiden Helmer skaffade oss den der sjukkassan?»

»Sjelfve vältra de sig i guld och öfverflöd.»

»Och de skämmas icke att göra det midt för våra ögon. Om inte arbetarne voro sådana döddansare som de äro, så klöste de ögonen ur dem. Men det är det der en har fått i sig från barndomen, att somliga äro skapta till rikedom och andra till fattigdom, och att hvars och ens pligt är att vara nöjd med sitt.»

»Om de voro nöjda med sitt, så slogo de icke under sig andras.»

»Nej, deri har du rätt. — Om vi tänka på den här Naftali till exempel. För 19 år se'n hade han icke mera än du och jag, ja, han hade icke så mycket en gång, ty lian satt i många tusen kronors skuld, och hur lefver han nu? — Han bor i ett slott och äter på silfver. Och hvad gör han? — Han går några slag fram och tillbaka på fabriken med händerna på ryggen och gör sina anmärkningar; vill ban se på nå'nting, så pekar han på det med käppen, och en ann' får hålla't opp för näsan på'n. — Så sitter ban några timmar på sitt präktiga kontor, der han gärdslat af en kvadrat-fainn åt oss till att stå på med mössan i hand. En ska' vara en åsna, både döf och blind för att inte kunna räkna ut, hvem som här består fiolerna.»

»Och så vågar ban tala till oss om 'de många klagomålen', då vi begära bröd och tak öfver hufvudet. Åh, han borde veta hut!»156

Den vanligen så lugne Lindkvist hade eldats upp vid kamratens tal, och han slog sin knutna hand i bordet, så att tallrikar och skedar skallrade.

»Tyst då, för guds skull män! De kunna tro, vi ha slagsmål härinne,» sade madam Henrikson lugnande.

Bengt hade med spänd uppmärksamhet lyssnat till männens ord, hans ansigte blef allt mörkare, och han tryckte Annas hand så hårdt, att hon var nära att skrika. Vid faderns sista häftiga ord sprang han upp och gick fram till bordet.

»Men då ni inse detta, hvarför säga ni det icke åt arbetarne, utan låter behandla er som slafvar och hundar?»

»Det skulle icke hjelpa oss, min pojkeS, vi skulle bara bli olyckligare; split, hat, elände och nöd skulle bli följden. De äro lyckligast, så länge de äro blinda och döfva för orättvisorna.»

»Huru länge skola vi gå här och vara blinda då?» frågade ynglingen hetsigt.

»Det är icke godt att säga; troligen i både vår tid och din. Herrarne äro oss öfvermägtiga, ty de ha kapitalet på sin sida, och vi ha ingen styrka att sätta upp emot detta. Det enda som kan hjelpa arbetarne, är en fullkomlig sammanslutning under kloka och sansade ledare.»

»Hvarför kunna inte ni bli deras ledare då?»

»Duger inte, gosse. Det är inte godt att styra massor, som icke veta af någon annan styrka än knytnäfvens. Dertill fordras en beräkning och en insigt, som endast en viss grad af bildning gifverARBETARE.

— och den står arbetaren utanför. Det är till sist ingenting annat än upplysning, som kan hjelpa

oss.»

»Men,» inföll Lindkvist, »inte en sådan der katekeslärdom, som ni få i folkskolan. Inte heller hjelper det, att ni veta, hvilka kungar, som slagit ihjel mest med folk och knappast, att ni kunna peka ut Rio Janeiro på en målad väfbit.»

»Nå, men då ni veta detta, hvarför skicka ni då icke edra barn till en riktig skola och låta dem få lärdom? Vore några uppoffringar för stora för att nå ett sådant mål?»

»Nej, icke om vi vunno det; men jag skall säga dig, Bengt, hvarför vi icke göra det: derför att ni då icke komma tillbaka till oss, utan vilja bli herrar ni också och ingå kompaniskap med våra förtryckare.»

Den unge mannen sänkte nedslaget hufvudet.

»Hvad är då att göra?»

»Ja, — det är just det, som är så svårt att vetu. Den ene predikar 'der är hjelpen' och en annan 'der är den', men för min del tror jag, att. ännu ingen funnit rätta vägen. Jag hoppas, att ni som äro unga få vara med, då den upptäckes, vi

som äro gamla få nog aldrig upplefva det.»

* *

*

Det blef en bister vinter med mycket snö och en bitande köld, och man letade »i mannaminne» efter dess make.158

»Ihjelfrusen» var en rubrik, till hvilken tidningarne dagligen hade en ny text.

Men få ledo mera deraf än fabriksarbetarne i Ringköping. Det var alldeles omöjligt att utestänga kölden, och nu först kom man riktigt under fund med, huru bristfälliga bostäderna i sjelfva verket voro. Genom golf och tak, genom fönster och dörrar, ja, genom sjelfva väggarne kröp vintern in, och brasorna förslogo icke att tämja dess vildhet, så mycket mer som man fått befallning »att hushålla med bränslet», ty bolaget kunde icke skicka hästar ut i den snöfylda skogen, och man hade icke varit beredd på en vinter som denna.

Derför frös också allting; icke blott vattnet i ämbaret vid spiseln, det hade väl gått an, men kaffesumpen i kokaren, vällingen i skåpet, potatisen och gröten. Små näsor och tår frösö också, och föräldrarne visste ingen annan råd, än att bädda ned barnen i sängarne, ty om deras kläder också varit nya och skorna hela, hade det icke kunnat förslå, så mycket mindre då nu. Maten måste .gå i första rummet, och säden hade varit så dyr i år.

Männen som gingo på fabriken hade det föga bättre. De som arbetade i närheten af maskinerna, hade det nog hett, men så mycket farligare var kölden för dem, och sjukligheten bland arbetarne var synnerligen stor.

Då barnen icke kommo till skolan, var man betänkt på att stänga den, men presten, som var ordförande i skolrådet, hyste groll till arbetarne allt sedan takpåläggningen i höstas, då de försunvARBETARE.

made hans predikan, och nu framhöll han, att man icke kunde stå till svars med att kasta bort. statens och kommunens penningar till ingen nytta, icke heller kunde man afskeda skolläraren och taga ifrån honom hans lön. För öfrigt var det väl icke så farligt; fattigmans barn behöfde härdas.

Och det blef naturligtvis som presten ville.

Arbetarne delgåfvos beslutet och uppmanades att oförtöfvadt sända sina barn till skolan, derest ej sjukdom lade hinder i vägen. De som ändock icke hörsammade kallelsen fingo besök af en af skolrådets ledamöter, den barske stadsfiskalen, som kände sitt folk. Han upprepade, hvad han hört presten säga om »stat» och »kommun», och att »fattigmans barn behöfva härdas», och slutade med en påminnelse om, att derest föräldrarne äro oförståndiga nog att motarbeta barnens bästa, så har man rätt att hemta barnen, ja till och med lemna dem i annan persons vård och tvinga föräldrarne att betala för dem.

Här hjelpte inga invändningar; de hunno aldrig framkomma, ty fiskalen kunde godt med att. tala sjelf, men hade

icke tid att höra på andra, ja d. v. s. alla andra, som icke var minst stadsfiskaler. Innan derför de betänksamma mödrarne hunno säga något om »de dåliga kläderna», »den långa vägeu» och »den stora kalla skolsalen, der bläcket var fruset i bläckhornen hvarje morgon och måste sättas i spiseln för att tina upp, tills barnen skulle begagna det», så var fiskalen redan ute i sin släde och körde bort.20(5 BROKIGT.

Madam Petterström var en bland dem, som i det längsta behållit barnen hemma. Hon hade så många, och just derför hade hon så litet att sätta på dem. Hur skulle hon bära sig ät? Hon gick upp till fru Naftali och klagade sin nöd. Den lilla frun var en liten godhjertad och blötsint varelse, som lätt fick en tår i ögat, närhelst hon läste eller hörde talas om nöd, men hon glömde den lika lätt och gick gerna en krokväg för att slippa skymta den med egna ögon.

Hon ville gerna hjelpa madam Petterström, men hon hade just. ingenting efter barnen, som kunde förslå för madamens små slitvargar i vinterkölden, tnen hon skulle ändå se efter det hon hade.

Och morgonen derpå kom verkligen betjenten med en packe kläder. Det var ett par klädningar af mjukt, fint ylle med broderier och spetsar, så korta, att de aldrig räckt sina egarinnor till knävecken, och ett par trikotkostymer efter gossarne, sådana der mjuka drägter, som smyga sig så smidigt efter de spänstiga gestalterna.

Barnen skulle just i väg till skolan.

»Gif dem en bränvinsskvätt i kaffetåren du mor, det värmer dem alltid en smula,» sade Petterström.

»Duger det alt ge barna bränvin, tycker du?» svarade modern, men gjorde ändå som mannen sade.

»Ja, det. är bättre det, än att de förderfva sig i kölden,» svarade han.

Barnen drucko. »Fy, det var ondt — det brände — men det värmde också». —ARBETARE.

161

Uppe på herrgården gick disponenten fram och tillbaka i sin prydliga salong. I den ena af kakelugnarne flammade en munter brasa, och framför den andra var uppsatt en kamin, i hvilken kolelden glödde hela dagen. Framför den satt fru Emilia tillbakalutad i en låg hvilstol och bläddrade likgiltigt i en bok. — Naftali stannade framför fönstret och blickade ut. Luften var klar och skarp som en nyslipad, stålblank knif. Han böjde sig fram för att se på termometern.

»Huru många grader, Isak?» frågade frun.

»Två och trettio,» svarade han.

»Hu!» — Hon svepte med välbehag den mjuka vegasjalen tätare kring sina axlar.

»Du ämnar dig väl aldrig ned på fabriken i denna kyla?»

»Jovisst 1»

»Åh nej, snälla Isak gör inte det!»

Han talade något om sin pligt. Ville hon, att ban skulle svika den?

Nej, det ville hon visst icke; hon förstod nog att värdera hans orubbliga pligttrohet, men han hade andra pligter också, tyckte hon —- mot. sig sjelf och henne och barnen, han fick icke leka med sitt lif. — »Du åker väl åtminstone ned?»

»Åka? Fem minuters väg knappast, då man går, tror du, jag är ett sådant sjåp?»

Nej, hon trodde visst icke, att han var ett sjåp; tvärtom. — Hon gick ut i matsalen efter vin och hälde i en temligen stor tumlare af silfver, som hon stälde på kaminen. Så bar hon sjelf inMO BROKIGT.

från den uppvärmda tamburen hans promenadpels af sibiriskt lamskinn, hans pelsfodrade botforer, hjort-skinnshandskar och sjubbskinnsmössa med öronlappar och lade kring kaminen för att värmas. — En stund senare gick husets herre väl ombonad af sin hustrus välvilliga händer och värmd inifrån af det glödgade vinet och utifrån

af den varma pelsen med orubblig pligttrohet till sitt. värf på fabriken. — Fru Emilia ropade efter honom:

»Käre, snälle Isak, blif icke för länge borta!»

»Bara en timme eller så. Adjö med dig!»

»Adjö! Kom hit in, då du kommer tillbaka, så skall jag hålla vin varmt åt dig.» —

I dag var det riktigt elfvakaffeväder, derom voro frun och den unga guvernanten fullkomligt eniga, då de med den rykande kaffekoppen i hand blickade ut på den snötäckta gården.

»Kan Emilia tänka sig,» sade den unga guvernanten med en smäktande blick, »att madam Petter-ström ger barnen bränvin i kaffet.»

»Hvad säger du, Selma — ger hon barnen?»

»Ja, är det icke förskräckligt? Halvar såg det, då han var der med kläderna i morgse.»

»Det är ju förfärligt, det är att riktigt göra dem till drinkare. Stackars barn!»

»Ja, arma små varelser!»

Här afbrötos de af lilla Nina, treåringen, som storgråtande kom och kastade sig i moderns armar.

»Hvad fattas det mammas älskling,» frågade fru Emilia och tog den lilla i sin famn.

»Nina fick in-ingenting — bara en liten tå-år,» snyftade den lilla flickan. — Barnen, sora kommit in på samma gång som guvernanten, hade samlats kring kaminen, och så hade den äldste snart upptäckt den fylda' vinbägaren, som stod för att värmas åt fadern. Syskonen ansågo det hela som ett lyckadt skämt, och under tystnad och skälmska leenden gick bägaren laget rundt, och när den kom till den minsta, var verkligen ej mycket kvar att ta.

Då de ändtligen skrikande öfver hvarandra fått förklara detta för modern, sade hon leende:

»Jo, det kunde jag tro smakade småherrskapet. Nåja, det var ingenting skadligt, det kan tvärtom göra godt i de små kropparne en sådan kall dag.»

»Men Nina fick ingen-ting,» började den lilla ånyo snyfta.

»Vi skola be tant Selma vackert, så häller hon i en liten tår åt Nina och värmer — visst skall mammas flicka ha.» — Den unga damen reste sig småleende och gjorde som hon blifvit ombedd. »Ja, vin var nog helsosamt för både stora och

små.» — ----Men tänk bränvin! —• Att icke

madam Petterström tänkt på detta. Hvarför gaf hon sina små otäckt bränvin, »som gör dem till drinkare», då det fins glödgadt vin, som alls inte är skadligt utan tvärtom gör godt i de små kropparne en sådan kall dag? — Ja, hvarför? —

Men allt fler och fler af de arma barnen buros bort i små svarta kistor, och mellan de små syntes också en och annan större. Det var förkylning och kikhosta och inflammationer i lungor och

bröst, som skördade så många offer. —- Nu fann fru Emilia, att hon hade något att gifva bort, som kunde användas. Hennes gamla balklädningar af gaze och tyll och flor kommo här till nytta; do togo sig så bra ut kring de svarta kistorna. Och de små lågo svepta »i skv» — det kunde en af hustrurna, som tjenat på ett fint. ställe — och blommor hade de i händerna, fast det var midt i vintern, kamelior och förgätmigej och rosenknoppar — men det var gjorda blommor förstås — gamla balblommor! —

Och mödrarne kommo upp till »frun» för att tacka; de greto och berättade, huru söta de små hade sett. ut i den vackra stassen, som frun varit snäll och skickat. — Fru Emilia satt i sin låga stol och svepte med välbehag vegasjalen kring sin nätta figur, och hennes hjerta värmdes vid tanken på — »att man kan glädja de fattiga med

så litet.»

Men barnlösa fäder, enklingar och föräldralösa söner greto, och tårarne frösö på kinden, snart frösö de redan i sina källor och trängde allt djupare och djupare ned och lade sig som en fast isskorpa kring hjertat — men ur denna kalla, hårda jordmån uppspirade förtviflan, bitterhet och hat.

Och tankar och frågor, som förr blott i aningens dunkel för ett ögonblick stört arbetarens lugn, trädde nu fram i hotande klarhet och pockade på svar. De förstummades icke längre, hvarken af de rikas tröstande försäkringar, »att. lyckan lika litet är bofast, i slottet, som i kojan», eller presternasarbetare.

salvelsefulla: »saliga äro de fattiga och de som lida nöd». De kände ingen salighet, men de sågo, att de rike kunde rädda sig och de sina undan nödens, köldens och ofta till och med dödens fasor, der den fattige kunde göra intet — intet! —

Så stodo de åter framför samma här af: »Hvarför?»

»Hvarför skola vi försaka? — vi frysa? — vi hungra? — vi offras? — våra hustrur lida och våra barn dö?»

Hvarför? — Hvarför?EN JULBILD.fter en liejdlös brådska under de närmast föregående dagarne grydde ändtligen julaftonens morgon.

»I dag är doppareda'n!»

Hur denna morgonhelsning klingar skönt i barnaöron och ger sjungande eko i unga hjertan!

Först är det morgonens brådska, då en sista ordnande hand skall läggas vid allt; vecken på de nystrukna gardinerna skola ännu en gång ordnas, ljusen i de blanka stakarne brännas af, dukar och broderade öfverkast bredas ut här och hvar, och tusen andra småting ordnas, allt under det man springer om hvarandra, vänligt nickande hvar helst man mötes eller räckande två röda läppar till en kyss, läppar som hviska, sjunga eller jubla: »i dag är det jul!»

Äfven i köket är fejadt och fint. Koppar och messing blänka på hyllor och väggar, spiseln är kalkad och hvit och tvenne jettekittlar trona på den. Det är dopparegrytorna, och nu dukas bordet der ute till en gemensamhetsmåltid för alla husets folk, från husfadern sjelf till gamla döfva Ingeborg och den lille drängpojken.

Pelle och Nasse, som fått släppa till lifvet vid julslagten, förekomma nu i form af väldiga stekar, skinkor och korfvar, och ett berg af doftande julbröd skvallrar om husmoderns konst.

Och nu drickes julen in i fradgande hem-brygdt öl, och Sten-Matson går laget rundt.

Men hvem är Sten-Matson?

Du är icke vermländing, efter du frågar så, och det är jag icke heller, derför sätter jag ett par förvånade ögon upp, då farbror kommer fram till mig med den fylda ölkannan och säger:

»Sten-Matson!»

»Hvad vill du?» hviskar någon bakom mig, och jag eftersäger orden.

»Jag vill dricka.»

»Drick då,» sufflerar min granne.

»Drick då,» upprepar jag.

Farbror dricker, och så börjar lian ånyo.

»Sten-Matsonl»

»Hvad vill du?»

»Jag har druckit.»

Jag ser rådvill efter min sufflör, som emellertid hviskar:

»Hur smakar det?»

»Hur smakar det?» upprepar jag.

»Känn på!»

Han räcker mig kannan, och då jag druckit, vänder jag mig till husets fru med tillropet: »Sten-Matsonl», och så upprepas samma ceremoni, tills alla druckit Sten-Matson till.EN .tULBILD.

171

Detta lär vara en gammal vermländsk julsed, hvars ursprung jag likväl ej känner.

Under tiden pågår »doppningen» med ifrigt intresse. Hvar och en kastar sin brödskifva i grytan, och barnens fantasi är genast färdig att se båtar i en sjö, som gå från ena stranden till den andra, göra sammanstötningar och till sist, då de mättade af flott äro nära att sjunka, fiskas upp under skratt och jubel.

Denna mäktiga anrättning nedsköljes med vin och bakelse, och så är julmiddagen till ända och den korta vinterskymningen är öfver oss.

Några timmar ännu — och ändtligen är aftonen inne.

Granen, som fått offra sitt ostörda frihetslif i fjellskogen för att några timmar glädja de små menniskobarnen, står smyckad med ljus och blommor och alla de prydnader och läckerheter, som kunna uttänkas och åstadkommas i en aflägsen skogsbygd. På barnens julbord tindra de hemstöpta grenljusen, ett för hvar och en af de små, bockar och grisar, som funnit sitt upphof i bagarstugan, se sig med stora korint ögon förvånade omkring bland sina kamrater från köpstaden, och ett kompani soldater tågar med stoisk likgiltighet fram mellan högar af äpplen och nötter.

Nu spelar farbror upp en marsch, dörrarna slås upp och barnen, som i otålig väntan fördrifvit tiden i barnkammaren, der tjenstflickorna berättat sagor för dem, tåga in i högtidlig ordning. Ett ögonblick bländas de af ljusskenet, så se de sig172

BKOKIGT.

omkring med giriga blickar, medan lapparne le och ögonen stråla. Så med ens bryter jublel ut, stormande friskt, som det endast kan komma ur barnahjertan. Och säkert äro vi alla. mer eller mindre barn den stunden, ty så vida ej lifvets bitterhet gjort oss fullkomligt känslolösa för den smittande uppigtigheten i barnens glädje, skola leende bilder från länge sedan flydda tider åter sätta oss in i vår barnaverld och lära oss känna och glädjas med de små.

Med lif och lust svänga vi så om i en munter ringdans kring granen, hvarefter förfriskningar intagas, under det barnen täfla om att visa hvarandra och oss alla de präktiga saker de upptäcka på julbordet och i julträdet.

»Se så, småttingar, kom nu hit,» säger farbror och slår an några ackord på det gamla pianot. I)et är »julsången», som vi öfvat in i stämmor under hösten. Alla samlas omkring honom, barn och tjenstefolk, stora och små sjunga med. Orvar brummar på sin spruckna tuppkycklingsbas och lille Gideon stämmer in med en fin diskant; men ingen tänker på att le åt dem i afton eller be dem vara tysta, då de ej kunna hålla ton; det är fridens och kärlekens fest., och hvarje hjerta klappar blott af längtan att ge luft åt och dela med sig af den glädje det känner.

Så läser farbror en julbön, vi sjunga en julpsalm, och så är aftonens högtidliga del till ända, och den fria, obundna barnaglädjen kommer till sin rätt.EN .tULBILD.

173

Den når sin höjd och har knappast gräns, då tvenne julbockar efter mycket buller i förstugan släpa in de stora

julklappskorgarne.

Hvilket virrvarr och stoj, så många frågor och utrop! Men nu måste det bli tyst, ty eljes kan icke pappa läsa upp utanskrifterna, och det står månget skämtsamt rim på dem. Och snart äro korgarne tömda, medan hvar och en med välbehag betraktar sin skörd af »klappar». Tacksamhetskyssar och handslag vexlas, och man kommer öfverens om, att ofvanpå detta skall fisk och gröt smaka bra.

När så grötrimmen gått af stapeln, lugna sig sinnena, och då tårtan bäres ut, bäres lille Gideon med en trumpet i ena handen och sin nya »grålle» i famnen sofvande in i sin lilla bädd — och vi andra följa snart hans exempel, väl ihågkommande, att vi i morgon skola i »ottan».

Julnattshimlen är mörk och hög, men ingen stjerna är synlig, jo se, en enda strålar klar der borta öfver kyrkans tak! Luften är mild, och kyrkklockornas regelmessiga slag ljuda med dämpad klang öfver nejden, under det hästarnes »dån-bjellror» falla in som ett lekande klockspel.

Från alla håll komma kyrkobesökande, gående, åkande, alla försedda med bloss. Se blott dit bort öfver sjön, hundratal af irrande ljuspunkter, stora eldröda flammor nära intill, små tindrande stjernor längre bort.174

BKOKIGT.

Alla lia samma mål, don gamla kyrkan på höjden, genom hvars höga bågfönster ljuset strålar ut och darrar på snötäckta grafvar och gamla rostiga kors.

Våra slädar ha kommit in i raden bland de andra. Der uppe på kyrkvallen flammar ett stort bål af bloss, och rundt omkring det står en skara af män, höga, mörka gestalter, hvilkas ansigten fantastiskt belysas af den flammande elden. Äfven vi kasta våra bloss på bålet, innan vi gå fram till kyrkan, der vi stanna ett ögonblick och se oss om öfver nejden.

Det är en imponerande, storartad syn, som aldrig förgätes: vintermorgonens stillhet, afbruten blott af bjellerklangen från när och fjerran, den mörka gruppen nere kring det flammande, bålet, fackeltåget borta på sjön, återgifvet i isspegeln — och ända långt upp i fjellen kunna vi se, huru vägen slingrar sig fram, markerad af blossen ...

Vi vända oss om, kyrkdörrarna öppnas, ett haf af ljus strålar emot oss, och nu brusar orgeln och församlingen stämmer upp i jublande kör:

»Var helsiul sköun morgonstund . . .»

Jag kan icke återge hvad jag tänkte i den stunden, men då minnet irrar genom flydda tider, stannar det alltid med saknadens vemod vid denna morgon och hviskar: då var du barn ännu, tänkte som barn och kände som barn, men den tiden kommer aldrig, aldrig åter.FRIHET.

»uru många gånger hade hon icke trovärdigt försäkrat, att hon aldrig komme att offra sin frihet för ett äktenskap sådant detta gestaltar sig i våra dagar, då hustrun blott är ett bihang åt mannen, »hans hjelp» — ingenting mer?

»Att blifva en mans leksak eller hans sköterska eller båda delarne, det är den lott, som väntar oss kvinnor i äktenskapet, och efter vår förmåga att fullgöra dessa befattningar bestämmes vårt värde. Ty vi ha intet genom oss sjelfva, utan blott genom det värde vi få för en man bestämmes vårt eget, och derför sky vi inga medel att göra oss behagliga i männens ögon. Derför bli vi falska, tillgjorda och modegalna, tills vi förlora sjelfaktning och sjelfkänsla. Hur skulle eljes så många kvinnor kunna förnedra sig att — med tacksamhet t. o. m. — räcka sin hand åt en ut-rucklad roué, som, sedan han tömt. nöjets bägare i botten och är för slö eller vämjes att fylla den på nytt., söker sig ett ömt, kvinligt väsen 'att förljufva hans dagar'. Fy, en sådan ynklig, förnedrande roll — och dock så eftersökt!» —20(5

BROKIGT.

Sådana voro de funderingar i kvin no- och äktenskapsfrågan, som Berta Martel käckt och frimodigt förfäktade för hvem som ville höra på. Man skrattade åt henne, och man harmades på henne, men det ökade blott hennes

ifver, och hon underlät aldrig att i skarpa drag för sina flickvänner framhålla den förnedring, som väntade dem, »om de sålde sig».

»Fullkomlig likställighet är det enda, som kan adla en sådan institution som äktenskapet, och aldrig, aldrig skulle hon öka antalet af sådana förnedrade kvinnor.»

»Nej aldrig!» —

Och så en vacker dag var hon ändå förlofvad.

Väninnorna lyckönskade henne uppriktigt, men skämtade på samma gång öfver, att hon nu gifvit sig under oket som alla andra; men Berta svarade stolt, »att emellan dem var 'likställighet', att hon just genom honom skulle vinna friheten; — det starka, brusande lifvet derute, som alltid lockat henne så mäktigt, det skulle hon få lefva och dela med honom, liksom de skulle dela allt.»

»Ja, det kan du roa dig med att tro så länge,» sade Anna Forsing, en f. d. skolkamrat till Herta, som redan varit gift ett par år. »Gör dig blott icke för höga föreställningar om lifvet 'derute' — männens lif; det kretsar emellan kontoret och klubben och är ingenting att dela i min tanke.»

Berta såg misslynt ut.

»Ja, kanske — för en del män.»

»För en del — ja, du tror naturligtvis ännu på undantag, det gör alltid kärleken. Men om också din Hngo vore ett undantag, och om han också för din skull aldrig så gerna vill, tror du, att han kan bryta häfdvunnen sed, som anvisat kvinnan en verkningskrets och mannen en, och för dig öppna alla dörrar, som stå öppna för honom?»

»Jag tror, att dit jag ej kan följa honom, dit går ban ej.»

»Nåja, ske dig som du tror. Akta dig blott för att fordra för mycket; de som hyst vida anspråkslösare förhoppningar ha blifvit besvikna.» Berta stampade otåligt med foten och mumlade:

»Det är det, vi skola se.»--

Trots sina reformsträfvande idéer var Berta ingalunda en hvad man vanligen kallar eman-eiperad kvinna, som med högburet hufvud och sjelfsvåldig^ låter visar hela verlden, att hon skakat af sig alla kvinlighetens »tryckande» band; tvärtom var hon af en tillbakadragen och douce natur, och man fick lätt den föreställningen om herme, att hon till och med mera än de flesta vore lämpad för en liten »förljufverskas» sjelfförnekande lott.

I hemmet rörde hon sig nred trygg säkerhet och fullgjorde sina åligganden punktligt och omsorgsfullt, ehuru ogerna något derutöfver; i sällskapslifvet föreföll hon deremot litet blyg och bortkommen, och en främling skulle svårligen kunnat gissa, att inom detta vanligen litet böjda hufvud ined den oroligt forskande blicken och de för-

sigtigt slutna läpparne bodde en sådan frihetsvur-mande och likställighetsifrande själ. Men kom blott något med den moderna kvinnofrågan sammanhängande på tal, då höjdes hufvudet, blicken fick stadga och lif, läpparne öppnades och en varm färg förlänade en friskare fyllighet åt hennes ansigte. Då var hon alltid slagfärdig och försvarade sina frihetsidéer med en värme och en ifver, som tvang hennes motståndare att behandla saken lika allvarligt som hon — eller också förstummas.

Det var svårt att. säga hvarifrån Berta fått denna frihetstörst. Modern, hvars blida kvinlig-het hon ärft i sitt. yttre, kände den alls icke; för henne hade det alltid fallit sig så naturligt att underordna sig en starkares vilja, att alldeles försaka och glömma sig sjelf. Och hennes far, kyrkoherden, var också en lugn och saktmodig fridens man, som icke kunde förstå, »hvar flickan fått sina griller ifrån. Men det är väl det myckna moderna skrifveriet, som sätter myror i hufvudet på ungdomen, fast jag icke förstår, huru just vår tös blifvit så bortkollrad».

Men ibland kunde han öfverraska sig med, att. med ett uppmuntrande småleende nicka bort till sin dotter såsom till en gammal bekant från sin ungdom, och han påminde sig en tid, då verlden äfven synts honom trång och osund, då han liksom haft svårt att andas och talat stora och djerfva ord om »mera frihet» och »mera ljus». Då suckade han lätt, klappade sin gumma på axeln och sade tröstande: »var lugn du mor ochFRIHET.

låt flickan hållas! Sådant der hör ungdomen till, men det ger sig med tiden.»

Och Berta tycktes verkligen undergå en märkbar förändring under det år, som följde på hennes förlofning. I sitt yttre uppträdande vann hon en säkerhet, som vanligen är en följd af medvetandet, om att vi äro älskade och en känsla af att vi icke äro ansvariga för våra ord och handlingar inför mera än en enda och att denne enda icke blott gillar utan till och med beundrar allt hvad vi säga och göra.

Men hennes hjerta var icke fullt så harmoniskt,

Hon hade varit så stolt i medvetandet om, att hennes kärlek icke var af det vanliga tanklösa slaget, att hon icke såsom de flesta unga flickor älskade helt enkelt derför att hon älskade. Nej hon kunde säga, att hon fästat sig vid Hugo, just derför att han hade de och de egenskaperna, derför att han tänkte så och så. Deras kärlek hade vuxit fram så långsamt, lugnt och medvetet på den ömsesidiga aktningens och förståelsens grund utan något blindt känslorus, att hon ansåg sig ha den säkraste borgen för denna kärleks fortvaro, så som den börjat, i en själarnes förening, för hvilken det sinliga elementet i kärleken skulle blifva af en belt och hållet underordnad betydelse.

Gemensamma intressen hade fört. dem tillsammans, och allvarliga samtal öfver lifvets allvarligaste frågor voro vanliga under tiden före deras förlofning. Så skulle det naturligtvis allt framgent förblifva med den skilnad, att de nu182

kunde tala ännu mera öppet med hvarandra, och att de nu hade ännu rikare tillfälle att delgifva hvarandra sina tankar och gemensamt öka sitt förråd af vetande.

Sådant var deras program.

Men en tydlig förändring inträdde, så snart de bindande orden voro uttalade och den första kyssen med tvekan tagen och gifven.

Från denna stund blefvo allvarliga samtal allt mera sällsynta och försvunno till sist nästan alldeles. Intresset var borta för allt, som icke rörde dem sjelfva och deras ömsesidiga kärlek; timme efter timme kunde de sitta tyst omslingrande hvarandra, endast då och då hviskande hvarandras namn eller sakta smekande hvarandra; och alltid syntes dem den tid de kunde anslå till denna sysselsättning för knapp, kvällsvardsklockan ringde så förfärligt tidigt, och sommaraftnarne voro så ovanligt korta.

Berta gick som i en dröm och hviskade till sig sjelf: »vakna Berta! du sofver. Detta är icke den sunda, lifskraftiga kärlek, som skulle höja och förädla er båda. I bli'n ju i stället slafvar under ett sjukligt känslopjunk.»

Det var icke så hon hade tänkt sig det, och hon var ond på sig sjelf för sin brist på intresse för allt utom sin kärlek. Men det skulle alltsammans bli bra igen, bara de blefvo gifta och kommo i lugn, tänkte hon.

För ögonblicket beherskades de båda af en nervös, orolig spänning, som oftast åtföljer förlof-FRTHF.T.

ningstiden, en känsla närmast liknande den vi erforo, då vi som barn stodo i halfmörker framför en stängd dörr och väntade att bli inkallade för att invigas i någon hemlighetsfull orden. Vi visste icke, hvad som väntade oss, om vi skulle bli brända eller skrämda eller få se något vackert, vi hörde undertryckta rop derinifrån — om af förskräckelse eller förtjusning skulle vi först få veta, då vi sjelfva kommo in.

Men, som sagdt, bara de blefvo gifta, skulle allt. bli bra, då skulle hon på allvar taga fatt på sitt uppfostrings- och

förädlingsarbete, och Hugo skulle hjelpa henne. Det var hennes fasta föresats, ty Berta menade det alltjemt uppriktigt och allvarligt med sina reformsträfvanden för sitt köns höjande, och hon hade aldrig lofvat sin hand åt Hugo Borgman, om hon icke lärt känna honom såsom en lika entusiastisk förkämpe för kvinnans höjande och frigörande som hon sjelf.

Hon hade så ofta fått höra af sin omgifning, att hennes idéer voro omöjliga att förverkliga; och äfven de, som gått längst i sina medgifvanden hade försäkrat henne, att om man äfven medgåfve rättvisan af hennes fordringar på likställighet och frihet för kvinnan, så skulle lifvet uppställa så många oöfverstigliga hinder för dessa fordringars infriande, att det vore en galenskap att tala om dem. Allt det der vackra frihetssträfvandet kunde låta bra som teori, men i praktiken vore det fåfängt och löjligt.

Derför braun hon af otålighet att visa dem alla, att hon både kunde och skulle; förverkliga sina idéer. Mellan henne och Hugo skulle aldrig bli fråga om att gifva och taga emot. Han skulle lika litet vara hennes hufvud, som hon hans tjenarinna. Sida vid sida skulle de stå, tvenne sjelfständiga väsen och dela allt.

Då skulle det bli frihet.

*

Och nu hade några månader förflutit, sedan han öfver kullerstolarne förde henne ut. på denna frihetens och de friska lifsvindarnes tummelplats, till hvilken hennes längtan stått, kring hvilken alla hennes drömmar rört sig.

»Var detta frihet —?»

Hon såg sig hopplöst omkring i det, lilla af nattlampan dunkelt upplysta sofrummet.

»Är detta frihet?» upprepade hon ännu en gång. Hennes tanke var slö, och hon följde meningslöst urvisarens snäcklika gång och började räkna knäppslagen, tills klockan slog tolf döfva slag.

Då vaknade hennes tanke i sin fulla kraft.

»Frihet! — En härlig frihet att natt efter natt räkna timmarne, medan han i intelligenta vänners lag diskuterade tidens och dagens frågor och talade sig varm för frihetssträfvande reformer, — under det hon var mera ofri än någonsin.»

Härtill kom också hennes sårade kärleks grämelse: »han frågade ju alls icke efter hennes tycken och önskningar, tänkte blott, på sitt egetnöje.»

»Alla hennes stolta, glada drömmar, hade de blott varit irrbloss?»

Otålig vände hon sig fram och tillbaka i sin bädd. Med armarne stödda mot hufvudgärdens dynor stirrade hon modlöst ut i rummets dunkel, men skuggorna skrämde henne. Öfverallt tyckte hon sig se små ondskefulla tomtar stå och hån-grina åt hennes maktlösa harm, och de växte minut efter minut till kämpagestalter, som nalkades hennes bädd, hotande att krossa hennes framtids hopp. Hon gömde hufvudet under täcket, men de förföljde henne ändå och hviskade förhatliga ord i hennes öra om »svalnad kärlek» och »svikna löften», ord, som förföljde och pinade henne, som genljödo till och med i den solljusa middagsstunden, om hon möjligen trodde sig ha märkt en likgiltig blick i sin älsklings öga eller ett ord af missnöje undsluppit honom.

Men då Hugo så i den tidiga morgonen kom hem, uppfriskad och glad och hälft, skämtande förebrådde henne:

»Hvarför sofver du icke, din lilla toka, utan ligger och förderfvar dina vackra ögon med nattvak,» icke kunde hon då möta hans vänlighet med missnöje och sura miner; då vore det ju hon, som vore stygg och oresonlig.

Och när han så berättade henne, hvad han hört och sett och hvad han sagt, och hvad andra

sagt och till sist, under kyssar och eldiga smekningar försäkrade henne, »att hemmet dock var honom kärast af allt, och att hon var hans käraste vän och hans bästa kamrat,» — då måste alla moln försvinna och allt vara glömdt, — äfven nattens långa, dystra timmar med sina mörka spöken.

Men de kommo åter, manstarkare, envisare, och hon grät sina ögon röda, så att de skvallrade för Hugo om hennes sorg, som hennes stolthet förbjöd henne att sjelf yppa. —

Hugo var framför allt en frisk och sund natur, som såg på lifvet med nyktra, klara ögon och för egen del icke fordrade mera af det., än det godvilligt gaf. Men honom hade det också varit frikostigt emot, han hade en präktig helsa, en i jemförelse med sin ålder god ställning (som förste bokhållare i länets bank), och bäst af allt en af-gudad liten hustru. Henne omfattade han med på en gång de starkaste och de ömmaste känslor, af hvilka en man är mäktig, och hon besvarade hans kärlek lika fullt; hon slöt sig ju till honom med den lidelsefullaste ömhet, hon förtrodde honom sitt rörliga sinnes tusen skiftande tankar och hugskott, allt var så klart och öppet emellan dem som en solskensdag; hur kunde han då ett ögonblick falla på, att hon var sorgsen och olycklig utan att säga honom det, utan att han anade orsaken?

Men det måtte väl ändå vara så, ty han hade redan förut ett par gånger märkt spår efter tårar

i hennes lilla hleka ansigte utan att få någon antaglig förklaring. Och så kom han en middag hem litet tidigare än vanligt, och efter att. förgäfves ha sökt henne i salen och köket fann han henne i sängkammaren, baddande sina ögon med eau de cologne och vatten.

»Hvad gör du der, Berta lilla? — Minsann tror jag icke du har gråtit!» utbrast han, då han vände hennes ansigte mot fönstret för att se på henne.

»Åh nej, visst inte!» svarade hon och ville vrida sig ur hans armar, men ban drog henne ned på sitt knä och frågade ängsligt, hvad som fattades henne.

»Ingenting, det. är alls ingenting,» svarade hon tonlöst med ett försök att se likgiltig ut.

»Men, min Gud då, Berta lilla, en förståndig menniska sätter sig väl icke ned och gråter för ingenting. Så, säg mig nu, älskling, hvad som felas dig?»

Då smög hon sig tätt intill honom, slog båda armarne hårdt om hans hals och hviskade med tonvigt. på hvarje ord:

»Är det riktigt — riktigt säkert, att du håller riktigt — riktigt af mig?»

Hugo lösgjorde hennes armar, sköt henne häftigt ett stycke ifrån sig och betraktade forskande hennes blossande ansigte; de stora grå ögonen voro dimmiga af tårar, och läpparne skälfde.

»Berta då — hur kan du fråga så — vet du icke, att jag nästan afgudar dig.» —

»Jo, jo — visst vet jag.» Och hon smålog igen och tog hans hufvud mellan sina händer och kysste det. — »Jag är bara så dum ibland, och så barnslig — förlåt mig! Men kom nu, Hugo min, eljes kallnar maten.»

Efter middagen kom posten, och Hugo satte sig att föreläsa tidningarne, medan Berta arbetade; och när skymningen föll på, och de icke kunde se längre, kröp Berta upp i soffan bredvid honom, lutade sig mot honom och knäppte händerna kring hans arm. Så sutto de länge, allvarligt dryftande sina planer för framtiden, pratande hit och dit om ditt och datt. Skymningen hade redan öfvergått till mörker, och gaslyktan på hörnet snedt emot tändes och kastade sitt obestämda, fladdrande sken in öfver rummet, påminnande om månsken.

Hugo reste sig och gick bort till fönstret för att se på sitt ur.

»Åh, vill du tro, vännen min, klockan är nära åtta; hvad eftermiddagen har gått fort! Ja, då hinner jag icke vänta på téet, du får sätta in ett par smörgåsar och ett glas mjölk, tills jag kommer hem i natt.»

»I natt! Skall du — nu ut igen?»

Hugo kunde icke urskilja hennes ansigte, men han tyckte, att hon darrade på rösten, och att orden kommo litet tjocka. Han satte sig äter bredvid henne.

»Icke är du väl ledsen för det? — är du det verkligen?» upprepade han, da hon icke svarade.

Han strök handen smekande öfver hennes kind. Ja, verkligen, hon grät ju nu igen. En sådan barnslighet — det kunde han icke bli klok på, hon som eljes var så förståndig.

»Jag går ju bara upp i Frihetsklubben ett par timmar. Tullfrågan står på dagordningen, och jag har lofvat att yttra mig. Det gäller...»

»Det. gör just detsamma, hvart du går och hvad det gäller,» afbröt hon honom kort. »Jag har lika liten glädje af det alltsammans,» tillade hon, torkade sina ögon och reste sig.

Hugo hejdade henne.

»Men Berta då, nu är du orättvis. Huru många hustrur få icke underkasta sig, att deras män gå på klubben för att spela och dricka? Jag kommer alltid hem lika nykter, som jag går —»

»Ja, är det icke skada, att du icke är alldeles lik alla andra?» svarade Berta hånfullt med ett nervöst skratt.

Hon tände ett ljus och gick ut.

Hugo blef stående, betänksamt tuggande sina mustascher. Hans Berta — kall, hånfull, bitter! — Det gick öfver hans förstånd.

Han gick efter henne ut. Hon hade tändt ljusen på hans toilettbord, satt knappar i hans manschetter och stod och borstade hans hatt.

»Berta,» sade Hugo sakta och lade sin arin öfver hennes axel, »vill du, att jag skall stanna hemma? Säg! Vill du, så gör jag del.»

Han lutade sig fram för att se hennes ansigte, men Berta böjde blott hufvudet djupare öfver

hatten, som hon borstade med nervös ifver. Hon tyckte sig i hans tonfall spåra liksom ett ömt öfverseende — sådant inan visar bortskämda barn — och det irriterade henne. Så svarade hon:

»Nej tack! — det vill jag visst inte,» i en ton, som tillbakavisade hvarje upprepande af frågan.

Men då Hugo stod ined hatten i ena handen och den andra på dörrlåset, frågade han ändå:

»Säg, Berta! bör jag icke blifva hos dig?»

»Nej, gå, gå!» Hon berörde flyktigt hans läppar och stängde dörren efter honom.

»Gudskelof, hon var ensam!»

Hon gick in och kastade sig ned på soffan med händerna för ansigtet.

Nu var det gjordt. Hon hade förrådt sin svaghet. Hvad hon skämdes för sig sjelf — och för honom. För första gången hade hon gifvit honom skäl att finna henne besynnerlig, oresonlig och nyckfull. — Och likväl visste han icke allt. Han trodde, att, det blott var kärlekens egoism, som beherskade henne. Han anade icke, hvad hennes stolthet led; denna stolthet, som förespeglat henne, att hon skulle blifva mera för sin make, än de flesta andra kvinnor, som kommit henne att så käckt förklara: »dit jag ej kan följa honom, dit går ban ej». — Om Anna ändå till sist hade rätt — om hennes förhoppningar voro för djerfva. —

Hugo hade ingen ro den aftonen. Hans hustrus tårade ansigte förföljde honom oupphörligt, men det. dröjde länge, innan han fick ordet, ty diskussionen var ovanligt liflig, och klockan slog just tolf, då han satte nyckeln i porten.

Han gick sakta genom våningen. Allt var så tyst och stilla; mot vanligheten var lampan släckt i sängkammaren. Han tände ett ljus och började tyst kläda af sig. Berta sof. Hvad det var dödt och ödsligt! Sedan de blefvo gifta, hade han ännu ingen natt somnat utan hennes varma godnattkyss. — Om ban skulle väcka henne? Nej, han kunde icke komma sig för? Men om hon vaknade ändå?... Han slängde vårdslöst sin sko utefter golfvet, men ljudet förtogs af den mjuka mattan. Han drog nattduksbordet närmare sängen — men utan resultat. Han slog i ett glas vatten med onödigt buller, och satte glaset hårdt mot brickan. — Men Berta sof. Så tände han ännu ett ljus och lade sig att läsa aftontidningen. — ögonen gledo utför spalt efter spalt, men det var honom likgiltigt hvad de innehöllo, och han afbröt sig oupphörligt för att titta efter, om ej Berta skulle röra sig. Besynnerligt! — hon brukade alltid vakna, bara han såg på henne, och slå upp sina stora ögon och le emot honom. Kände hon icke, att han ville hon skulle vakna? Hon förekom ju ofta hans önskningar som om hon anade dem. — Hugo lade bort tidningen med en suck. Var han icke en barnslig narr, som kände sig olycklig, för192

det han måste somna en afton utan sin hustrus kyss? Han släckte ljuset för att sofva, men vände sig ännu flere gånger oroligt fram och åter. — Så smög han försigtigt sin arm kring Berta. — Sakta — liksom halft i sömnen — tog hon hans hand mellan båda sina. Så var allt tyst. —

De närmaste dagarne visste icke Hugo riktigt, huru han skulle behandla saken, men Berta visade honom vägen genom att bete sig, som om ingenting hade händt. De läste och arbetade som vanligt och skämtade och pratade om allt möjligt, men öfver allt. hvad Berla gjorde var det något dämpadt och tillbakahållet, som påminde Hugo, att det likväl fans något, som de icke "talade om, något som de båda undveko att beröra.

Och han kände sig generad hvarje gång lian måste säga, att han skulle ut på aftonen och hade många gånger lust att springa sin väg utan att säga henne till. Men Berta tycktes ingenting märka, och i hennes ansigte visade sig icke en min af missnöje. Stilla och omtänksamt gick hon och ordnade, hvad han kunde behöfva och besvarade lugnt och varmt hans afskedskyss. Men ändå var det mycket han saknade. Förr brukade hon slå armarne så innerligt kring hans hals, sätta hufvudet på sned med sitt kelnaste uttryck och bedja så honligt:

»Kofn snart igen, hör du det, du käre, du vet, att Berta väntar på dig.» Och så kysste hon honom upprepade gånger, innan hon sköt honom ut genom dörren.FRIHET.

Nu var det alltid mörkt i sängkammaren, ocli Berta sof eller sträckte gäspande på sig och frågade med trött röst, om han haft roligt. Hur ljust och gladt var det icke förr derinne — då hon hörde honom i tamburen, skrufvade hon alltid upp lampan — och helsade honom så med storvakna, leende ögon och utsträckta armar för att få kyssa honom, medan han var »frisk och kall af nattkylan».

Allt detta saknade ban, och så gick han ut allt mer och mer sällan och upphörde så småningom alldeles. Ingen uppoffring syntes honom för stor, om ban dermed kunde göra Berta lycklig igen, och så småningom upphörde han att. betrakta det som en uppoffring. »Hvad han behöfde — sympati, medkänsla och förståelse — det fann han ju i rikaste mått hos henne.»

Han hade gått ut mest af vana och emedan ban rifvits med af sitt vakna intresse och i egenskap af god talare snart kommit att föra ordet inom ett parti. När han tänkte närmare på saken, kom han ihåg, att det egentligen varit Berta, som från början, både under deras förlofning och sedan, hade uppmanat och eggat honom att ingå i alla de föreningar och klubbar, som hade något inflytande eller sysslade med moderna intressen. Hvarför hon så hade gjort, kunde ban icke riktigt förstå. Han kunde väl påminna sig, att hon ofta brukade säga: »när du nu blir litet mera bekant, så tar du väl mig med, säg, det vill du väl?» hvartill ban svarat:

»Jaa — naturligtvis!»

»Och du törs väl också?»

»Ja, visst törs jag! Det var en fråga.»

»Bara du blir min lilla fru,» tillade ban senare.

Och när hon så blef hans lilla fru och frågan ånyo kom på tal, då sökte han göra klart för henne, att han ännu var i en så underordnad ställning, att han icke vågade göra något stötande; och det ansågs nu en gång »stötande» — del var icke hans fel, att menniskor voro så bundna — att en ung dam blandade sig i männens angelägenheter; och dessutom ville han icke utsätta henne för klander af stadens tongifvande damer o. s. v.

Allt det der kom han väl ihåg, och att ett djupt veck då lagt sig mellan hennes ögonbryn, att hon blifvit tyst och misslynt, men det föll honom icke in att ställa det i samband med hennes beteende den der aftonen — och derför grubblade han fåfängt öfver hennes tydliga förändring.

Nu satt han hemma hos henne hvarje afton, då de icke undantagsvis besökte teatern eller voro bjudna till hans förmän, de enda, med hvilka de umgingos i staden. Men förhållandet kom derför icke in i det gamla spåret, och lyckan lyste aldrig som förr i hennes ögon.

Men kanske hon var lycklig lika väl? öm och kärleksfull var hon ju, skämtande och glad också — men icke som förr.

Glöden, lidelsefullheten var borta.

Det sprittande lif, som förr då hon kände sig riktigt fri kastade henne ur stämning i stämning,

från infall till infall och visade hennes själ ständigt nv och ständigt frisk — clet var alldeles borta. Hon tyckes ha återfått sin flicktids första stilla, blida älsklighet, men var tillika mera bunden, än då han första gången kom och med sin starka kärlek öppnade lifskraftens slussar inom henne.

»Hvad skulle han göra, hvad skulle han taga sig till för att återfå sin 'kärleks Berta'?» — Det var ett problem, som han grubblade på, under det han samtidigt sökte intala sig, att de voro så lyckliga de kunde vara, att det som skett var helt naturligt, att det blott var nyhetens behag, som försvunnit, och att en maka och husmor icke kan fortfara att vara en yr, dansande flicka.

Men tiden går, och nu är det höst för tredje gången, sedan de satte bo. Båda ha blifvit makliga och vuxit in i vanor. Hugo sofver middag på maten i nattrock och tofflor, och när det är kaffedags, kommer Berta och väcker honom med en kyss. Så gå de in i sin lilla salong, der tidningarne och en bekväm hvilstol vänta för Hugos räkning, medan Berta sitter i soffan och sysslar med något handarbete. Hon har fylt hela det lilla hemmet med sådana och har snart icke rum för fler. — Hvad skall hon då taga sig för? — Men det är ändå icke det värsta. De ha också läst alla sina böcker och talat alla sina tankar. Ibsen

och Strindberg och alla de andra, de äro icke nya och icke intressanta mer. De äro rakt ingenting att tala om. De »friska tankarne», de »fina karaktärsteckningarne», den »geniala stilen» o. s. v. — alla dessa fina uttryck och vändningar, som en gång synts så nya och pikanta, de äro omtuggade, vända och sammanstälda så många gånger, att de förlorat både friskhet och genialitet. — Och något nytt fins icke i stället. —

De känna båda, att det. föreslår en lång stiltje, men söka dölja det för hvarandra. Ett vilja de ännu behålla: tron på sin kärleks friskhet; men då de vilja frossa i den som förr, fylla hela sin själ med den, då räcker den blott till ett flyktigt känslorus, som efterlemnar en ihålig tomhet.

Och inga barn få de. Till en början voro de glada öfver det; de hade så nog af hvarandra. Nu skulle det kännas som en lättnad. — Att få något att tänka på, något att hoppas 1 — Men det kan ju icke hjelpas. — — -—

På denna punkt stodo sakerna, då Hugo en dag sade vid middagsbordet:

»Vet du, Berta lilla, nu har jag kommit öfver något, som jag tror skal! intressera dig. Det är icke mer och icke mindre än Stuart Mills Om friheten'. Hvad säger du om det?»

»Jo, det skall bli mycket roligt, att höra.» De slå sig ned som vanligt i salongen, och Hugo börjar med »tillegnan», der den store tänkaren tillerkänner sin afdöda hustru förtjensten och

äran icke blott af detta arbete utan af allt hvad han skrifvit. — allt. hvad han är.

Bertas tankar fängslas redan här. Här var en, som gjort, just hvad hon en gång drömt om att göra, som varit vän på samma gång som maka, ja mer än så, som varit den drifvande kraft, som utan rast. eller ro jagat honom framåt, ständigt framåt. Berta afundades henne. Hon ville gerna vara död och kall som hon, om blott detta kunde sägas på hennes graf. — »Hvad hade hon gjort? — Jo, i stället för att sporra honom framåt hade hon dragit honom bort från valplatsen och fängslat, honom vid hemmet och sig sjelf — med kraften af sin kärlek och sin ungdom. — Och hvad hade hon vunnit med det? — Intet, intet! — Hon hade skadat honom utan att gagna sig sjelf, och så kunde det icke fortfara. — — Hans lifskraftiga natur skulle nog ställa honom på hans plats i ledet igen ... men till dess skulle han längesedan ha glömt, att. det någonsin varit fråga om att hon skulle dela hans kamp äfven derute; innan dess hade hon och hemmet smält ihop till ett begrepp, »hans hem», som var till för hans bekvämlighet, och der hon blott var det. förnämsta husgerådet — eller med andra ord »en god hustru» ... d. v. s. en kvinna, som var hans belt och hållet, till kropp och själ, som gillades af honom, tänkte med hans tankar, delade hans intressen, såg personer, saker och förhållanden från hans synpunkt; — sonr lefde, verkade, tänkte och handlade med honom som mål; kort

sagdt, som gick upp i och blef ett med honom ... Det är en god hustru och ett sant äktenskap ...»

Så fångade tankarne hvarandra, först sakta en efter en, smygande sig in mellan ljuden af Hugos klangfulla stämma, sedan allt djerfvare, häftigare, oeniotståndligare. Hon tänkte icke längre på att drifva dem bort, hon gaf sig åt dem, och harmens rodnad steg på hennes kinder.

Hugo fortfor att läsa, men hon förstod honom icke längre; orden föreföllo henne såsom regndroppars enformiga fall mot zinktaket en sommardag, och detta förargade henne. »Hvarför flöto de så lugnt och jemt, hvarför stormade de icke såsom hennes eget hjerta, hvarför stego och föllo de icke som smärtans och grämelsens vågor i hennes bröst?» —

Hon kände en oemotståndlig lust att rycka boken ur hans hand och kasta den långt bort. — »Hvad brydde hon sig om alla desse store tänkares samhällsförbättrande idéer och stora tankar, då de icke kunde svara henne på en enda fråga, icke gifva henne frihet, — endast lära henne, att hon var fången. — —» Hon tyckte, att hon aldrig älskat dem, att hennes intresse och beundran blott varit ett återsken af Hugos ... »Ja, det. var hans alltsammans — det var ju han, som alltid gaf, hon som alltid tog emot, och tvärtom kunde det aldrig blifva, hon hade ju intet att gifva af sitt eget, som han satte pris på. — Hur kunde hon då tänka på likställighet — han var ju aldrig hennes, blott hon war hans.. .»

Hon kunde icke längre uthärda alla dessa tankar, som stormade in på henne. Hon reste sig häftigt, kastade arbetet ifrån sig, slog båda händerna för sitt ansigte och sprang mot dörren.

Hugo såg förskräckt upp från sin bok. »Hvad fattas clig, Berta! Stanna! — Säg, hvad fattas dig?»

Men hon var redan borta, han skyndade efter henne, men fann sängkammardörren riglad innanför.

I sängkammaren stannade hon icke, hon visste, att han skulle knacka på dörren, ropa hennes namn och bedja att bli insläpt, och det ville hon icke höra. Innanför sängkammaren låg ett litet kabinett, inredt så smakfullt, varmt och nätt af Hugo sjelf under tiden före bröllopet under rosiga drömmar om all den lycka han gick till mötes. Det hade namn af fruns kabinett, de unga sjelfva kallade denna fridlysta vrå sin kärleks paradis. Hit hade Hugo samlat allt, hvad ban visste hon tyckte bäst om: böcker, blommor, taflor, en liten gungstol framför kakelugnen, mjuka mattor och en liten soffa för två. Härinne hade de tillbragt sina lyckligaste stunder, i den lilla soffan hand i hand, glömmande hela verlden för hvarandra. Här hade de hviskat till hvarandra, att lifvet var skönare, än de i sina djerfvaste drömmar anat. Stormar fingo rasa, och oväder bryta lös derutanför, hit in till dem skulle icke sorg och klagan tränga, ty de skulle möta allt i gemensam kärlek och gemensam sträfvan...

Ett obestämdt medvetande om allt detta före-sväfvade Berta, då hon sakta öppnade den lilla200

tapetdörren, som ljudlöst oeli mjukt vände sig på sina gångjern, men hon ville och kunde icke nu tänka derpå. Hennes hjerta skälfde. Ilon ihågkom blott, att hon nu trots allt stod här — ensam och olycklig; och sedan hon omsorgsfullt stängt dörren, borrade hon ned sitt hufvud i innersta hörnet af soffans mjuka kuddar.--

Hon visste icke, huru länge hon legat så, hejdlöst öfverlemnande sig åt den vildaste smärta, hvars både orsak och ändamål hon längesedan glömt.

Hon satte sig upp, torkade bort tårarne och sökte på allvar klargöra för sig, hvarför hon satt. här, förtviflad och förgråten. Hon var olycklig, djupt olycklig, det visste hon. — Men hvarför?

Ännu en gång genomgick hon i tankarne allt hvad hon hade hoppats, önskat, och drömt att hon skulle få i sitt äktenskap, genom honom: frihet, likställighet, kunskaper, inflytande — och som hon icke hade fått... Och allt. hvad hon icke ville bli: en tjenarinna, en rodocka, ett. bihang — det, var hon nu — »liksom alla de andra», suckade hon öfvergifvet och började snyfta på nytt..

Hon tänkte detsamma om och om igen, tills tankarne rörde sig i ett virrvarr i hennes hufvud. Småningom saktade de sin fart, slappades af och gledo bort, icke längre förda af hennes vilja. Så fångades de af månstrålarne, som trängt in genom det nu af höstens stormar glesnade löfverket på den gamla linden på gårdsplanen och nu dansade så klara och friska på mattans mönster och uppFRIHET.

för det lilla skrifbordets vridna fötter. Upp och ned dansade de, allt eftersom linden böjde sin åldriga krona, men nu belyste de klart taflan ofvanför skrifbordet föreställande hennes barndomshem, den landtliga prestgården på udden mellan elfven och sjön. Och hon såg vågorna gnistra som silfver i det kalla månskenet, och klippan med den splittrade mörka furan hängande öfver afgrunden framträdde i fantastiskt dunkel. Och hon såg sig sjelf en stormig höstafton stående vid klippans yttersta rand, med armen slingrad rundt om furans stam. Stormen for klagande genom träden, än gällt pipande, än sakta suckande, och brustna skyar jagade fram öfver himlen, för några ögonblick svepande månen i sitt ogenomträngliga mörker, så åter ilande vidare, förföljd af nya molnmassor, alla brådskande mot söder.

På andra sidan om den skummande elfven ligger Hugos föräldrahem, en lång, hvit envåningsbyggnad, infattad i en mörk ram af höga träd. Hon ser ljusen glimma genom fönstren och mörka skuggor röra sig fram och åter; då sträcker hon armarne ut öfver klippan och ropar: »hvarför kan jag icke komma ditöfver! Hugo, hjelp mig, — Hugo!» Men stormen öfverröstar hennes ord, som blott skrämma henne sjelf, och en väldig våg kommer och slår upp mot klippan, så att småstenar rifvas lös och rasslande störta ner i djupet. Åter slår hon armarne kring furan och borrar sina fina naglar in i dess skrofliga bark: »Hugo! Hugo!...»202

Huru tydligt står icke denna bild af tygellös förtviflan för henne just nu, huru hon kastade sig ned på den fuktiga marken med ansigtet i händerna och gaf fritt och ohejdadt lopp åt sin barnsliga harm — alldeles som hon gjorde

nyss... Nyss — ja, men detta var då också något belt annat. — Något belt annat? Ja, hvad var det nu igen? ...

Och åter sjunker hon djupt i tankar . .. Men så småningom ljusna dragen, liksom då sol går upp i öster, spänningen försvinner och ögat får lif. En tanke har vaknat. Ut till Hugo och säga honom den!

Tårarne ha torkat fast på kinden, och håret står som en skv kring hennes ansigte. Med lätta fjät dansar hon åstad, — genom salongen och matsalen till Hugos rum. Dörren står på glänt, och lampan är tänd derinne. Hugo sitter vid skrif-bordet framför sina stora räkenskapsböcker, men han arbetar icke; med hakan stödd i handen stirrar han in i lampskenet med ett nedtryckt, bedröfvadt uttryck i sitt. öppna ansigte.

Nu slår Berta armarne kring hans hals och kysser honom, eldigt som en gång förr — tör så länge sedan, och hviskar:

»Hugo, min egen älskade Hugo — förlåt mig!»

Han betraktar henne häpen. Det är ju hans gamla Berta, hans »kärleks Berta» med de lindrande ögonen och det solvarma leendet, och han utbrister ofrivilligt:FRIHET.

»Min kära, kära flicka, livar har du varit så länge?»

»I fruns kabinett bara — hos mig sjelf,» svarar hon med ett betydelsefullt leende. »Men kom nu, du käre, käre, skall du få höra det alltsammans!»

— Hon drar honom med sig till soffan. — »Se så, sätt. dig nu, — så skall du få höra. .. men gif dig till tåls, tills jag får tänka efter hvar jag skall börja.»

Hon ser så täck och frisk ut i sin glada ifver, att Hugo icke kan motstå lusten att. draga henne till sig och kyssa henne.

»Nej, nej, icke så! — Var nu ordentlig, ty nu

måste jag tala allvarsamt med dig.--Jag har

varit så stygg och så dum länge, länge. — Nej, afbryt mig icke!» sade hon och lade handen på hans mun, då han ville göra invändningar. »Jag var stygg, men det var derför, att jag var olycklig

— trodde att jag var,» rättade hon sig.

»Minnes du en höstafton för tre år sedan?» fortsatte hon — »det var dagarne före vårt bröllop, det stormade så förskräckligt och föräldrarne hade farit öfver till er på förmiddagen, men jag skulle komma efter på aftonen.»

»Ja, jag hade visst, lofvat att ro öfver och hemta dig, men kunde icke för stormen. Åhjo, det mins jag nog.»

»Ja, så var det, men nu får du icke afbryta mig I — Jag stod på klippan vid min gamla fura och såg längtansfullt öfver till ert, jag såg alla fönstren upplysta och kunde till och med urskilja204

skuggor, som rörde sig fram och tillbaka i rummen, och då vinden var tyst ett ögonblick, tyckte jag mig höra ljud af sång och musik. — O gud, hvad jag var olycklig — och hvad jag var ond! — Få dig, som icke kom och hemtade mig — fast jag visste ju, att du icke kunde — på mig sjelf, som låtit dig fara ifrån mig på förmiddagen — och på stormen och på gud — ja, på allting. Jag satte mig ned vid min gamla vän furan och blandade min harmfylda klagan med vindens tjut. Men det hjelpte naturligtvis icke. — Då gick jag upp pä mitt rum och grät mig till sömns — — —»

»Stackars min egen flicka!»

»Åh nej, inte 'stackars'. Jag var bara dum, som jag alltid har varit. Nå ja, morgonen derpå kom du, och det första du sade var — 'Hvarför kom du icke i går'?' — gråten stod mig åter i halsen, då jag svarade — 'Kom? Hur skulle jag kunna komma, då det stormade så? — och för resten skulle ju du komina och hemta mig'. — 'Åh', svarade

du, 'det insåg du väl, att jag inte kunde i ett sådant väder; men du kunde ju ha gått omvägen — öfver bron'. — Hur kan du tro! — den förskräckliga vägen!' — Jag vill tro, att jag såg något förvånad ut, då du sade det.»

»Ja, riktigt förnärmad,» bekräftade Hugo.

»Lika godt! men du lät dig icke bekomma. — 'Ja, än sedan', sade du, 'då du icke hade annat val än att icke komina alls eller att komma den vägen, så anser jag valet lätt. Vägen är lång och be-FRIHET.

svärlig, det är sant, men du hade dock kommit fram — uppfriskad och dubbelt glad just genom mödan — och vi hade haft en lycklig afton tillsammans i stället för att vi nu voro olyckliga på hvar sitt håll'. — Ja, du hade rätt — som alltid, och jag slog ned ögonon och skämdes. Då kysste du mig och moraliserade som du aldrig kunde låta bli att göra den der tiden: 'ser du, Berta min, sens moralen är den, att till samma mål föra flere vägar, och vi få ge oss till freds, fastän vi icke alltid få komma den genaste och bekvämaste'.

— Mins du det?»

»Ja, jag tror, att jag sade något dylikt. Men hvart vill du komma med den historien?»

»Jo, ser du, jag är precis samma Berta i dag

— och har varit, det i öfver två år, — som jag var den kvällen. Jag sitter nu liksom då och klagar i vanmäktig harm öfver att icke kunna nå den strand, som lockar mig. Mitt mål är — ja, jag har sagt dig det många gånger förr — det är frihet — m. a. o. att. få tänka, tala, handla och röra mig fritt, som menniska, icke som kvinna.

— Och vägen jag tänkt nå denna frihet på? — Det var genom dig, — men du kunde icke. Stackare!» sade hon muntert och klappade honom hårdhändt, på kinderna. — »Nyss föll det mig in, att du sade: 'det. fins flere vägar'. — Låt nu se, min herre, att ni står för ert ord!...»

Hon satt tyst några ögonblick, så tillade hon allvarligt:

. »Jag bryr mig icke om, om vägen är lång och besvärlig, blott jag når mitt mål.

Det var en lång stund tyst i rummet. Berta följde girigt Hugos minspel. Denne stirrade rätt framför sig och tuggade ifrigt sina mustascher som han alltid gjorde, då han begrundade något.

»Tror du det finnes?» bröt hon tystnaden.

»Ja, jag tror. . . att. det finnes en . ..»

»Och det. är?»

»Det'är... ja, jag vill kalla den — det. sanna vetandet'.»

»Såå, tror du? Det har nog jag också tänkt, men å andra sidan tycker jag kvinnorna nu för tiden få lära så mycket utan att de bli friare för det.»

»Det har du rätt i; men jag skall säga dig hvarför — enligt, min uppfattning. Kvinnan i våra dagar biter så begärligt i kunskapens äpple, men så får hon se ett annat, som lyser ännu rödare, och så skyndar hon till det, men kastar snart äfven detta för ännu ett annat och kommer sålunda aldrig till kärnan — och det påstås dock, att frukten är sötast kring -denna. — Då ni kvinnor kunna läsa edra författare på originalspråket och kasta ikring er några fraser om 'subjektiva och objektiva uppfattningar', 'literära skolor' och 'filosofiska riktningar', så kallas ni kunskapsrika. Och det ären I också tillräckligt för att vara intressanta — för att ha en ny dragningskraft för männen och för att pryda ett. hein och en salong, men ingalunda för att vara sjelfständiga.»--FRIHET.

»Nå Hugo, fortsätt!» bad Berta. »Hur kunna vi bli sjelfständiga då?»

»Genom att icke nöjas blott med smulorna från |jandras bord utan att göra något sjelfva — med andra ord genom arbete, grundligt, planmessigt och rastlöst arbete, som lär er att lita på ert eget omdöme och svara för edra egna handlingar. — Men den vägen är lång och besvärlig, har min lilla Berta mod att gå den?»

Berta lade sin hand på hans axel och såg tillitsfullt på honom.

»Ja, det har jag — om du vill hjelpa mig och visa mig vägen!»

»Ja, om jag kunde!» svarade han nedslaget. »Jag är rädd att jag bara är en vägvisare, som pekar ut en väg, som jag aldrig sjelf har gått, aldrig sjelf kan gå.»

»Åh jo, du kan, du kan allt. hvad du vill,» sade Berta 'med en varm blick. »Låt oss försöka!» —

»Ja, låt]foss försöka! —

De unga makarne räckte hvarandra händerna med ett fast, kamratlikt handslag, som kanske förenade dem innerligare än prestens välsignelse för tre år sedan.

* * *

Och åter förgå år. Berta har ingen tid öfrig för grubbel, tårar och broderier, lika litet som Hugo208

för hvilstolar och middagssömn. De så och skörda och ha blott ett bekymmer — att tiden är så kort. Då de båda makarne efter en väl använd dag ha några timmar öfriga för hvarandra, så mötas de med en rik skörd af skatter, som de dela med hvarandra — ja hvarandra, ty det. är icke en som alltid ger och en som alltid tar emot, de ha båda så mycket att gifva af.

Och kärleken är icke »svalnad», och löftena icke »svikna».

Berta har arbetat, forskat och tänkt mycket och äfven med ord och handling sökt göra sitt arbete fruktbart.

Och sedan Hugo tack vare sina »grundliga insigter» på alla områden blifvit en inflytelserik man på orten, kommunalman, fullmäktig, riksdagsman m. m. och framstående män gå in och ut i hans gästfria hus, så händer det aldrig, att allvarliga samtal om dagens angelägenheter af-stanna, derför att husets fru visar sig, och ingen skyndar beställsamt fram för att underhålla henne med de utslitna fraserna om modern literatur och teaternytt, men månget allvarligt vädjande göres till hennes omdöme, och hvar och en säger henne sin tanke rent ut, väl vetande, att hon icke känner sig smickrad af att få behålla sista ordet, derför att hon är en dam.

Men en »dam» är hon lika fullt i ordets bästa betydelse, och har låtit männens olater ligga, då hon upptog deras dygder.FRIHET.

Och skulle hon en afton följa sin man i hans »föreningar», så såge ingen något »stötande» deri, ty hon har visat sig vuxen ansvaret för sina egna handlingar och helsas med aktning, hvarhelst hon visar sig.

Och aldrig klagar hon öfver brist på frihet.Innehåll:

o

-På Albert Bonniers förlag ha utkommit af

MATHILDA ROOS: HÖSTSTORMAR.

Berättelse.

Pris 3: 50.

HÅRDT MOT HÅRDT.

Berättelse.

Pris 3: 50.

Ur 'pressens omdömen:

'"En förträfflig skildring ur det lif, som vi dagligen ha för ögonen och. af missförhållanden på olika områden, både inom samhällets högre och lägre lager, förhållanden, som den varmhjertade författarinnan påpekat icke utan indignation, men ännu mera med sympativäckande deltagande." (Dagens Nyheter.)

"— — En af de bästa romaner, den modernaste tiden haft att i vårt land uppvisa.--" (Göteborgsposten.)

"— Framställningen bemäktigar sig hela vårt intresse och det faller oss ej in att lägga boken åsido förr än vi hunnit sista sidan. — Och detta intresse beror på det ypperligt funna ämnet och den delvis kraftiga utmålningen

d^paf. -" (Aftonbladet.)

"— Förträffligt är äfven utarbetandet af vissa detaljer . . . der är det Kiellands litande, hvassa ironi i förf:ns leende, ocli hans korta karakteristik i hennes stil."

(Sv. Dagbladet.)

"Stilen har samma liflighet och spänstighet, samma finhet och nyansering, och framför allt samma flytande lättlästhet som i förf:s föregående arbeten. —'•* (Ny Svensk Tidskrift.)

"— En fullödig exponent på den svenska nutidsromanen." (Smålandsposten.)På Albert Bonniers forlag lia utkommit af

ANNA WAHLENBERG: HOS GRANNAS.

SKISSER.

Pris 1: 75.

SMÅ SJÄLAR.

En hvardagshistoria.

Pris 2: 50.

Ur pressens omdömen:

"— Händelserna äro berättade med obestridlig talang på ett språk som är tilltalande genom enkelhet och natur."

(Sv. Dagbl.)

"Boken vill häfda qvinnans vätt till en oberoende ställning, hennes rätt att se sitt arbete, äfven det husliga, erkändt på samma sätt som mannens. Detta är författarinnans tes. — Boken är rätt väl berättad och ganska underhållande. Den förmåga af observation som ej sällan framträder och den stilistiska talangen låta oss förmoda att förf. skall kunna åstadkomma bättre arbeten, i samma mån hon lyckas arbeta sig fram till större sjelfständighet." (Stockholms Dagblad.)

"— Skildringen af den unga flickans barndom, är uppfyld af sådana små lefvande drag som ovilkorligt intressera genom sin äkthet. — Framställningssättet är i hög grad flärdfritt och vinnande." (Dagens Nyheter.)

"Friskhet i uppfattning som formgifning utgör berättelsens mest kännetecknande egenskap.--Man har den angenäma känslan af, att i denna berättelse öfverallt ha fast mark under fötterna. Earaktäriseringen af figurerna blir derigenom skarp och markerad och flöda/r af präktigt funna smådrag." (Göteborgs Hand. o. Sjöfartstidning.)